ΙΛΙΣΟΣ

Ἔτος 7ον - Δεκέμβριος 1962 - Τεῦχος 28ον

Ἔτος 7ον 'Οκτώβριος — Δεκέμβριος 1962 Τεῦχος 28ον

ΙΛΙΣΟΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Δραγατσανίου 6 (Πλατεῖα Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, ΑΘΗΝΑΙ — 122

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίς

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1962 ΓΕΝΙΚΩΣ ΔΡΧ. 50.—

Ἐμβάσματα Μονον δι' ἐπιταγῆς:

Κωστῆν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, ΑΘΗΝΑΣ—122

Ὑπεύθυνος συμφωνως τῷ ἄρθ. 6 § 1 Α. Ν. 1092/38: Κ. Ν. Μελισσαρόπουλος, Δραγατσανίου 6, Ἀθῆναι.

ΙΛΙΣΟΣ

Ἔτος 7ον ❋ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1962 ❋ Τεῦχος 28ον

ΕΝ ΤΟ ΠΑΝ

ΔΗΜ. Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ΤΟ περίφημο αὐτὸ ρητὸ τῶν ἀλχημιστῶν —τῶν φιλοσόφων ἀλχημιστῶν, νὰ ἐξηγούμεθα — φερεται γραμμένο μεσα σ' ἕνα σχῆμα κυκλικό, ποὺ τὸν κύκλο ἀποτελεῖ ἕνα φίδι, τὸ ὁποῖο παριστάνεται σὰν να δαγκώνη τὴν οὐρά του. Εἶναι ὁ «οὐροβόρος ὄφις» (πού, καθὼς ξέρουμε, ἀποτελεῖ καὶ τὸ περίγραμμα τοῦ ἐμβλήματος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας)

Στὸ ρητὸν αὐτό, γιὰ συντομία ἴσως, καθως ἄλλοτε συνηθιζαν νὰ γράφουν περιληπτικά, με ἀποφθεγματα, ἐχουν παραλειψει το ρῆμα, ποὺ δίχως ἀλλο εἶναι τὸ ρῆμα ἐ σ τ ί. Ἓν τὸ πᾶν ἐστί, λοιπόν.

Σὰν τί ὅμως θὰ ἤθελαν ἄραγε νὰ ποῦν μὲ τὸ ρητὸν αὐτὸ καὶ τὸ συμβολικό του περίγραμμα οἱ ἀλχημισταί;

ΟΙ φιλόσοφοι ἀλχημισταί, καθὼς ξερουμε, ἦσαν πολὺ σκοτεινοι, πολὺ ἐπιφυλακτικοὶ στοὺς συμβολισμούς τους, ἐτσι ποὺ εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ τοὺς ἀποκρυπτογραφήσουμε για νὰ δοῦμε τί θελουν να ποῦν. Ἡ κεντρικη τους ἀσχολία ἦταν τὸ μεγάλο τους ἐργο, μὲ τὴ φιλοσοφικὴ λιθο, μὲ τὸ ἐλιξήριο, μὲ τὰ μέταλλα... Εἶναι ἐννοιες στὶς ὁποῖες δὲν ἠμποροῦμε νὰ μποῦμε βαθειά, γιατὶ μᾶς λείπει τὸ ποθητὸ κλειδί. Ἄν καὶ μᾶς ἐχει δώσει ὁ περίφημος Raymondus Lullus τὴν «Clavicula» του ... Μὰ κι' αὐτὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀλληγορίες....

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ἠμπο-

ροῦμε νὰ ξέρουμε μὲ βεβαιότητα εἶναι πὼς οἱ ἀσχολίες τῶν ἀλχημιστῶν ἦσαν πνευματικές. Γι' αὐτὸ καὶ τὶς κρυπτογράφησαν μὲ τόση φροντίδα κατὰ τὴ συνηθισμένη μέθοδο ὅσων ἦσαν μεμυημένοι στὰ μυστικὰ τῆς Φύσεως καὶ τοῦ πνεύματος· τοῦ πνεύματος, ποὺ εἶναι τὸ νεώτερο, ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρότερο παιδί Της. Τὶς κρυπτογράφησαν σὲ μύθους, σὲ ἀλληγορίες, σὲ σύμβολα, σὲ ρητά. Ἀπὸ αὐτὴ καὶ μόνη, τὴν τόσο ἐπιμελημένη κρυπτογράφησι, φαίνεται καθαρά, καθὼς θὰ δοῦμε καὶ πάρα—κάτω, πὼς οἱ ἰδέες τους ἦσαν πνευματικές, ποὺ μόνο σὲ ἁγνοὺς στὴν καρδιὰ καὶ δίκαιους μποροῦσαν νὰ λέγωνται καὶ νὰ τοὺς δίδεται τὸ κλειδι, ἐὰν ἦσαν ἰσχυροὶ στὸ νοῦ καὶ δὲν εἶχαν φόβους, προλήψεις, φανατισμό.

* * *

ΑΣ ἐξετάσουμε λοιπὸν τώρα ἂν μποροῦμε νὰ καταλάβουμε σὰν τί ἤθελαν νὰ ποῦν μὲ τὸ «ἕν τὸ πᾶν». Στὸ βάθος βέβαια δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ προχωρήσουμε, καθὼς εἴπαμε. Ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἠμπορούσαμε θὰ ἦτο ἴσως νὰ σχηματίσωμε μιὰ γενικὴ ἀντίληψι γιὰ τὸ ρητό, μιὰ ἀντίληψι ἐξωτερικὴ θὰ ἔλεγε κανείς.

Στὰ κοσμογονικὰ ἀναφέρεται, καθὼς πολλοὶ τὸ νομίζουν; Ἀσφαλῶς ὄχι, γιατὶ γιὰ ἐκεῖνα εἶχαν ἕνα ἄλλο ρητό, χωρὶς μάλιστα νὰ τὸ συνοδεύῃ κανένας συμβολισμός, ὅπως ἐδῶ. Εἶχαν ἕνα ρητὸ ποὺ ἀπὸ πολλοὺς ἔχει συγχυστῆ, ἐπειδὴ κάπως μοιάζει μ' αὐτὸ ποὺ μελετοῦμε τώρα, μὲ τὸ «ἓν τὸ πᾶν».

Πρόκειται γιὰ τὸ ρητὸ ποὺ ἔχει ἀποδοθεῖ στὸν μυθικὸ Ἑρμῆ τὸν Τρισμέγιστο —καὶ τί δὲν τοῦ ἔχει ἀποδοθῆ— ποὺ εἶναι τὸ «Ἓν καὶ Πᾶν».

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ «Ἓν καὶ Πᾶν» εἶναι φανερό, πολὺ φανερό, πὼς ἀναφέρεται στὰ κοσμογονικὰ αἴτια, στίς κοσμογονικὲς ἀρχές. «Ἓν» εἶναι ἡ μία ἀρχὴ καὶ «Πᾶν» ἡ ἄλλη. Καὶ γραμματικῶς ἄλλωστε ὁ σύνδεσμος «καί», ποὺ εἶναι σύνδεσμος συμπλεκτικός, συνδέει καθὼς ξέρουμε πάντοτε δύο διαφορετικὲς ἔννοιες. Τὸ ὅτι ἀναφέρεται στὰ κοσμογονικα φαίνεται καθαρά, γιατὶ αὐτὸ τὸ Ἓν καὶ Πᾶν, ἔτσι μὲ κεφαλαῖα, περιλαμβάνεται στὸ μυστικὸ —καθὼς λένε— ὕμνο τοῦ Ἑρμοῦ, ποὺ λέγει: «Ἀνοιγήτωσαν οἱ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἄνεμοι σιγησάτωσαν, πᾶσαι μου αἱ δυνάμεις αἰνεσάτωσαν τὸ Πᾶν καὶ τὸ Ἕν».

Ἤξευρε λοιπὸν καλὰ τί ἔλεγε ἐκεῖνος ποὺ τὸ ἔγραψε, γιατὶ ἀναφέρεται στὰ κοσμογονικὰ αἴτια ποὺ εἶναι δύο. Ἦταν «αἶνος» πρὸς τὶς θεῖες δημιουργικὲς ἀρχές, ποὺ οἱ Πυθαγόρειοι ὠνόμαζαν Μονάδα καὶ Δυάδα.

Πάλιν ὅμως ξεφύγαμε ἀπὸ τὸ θέμα μας. Ἄς ξαναγυρί-

σουμε α' αὐτό. Στὸ «ἓν τὸ πᾶν». Δὲν ἀναφέρεται λοιπὸν αὐτὸ τὸ ρητὸ στὰ κοσμογονικά, ἀλλὰ σὲ πνευματικὰ ζητήματα καὶ πάει νὰ πῆ, καθὼς νομίζουμε, τουλάχιστον, ὅτι ἕνα εἶναι τὸ ἅπαντο, τὸ ὁποῖο πρέπει ν' ἀπασχολῆ τὸν μύστη.

Ποιὸ ὅμως εἶναι αὐτὸ τὸ ἅπαντο, αὐτὸ τὸ «πᾶν», ποὺ εἶναι ἕνα, μοναδικό; Ποιὸς ἦταν ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τοῦ κάθε μύστου; Τί ἄλλο ἀπὸ τὴν πνευματική του ἀπολύτρωσι; Ἀπὸ τὴν πνευματική του ἐλευθερία; Ἀπὸ τὸ ξεκόλλημά του ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς ὕλης; Ἀπὸ τὸ ξαγκίστρωμά του ἀπὸ τὸν ἀδυσώπητο «κύκλο» τῶν γεννήσεων στὴ Γῆ; Ὁ «ὄφις», ποὺ ὅταν εἶναι σκοτεινὸς σημαίνει τὸ γήινο καὶ ποὺ περιβάλλει σφικτὰ τὸ ρητό μας, αὐτὸ δὲν εἰκονίζει; Δὲν συμβολίζει τὶς δυνάμεις τὶς γήινες ποὺ ἐμποδίζουν τὸ πνεῦμα νὰ φύγη, νὰ πετάξη; Καὶ ποὺ ὅταν τὸ πνεῦμα τοῦ μύστου γίνη ἁγνὸ καὶ φωτεινὸ ξεπερνάει τὸν κλοιό, τὸ σφικταγκάλιασμα τῆς ὕλης, τῆς Γῆς, ποὺ παιδί της εἶναι τὸ μαῦρο φίδι;

Αὐτὸ τὸ «ἓν τὸ πᾶν», δὲν τὸ ἔχει πῆ καὶ ὁ Ἰησοῦς μὲ ἄλλα βέβαια λόγια; Ὅταν ἔλεγε στὴ Μάρθα τὴν ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου —καθὼς γράφει ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς— «Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾶς καὶ τυρβάζεις περὶ πολλά. Ἑνὸς δέ ἐστι χρεία», αὐτὸ δὲν ἐννοοῦσε;

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ σκηνὴ ποὺ μᾶς περιγράφει ὁ εὐαγγελιστὴς (ι´ 38—41). Ὅταν ὁ Ἰησοῦς πῆγε στὸ σπίτι τοῦ Λαζάρου —εἶναι ἐκεῖνος στὸν ὁποῖον ἀργότερα ἔδωσε τὴ ζωή— ἡ Μάρθα «περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν», ἐνῶ ἡ ἀδελφή της ἡ Μαρία «παρακαθήσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ». Σὰν λοιπὸν ἡ Μάρθα ἦλθε καὶ παρεπονέθη στὸν Ἰησοῦ ὅτι ἡ Μαρία τὴν ἄφισε μόνη στὶς δουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ, τότε ὁ Ἰησοῦς τῆς εἶπε τὸ παραπάνω καὶ πρόσθεσε χαρακτηριστικά: «Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς». Ἡ ἀγαθὴ μερίδα ἦσαν τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ ποὺ σὰν τὰ κάμει βίωμά του ὁ ἄνθρωπος, ἠμποροῦν νὰ ὁδηγήσουν τὸ πνεῦμα του στὴ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Καὶ ὄχι μόνον οἱ ἀσχολίες μὲ τὰ κοινὰ πράγματα.

* *

ΕΝΑ λοιπὸν ἦταν τὸ ἅπαντο γιὰ τὸν μύστη, «ἑνός ἐστι χρεία» —«ἓν τὸ πᾶν». Ἡ κληρονομία τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἡ ἀπαλλαγή του ἀπὸ τὸ μακρύχρονο τροχὸ τῶν γεννήσεων. Ἡ ἀπολύτρωσί του ἀπὸ τὴν ὕλη. Ἡ πνευματική του ἐλευθερία.

ΚΩΣΤΗ Ν. ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΟΣΟΦΙΑ

’Από τοὺς Νεοπλατωνικοὺς ἕως τὴν Μπλαβάτσκυ

῾Η ἱδρύτρια τῆς Θεοσοφικῆς ῾Εταιρίας ῞Ελενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ, ἐπεξηγώντας τὸν ὅρο «Θεοσοφία», λέγει ὅτι, ὅπως «Θεογονία» εἶναι ἡ γενεαλογία τῶν Θεῶν, ἔτσι «Θεοσοφία» εἶναι ἡ σοφία τῶν Θεῶν, δηλαδὴ τῶν Θείων ῞Οντων. ῞Ωστε Θεοσοφία δὲν εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ ἡ Θεία Σοφία, ποὺ κατέχουν τὰ Θεῖα ῎Οντα, ἡ Γνῶσις, τὴν ὁποία κατέχουν περὶ τῶν Θείων πραγμάτων οἱ μεμυημένοι.

῾Ο ῾Ελληνικὸς ὅρος «Θεοσοφία» καθιερώθηκε τὸν Γ´ αἰῶνα μετὰ Χριστὸν ἀπὸ τοὺς νεοπλατωνικοὺς φιλοσόφους (’Αμμώνιο Σακκᾶ καὶ τοὺς μαθητάς του Πλωτῖνο, Πορφύριο, ’Ιαμβλιχο), οἱ ὁποῖοι ἵδρυσαν τὸ εκλεκτικὸ Θεοσοφικὸ σύστημα. ’Αλλὰ ὁ Διογένης Λαέρτιος ἀποδίδει τὸν ὅρο «Θεοσοφία» στὸν Αἰγύπτιο ἱερέα Ποτ—’Αμών, ποὺ ἔζησε τὸν Δ´ αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ. Τὸ ἐκλεκτικὸ Θεοσοφικὸ σύστημα τῶν νεοπλατωνικῶν δεχόταν τὴν ὕπαρξη μιᾶς ὑπερτάτης Θείας Οὐσίας ποὺ εἶναι ἀπρόσιτη στὸν ἀνθρώπινο νοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπέρρευσε κάθε ὁρατὴ καὶ ἀόρατη ὕπαρξη. Δεχόταν ἐπίσης ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀθάνατος καὶ δεκτικὸς ἀπείρου τελειοποιήσεως. ῞Οτι μὲ τὴν ἁγνότητα

τῆς ζωῆς που μπορεῖ νὰ μυηθῆ στὰ Θεῖα Μυστήρια καὶ νὰ γνωρίση τὴ λειτουργία τοῦ σύμπαντος καθὼς καὶ τὴν πραγματικὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὸ μακρόκοσμο καὶ τὸ μικρόκοσμο. Αὐτὰ ἐπρέσβευε τὸ ἐκλεκτικὸ Θεοσοφικὸ σύστημα τῶν νεοπλατωνικῶν.

Ἀλλὰ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴ καθιέρωση τοῦ ὅρου, εἴτε ἀπὸ τὸν Πότ—Ἀμών, εἴτε ἀπὸ τοὺς νεοπλατωνικούς, ἡ Θεοσοφία, δηλαδὴ ἡ γνῶσις τῶν σοφῶν περὶ τῶν Θείων πραγμάτων, ἀποτελοῦσε τὴν ἐσωτερικὴ διδασκαλία τῶν Μυστηρίων. Τί ἦσαν τὰ Μυστήρια τῆς ἀρχαιότητος. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμε αὐθεντικὴ ἀπάντηση. Γνωρίζομε μόνον ὅτι Μυστήρια λειτουργοῦσαν σὲ πλεῖστες χῶρες τῆς ἀρχαιότητος καὶ ὅτι ἐπέσυραν τὸ σεβασμὸ τῶν σοφῶν. Ὑπῆρχαν Μυστήρια Ἰνδικά, Κινέζικά, Αἰγυπτιακά, Ἰουδαικά, Φρυγικά, Μιθραικά. Ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ γνωστότερα εἶναι τὰ Μινωικά, τὰ Καβείρια, τὰ Ὀρφικά, τὰ Δελφικὰ τὰ Ἐλευσίνια. Μερικοὶ παρουσιάζουν τὰ ἀρχαῖα Μυστήρια σὰν μιὰ χονδροειδῆ ἀπάτη τῶν ἱερέων σὲ βάρος τῶν ἀφελῶν. Ἀπὸ τὸ σεβασμὸ ὅμως ποὺ μιλοῦν γι' αὐτὰ οἱ ἀρχαῖοι σοφοί ὁ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὰ ὑλιστικὰ ρεύματα ἢ τὴ θρησκευτικὴ προκατάληψη ἐρευνητὴς μπορεῖ νὰ ἀντιληφθῆ τὴν ἠθικὴ καὶ ψυχουργικὴ ἀποστολή τους, καθὼς καὶ τὴ σοφία ποὺ περιεῖχαν.

Σκοπὸς τῶν Μυστηρίων ἦταν νὰ χειραγωγήσουν τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ στὴν πορεία τῆς τελειοποιήσεώς της. Νὰ μυήσουν ὅσους εἶχαν καθαρὴ σκέψη, ἄψογη ἠθικὴ καὶ ἁγνὲς προθέσεις στὶς ἀλήθειες τῆς Φύσεως που τὶς ἐγνώριζον τὰ Θεῖα Ὄντα, «οἱ σοφοὶ περὶ τὰ θεῖα, οἱ θεοφιλεῖς καὶ ἐγγὺς Θεῶν οἰκοῦντες». Καὶ τοῦτο, διότι ἡ γνῶσις τῶν Θείων νόμων δὲν εγκατέλειψε ποτε τοὺς ἀγαπημένους τῶν Θεῶν. Ἀλλὰ ἡ «Θεία Γνῶσις» δεν ἦταν δυνατὸν νὰ εἶναι φανερὴ καὶ προσιτὴ τοὺς πολλούς. Οἱ μεμυημένοι τὴν ἐφύλαγαν προσεκτικὰ στὰ βάθη τῶν Τελεστηρίων, στὰ ἄδυτα τῶν Μυστηρίων, γιὰ νὰ μὴ βεβηλωθῆ ἀπὸ τοὺς ἀνάξιους νὰ τὴν ἀτενίσουν.

Τὰ ἀρχαῖα Μυστήρια, καθὼς καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, οἱ Νεοπλατωνικοί, οἱ Γνωστικοί, οἱ Ἀλχημισταί, οἱ Ναῖται καὶ οἱ Ροδόσταυροι, ἐγνώριζαν πολὺ καλὰ τὴ Θεοσοφία καὶ αὐτὴν ἀκριβῶς ἐδίδασκαν, μὲ διαφορετικὲς βέβαια κάθε φορὰ ἐκφράσεις, προσεκτικοὶ πάντοτε κατὰ τὸν αὐστηρότερο τρόπο, ὥστε νὰ μὴ μεταδοθῆ ἡ Θεία Σοφία σὲ ἀνέτοιμους νὰ δεχθοῦν τὸ ἐκτυφλωτικὸ φῶς της.

Ἡ Ἑλένα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ, ἱδρύοντας τὸ 1875 τὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία ἔκανε μιὰ πρωτότυπη τολμηρὴ προσπάθεια, ἕναν πειραματισμὸ προσαρμοσμένο στὸν αἰῶνα τῆς διαδόσεως των φώτων. Ἀνέσυρε τη Θεοσοφία ἀπὸ τὰ βάθη τῶν Μυστηρίων καὶ τὴν ἔφερε στὸ προσκήνιο τῆς ζωῆς. Τὴν προσέφερε μὲ ἐμπιστοσύνη σὲ ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀνεσήκωσε μὲ ἅγια χέρια τὸν πέπλο τῆς Ἴσιδος καὶ το μυστικὸ Φῶς ἔλαμψε στὸν κόσμο. Ἐγκρέμισε μὲ στιβαρὰ χέρια τοὺς φραγμοὺς ἐπιφυλακτικοτητος, ποὺ κρατοῦσαν ἀπόκρυφα τὰ μυστικὰ τῶν θείων νόμων ἀπὸ τὸ πολὺ πλῆθος. Καὶ ἐνῶ ἄλλοτε ἡ ἀρχαία Σοφία — ἡ ἀπόκρυφη Γνῶσις — ἐδίδετο μὲ τὸ σταγονόμετρο στὰ ἄδυτα τῶν Μυστηρίων, τὴν προσέφερε τώρα ἡ Μπλαβάτσκυ, μὲ τὰ θεοσοφικὰ συγγράμματά της, σὲ μεγάλες ποσότητες καὶ πρὸς ὅλους.

Ἐν τούτοις τὰ μυστήρια τῆς λειτουργίας τοῦ σύμπαντος καὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρώπου, τὰ μυστήρια τοῦ μακροκόσμου καὶ τοῦ μικροκόσμου, ἀπὸ τὴν ἴδια τους τὴ φύση, εἶναι αὐστηρὰ ἀποκλεισμένα ἀπὸ τοὺς ἀνέτοιμους να τὰ ἐννοήσουν. Οἱ πέπλοι τῆς Ἴσιδος κατέπεσαν, ἀλλὰ ἡ Ἶσις παραμένει πάντοτε ἀθέατη στὰ μάτια τῶν βεβήλων, ποὺ ἀντιπαρέρχονται ἀπρόσεκτοι καὶ ἀδιάφοροι.

Ἡ Θεοσοφία διδάσκει τὴ Θεία προέλευση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ ὁμοούσιό του μὲ τὴ Θεία Οὐσία. Δίνει ἔτσι τὸ κλειδὶ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ὀνείρου τῶν μυστικιστῶν, δηλαδὴ τῆς συνειδητῆς ἑνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴ Θεότητα. Ἑπομένως ἡ Θεοσοφία εἶναι σχολεῖο μυστικισμοῦ. Ἀλλὰ εἶναι συγχρόνως καὶ σχολεῖον ἀποκρυφισμοῦ, διότι προσφέρει στοὺς σπουδαστάς της τη δυνατότητα νὰ γνωρίσουν τοὺς ἀορατους κόσμους καὶ τοὺς ἀπόκρυφους φυσικοὺς νόμους, ποὺ ρυθμίζουν τὴ λειτουργία τοῦ σύμπαντος καὶ τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου. Ἀκούραστα ὅμως ἡ Θεοσοφία διακηρύσσει ὅτι ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἠθικοῦ ὄντος πρέπει νὰ βαδίζῃ παράλληλα μὲ τὴν ἐξέλιξη τοῦ διανοητικοῦ ὄντος, γιατὶ ἄν καθυστερήσῃ ἡ ἠθικὴ ἐξέλιξη ἀπέναντι τῆς διανοητικῆς ἐξελίξεως, προκύπτουν τεράστιοι κίνδυνοι. Ἀπὸ τὴ γνώση τῶν ἀπόκρυφων φυσικῶν νόμων ἀπορρέουν βιονομικοὶ κανόνες, τοὺς ὁποίους εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀκολουθῇ ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ μυηθῇ στὴ Θεία Σοφία. Οἱ βιονομικοὶ αὐτοὶ κανόνες ἀναφέρονται στὴν κάθαρση καὶ ἁγνότητα τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, τῶν πράξεων, τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν σκέψεων, στὴν ἐξαφάνιση τῶν ἐγωιστικῶν τάσεων, στὴν ἀνάπτυξη ἀνυπόκριτης, ἀληθινῆς ζωντανῆς καὶ ἐνεργητικῆς ἀγάπης πρὸς ὅλα τὰ ὄντα, στὴν ἁρμονικὴ καὶ σύμφωνη μὲ τοὺς φυσικοὺς νόμους ζωή.

Ἡ Θεοσοφία δὲν εἶναι θρησκεία, δὲν ἔχει δόγματα, οὔτε Ἱερατεῖο, οὔτε ὑπόσχεται σωτηρία, οὔτε ἀναζητᾶ πιστούς. Νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι σύνθεση ὅλων τῶν θρησκειῶν, θὰ ἦταν ἴσως τολμηρό. Μποροῦμε ὅμως νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι ὁ ἐσωτερισμὸς κάθε θρησκείας, ἡ οὐσία, ἡ βάση καὶ ἡ κρυμμένη ζωὴ κάθε θρησκείας, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ἐξωτερικές της μορφές. Ἄν ἀπὸ κάποια θρησκεία ἔλειπε ἡ Θεία Σοφία, ποὺ ὑπάρχει στὸν ἐσωτερισμὸ κάθε θρησκείας, ἡ θρησκεία αὐτὴ θὰ ξέπεφτε σὲ εἰδωλολατρεία. Ἡ Θεοσοφία δὲν ἔχει δικές της τελετουργίες, γιατὶ στέκεται ψηλότερα ἀπὸ τὶς ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις τῆς λατρείας. Ὁ ἀπέραντος οὐρανὸς εἶναι ὁ Ναός της καὶ τὸ ἀσίγαστο τραγούδι τῆς φύσεως ἡ τελετουργία της. Σέβεται ὅμως κάθε τελετουργία, καθὼς ἐπίσης σέβεται κάθε θρησκευτικὴ πίστη καὶ κάθε πεποίθηση ἢ γνώμη. Ἡ Ε. Π. Μ. γράφει: «Δὲν εἴμαστε ἰδιαίτερα προσκολλημένοι σὲ καμμιὰ θρησκεία, σὲ καμμιὰ φιλοσοφία. Συλλέγουμε τὸ καλό, ὅπου τὸ συναντήσομε. Τὰ μέλη τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας εἶναι ἐλεύθερα νὰ πρεσβεύουν ὁποιαδήποτε θρησκεία ἢ φιλοσοφία προτιμοῦν». Ἡ Θεοσοφία, λοιπόν, δὲν εἶναι θρησκεία. Ἡ Θεοσοφία δὲν ἔχει δόγματα. Ἡ ἀλήθεια ὑπάρχει ἐπάνω ἀπο τὰ δόγματα. Ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία ἔχει σὰν ἔμβλημά της τὴ φράση «Οὐδεμία θρησκεία ὑπερτέρα τῆς Ἀληθείας».

Ἡ ἠθικὴ τῆς Θεοσοφίας εἶναι ἡ πρακτικὴ τῆς Θεοσοφίας καὶ συνίσταται στὸν ἐξαγνισμὸ τῆς βουλήσεως, τῆς διανοίας, τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν πράξεων. Ὄχι στὴν πειθάρχηση, στὴν καταπίεση καὶ στὸν ἐξαναγκασμό, ἀλλὰ στὸν ἐξαγνισμό, ποὺ ἔρχεται μὲ τὴ βαθειὰ κατανόηση καὶ μὲ τὴν ἐξαφάνιση τοῦ ἐγωισμοῦ. Συνίσταται ἐπίσης στὸν ἀπεριόριστο σεβασμὸ τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως, τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως. Στὴν εἰλικρινῆ ἀγάπη πρὸς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ὄντα. Στὴν προθυμία τῆς προσφορᾶς ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς θυσίας γιὰ τοὺς ἄλλους. «Θεοσοφικὸ καθῆκον — γράφει ἡ Ε. Π. Μ. — νὰ δρέπωμε στὸ δρόμο μας τὰ ρόδα, μὲ σκοπὸ νὰ προσφέρωμε τὸ ἄρωμά τους στοὺς ἄλλους, ἄν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ στερηθῇ κάποιος τὴ χαρὰ τῆς εὐωδίας τους, κρατώντας γιὰ τὸν ἑαυτό μας τὰ

ἀγκάθια».

Ἡ Θεοσοφία εἶναι ἀντίθετη πρὸς κάθε ἰδέα μισαλλοδοξίας ἢ φανατισμοῦ καὶ ἀποστρέφεται τὶς διχόνοιες. Σέβεται τὶς ἀντίθετες γνῶμες. Ἐπιθυμεῖ ν' ἀντικατασταθῇ στὸν κόσμο ἡ καχυποψία διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης, ἡ ἀπληστία διὰ τῆς προσφορᾶς, ὁ ἀνταγωνισμὸς διὰ τῆς συνεργασιας, τὸ μῖσος διὰ τῆς ἀγάπης. Κηρύσσει τὴν παγκόσμια ἀδελφότητα, χωρὶς διακρίσεις φυλῆς, πίστεως, φύλου, τάξεως ἢ χρώματος. Καὶ γιὰ τὴν πραγματοποίηση ἑνὸς πυρῆνος τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος στὸ πρακτικὸ πεδίο ἱδρύθη καὶ ὑπάρχει ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία στὸν κόσμο. Ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία συγκεντρώνει ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀπὸ ὅλες τὶς φυλές, τὶς πίστεις καὶ τὶς κοσμοθεωρίες σὲ ἕνα κοινὸ σκοπό, τὴν ἔρευνα τῆς ἀληθείας καὶ τὴν παγκόσμια ἀδελφότητα, τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο, γιὰ κάθε ἄνθρωπο καὶ γιὰ ὅλα τὰ ὄντα.

Ἡ Θεοσοφία, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶναι δογματική, δὲν ἔχει μιὰ ἀπόλυτα καθωρισμένη διδασκαλία. Γιατὶ ἡ Ἀλήθεια δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποκρυσταλλωθῇ σὲ δόγματα. Ἡ ζωὴ δὲν εἶναι ποτὲ στατική. Εἶναι δυναμική, πάλλουσα, συνεχῶς δημιουργική. Εὑρίσκεται σὲ διαρκῆ ροή. Εἶναι ἕνα αἰώνιο Γίγνεσθαι. Ἑπομένως καὶ ἡ Θεοσοφία δὲν εἶναι ἕνα καθωρισμένο γνωσιολογικὸ σύστημα, ἀλλὰ ἡ συνεχὴς ἔ ρ ε υ ν α γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ συνόλου τῆς Θείας Σοφίας, ἔρευνα ποὺ ἐπεκτείνεται σὲ ὅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας.

Ἐν τούτοις ὑπάρχουν μερικὲς διδασκαλίες, μερικὲς ἀντιλήψεις καὶ ἀπόψεις διακεκριμένων θεοσόφων μελετητῶν, σχετικὰ μὲ τοὺς νόμους τῆς λειτουργίας τοῦ σύμπαντος καὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρώπου, σὰν ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς ὀντότητος, ποὺ ἀποτελοῦν τὴ λεγόμενη «θεοσοφικὴ διδασκαλία». Ἀλλ' ἡ διδασκαλία αὐτὴ δὲν προβάλλεται σὰν δογματική, οὔτε μονοπωλεῖ τὴν ἀλήθεια, οὔτε διεκδικεῖ τὸ ἀλάθητον. Ἀπεναντίας, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι οἱ ἀλήθειες τοῦ πνευματικοῦ κόσμου εἶναι ἀδύνατον νὰ συλληφθοῦν συνολικὰ ἀπὸ τὴν περιωρισμένη ἀνθρώπινη διάνοια, δὲν κουράζεται νὰ τονίζῃ ὅτι ὁλόκληρη ἡ θεοσοφικὴ διδασκαλία δὲν εἶναι, παρὰ μιὰ ἀσθενικὴ προσπάθεια μεταφράσεως καὶ μεταφορᾶς τοῦ ὁράματος τῆς πραγματικότητος τοῦ πνευματικοῦ κόσμου στὴν πλάνη τοῦ κόσμου τῶν φαινομένων. Μόνο μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια δίδεται ἡ θεοσοφικὴ διδασκαλία καὶ ἀνήκει σὲ κάθε σπουδαστή της τὸ ἡράκλειο ἔργο νὰ διεισδύσῃ στὸ βάθος τῶν διδασκαλιῶν της καὶ νὰ συλλάβῃ τὴ ζωντανὴ πραγματικότητα ποὺ κρύβεται κάτω ἀπὸ τὰ νεκρὰ σύμβολα τῶν λέξεων.

Ἡ θεοσοφικὴ διδασκαλία ξεκινάει ἀπὸ τὴν ἄποψη ὅτι δὲν ὑπάρχει παρὰ μία, μοναδικὴ καὶ ἑνιαία ζωή, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ παντός. Ὅλα τὰ κατὰ μέρος ὄντα εἶναι τεμαχισμένες ἐκδηλώσεις τῆς μοναδικῆς ἑνιαίας ζωῆς στὸν κόσμο τῶν φαινομένων, στὸν κόσμο τῆς σχετικότητος. Ὁ ἄνθρωπος, σὰν τμῆμα τῆς μοναδικῆς ἑνιαίας Θείας ζωῆς, μπορεῖ ν' ἀπελευθερωθῇ ἀπὸ τοὺς πέπλους τῆς ἀγνοίας καὶ νὰ λάβῃ ἐπίγνωση τῆς ἀληθινῆς φύσεώς του. Τότε θὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ παγκόσμια ἀδελφότης δὲν εἶναι ἁπλῶς μιὰ συναισθηματικὴ ἢ μιὰ ἠθικὴ ἔννοια, ἀλλὰ εἶναι φυσικὸς νόμος. Ἡ ἀλληλεγγύη ὅλων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ ἠθικὴ συνέπεια τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς ἀδελφότητος. Ἡ ὕπαρξη τῆς μοναδικῆς ἑνιαίας ζωῆς καὶ ἡ παγκόσμια αδελφοσύνη ἀποτελοῦν τὶς θεμελιώδεις ἀλήθειες τῆς Θεοσοφίας.

Μιὰ ἄλλη θεμελιώδης θεοσοφικὴ διδασκαλία εἶναι ἡ ὕπαρξη λεπτοτέρων κόσμων, μὲ διαφορετικὴ σύσταση καὶ ὑφὴ τῆς ὕλης ποὺ τοὺς ἀποτελεῖ. Αὐτοὶ οἱ κόσμοι εἶναι ἀόρατοι γιὰ τὰ μάτια τοῦ φυσικοῦ σώματος, ὁρατοὶ ὅμως γιὰ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς. Οἱ λεπτότεροι αὐτοὶ κόσμοι ἀποτελοῦν πεδία ἐξελίξεως τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως, ποὺ ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μαζί τους μὲ τὰ λεπτότερα περιβλήματά της. Διότι ἡ συνείδηση, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ φυσικὸ σῶμα, ἔχει καὶ ἄλλα, λεπτότερα

περιβλήματα. Οἱ κόσμοι αὐτοὶ εἶναι τὸ ἀστρικὸ πεδίο, τὸ νοητικο πεδίο, καὶ ἄλλα λεπτότερα πεδία, απρόσιτα σήμερα γιὰ τὴ νόησή μας. Σ' αὐτοὺς τοὺς ἀόρατους γιὰ τὰ φυσικὰ μάτια κόσμους ἐνεργεῖ ὁ ανθρωπος μὲ τὶς λεπτότερες ὑλικὲς ὑποστάσεις του ἢ περιβλήματα τῆς ὁμοούσιας μὲ τὴν οὐσία τοῦ παντὸς ψυχῆς του ὄχι μόνο κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν λεγόμενο θάνατό του.

'Αλλες θεμελιώδεις θεοσοφικὲς διδασκαλιες εἶναι ἡ ἐξέλιξη ἡ Μετενσάρκωση και τὸ Κάρμα Σ' αὐτους τοὺς φυσικοὺς νόμους ὑποτάσσονται ὅλα τὰ ὄντα, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ κύκλου τῆς ἐκδηλώσεως

Πῶς λειτουργεῖ ὁ νόμος τῆς Ἐξελίξεως;

Κάθε ὂν ἀποτελεῖ ἕνα τμημα τῆς μοναδικῆς ἑνιαίας παγκόσμιας ζωῆς, εἶναι ἑνας σπινθήρας που ανεπηδησε απὸ τὴν αἰωνια Φλόγα, μιὰ ακτῖνο ποὺ ἐκπορεύτηκε ἀπὸ τὸ κέντρον τῆς Ὑπάρξεως, με το ὁποῖον ομως εἶναι πάντοτε αδιάσπαστα ἡνωμένη Ἐν τούτοις στον κόσμο τῆς εκδηλώσεως ἐμφανίζεται σὰν ξεχωριστὴ μονάδα, περιβαλλομένη ἀπὸ ὑλικὰ σώματα, τὰ οποῖα τὴν κρατοῦν δεσμευμένη στὸν κόσμο τῆς ὕλης. Ἐξέλιξη εἶναι ἡ βαθμιαία απελευθέρωση τῆς μονάδος ἢ πνεύματος ἡ ψυχῆς ἢ συνειδήσεως ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν υλικῶν σωματων (φυσικοῦ, ἀστρικοῦ, νοητικοῦ κλπ). Ἡ ἐξέλιξη προχωρεῖ κατὰ στάδια Ἡ δράση της ἀρχίζει φανερὴ ἀπὸ τὸ ὀρυκτὸ βασιλειο, γιὰ να περάση σιγα—σιγὰ στο φυτικό Και όταν το φυτικο βασίλειο δεν εἶναι πιὰ σε θεση νὰ συγκρατήση τη ζωὴ ποὺ σκιρταει γιὰ ἐνεργητικώτερη ἐκδήλωση, τοτε ἡ ζωη περνάει στὸ επόμενο σταδιο εξελιξεως, την ἐκδηλωση στὸ ζωικὸ βασιλειο Ἡ μονάδα - πνεῦμα - ψυχή - συνειδηση ἐχει τώρα γιὰ ὑλικὸ ἐξωτερικὸ περιβλημα μορφὲς τοῦ ζωικοῦ βασιλείου, στὴν ἀρχὴ ἀτελέστερες καὶ απλούστερες, ποὺ μὲ την παροδο τῶν χιλιετηριδων ἐξελίσσονται σὲ τελειοτερους καὶ πολυπλοκώτερους ὀργανισμούς, κατάλληλους γιὰ νὰ εκδηλώσουν πληρέστερα τὴν ὁλοένα ἐξελισσόμενη ζωή, τὴν ὁλοένα πλουτιζόμενη σὲ πεῖρα ψυχή. Ἔτσι φθάνομε στὰ τελειότερα εἴδη τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου. Καὶ τότε συντελεῖται τὸ επόμενο μεγάλο βῆμα τῆς ἐξελίξεως. Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὸ ζωϊκὸ βασιλειο στὸ ἀνθρώπινο. Ἡ μονάδα - πνεῦμα - ψυχή - συνείδηση ἀτομικοποιεῖται καὶ ἔχει τώρα γιὰ ὑλικὸ ἐξωτερικὸ περίβλημα ενα ανθρώπινο σῶμα. Δὲν θὰ ἐκδηλωθῆ πιὰ μὲ μορφὲς τοῦ ζωικοῦ βασιλείου Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος εἶναι μία ἀτομικότης, πέραν τῆς ἐμφανοῦς προσωπικότητος, προϊὸν μιᾶς μακροτάτης υλικῆς καὶ πνευματικῆς ἐξελίξεως, ἐκδήλωση μιᾶς πνευματικῆς μονάδος ποὺ συνεχῶς ἐξελίσσεται ἢ μᾶλλον ποὺ ὁλοένα ἀπελευθερώνεται

Ἡ ἐξέλιξη στὸ ἀνθρώπινο βασίλειο συνεχίζεται μὲ ἀλλεπάλληλες μετενσαρκώσεις τῆς ατομικότητος σε ἀλληλοδιάδοχες προσωπικότητες, χωρὶς διάκριση φύλου καὶ φυλῆς, συμφωνα με τὸ νόμο τῆς Μετενσαρκώσεως.

Ποιος εἶναι ὁ νόμος τῆς Μετενσαρκώσεως καὶ πῶς λειτουργεῖ;

Τὸ θεμα αὐτό, ἀφ' ἑνὸς προσελκύει πολὺ ενδιαφέρον ἀφ' ἑτέρου σκανδαλίζει πολλούς Γι' αὐτὸ ἀξίζει να τὸ εξετάσωμε κάπως ἀναλυτικώτερα. Γιατί, ἄραγε, σκανδαλίζει; Ἄλλους διότι επηρεάζονται ἀπὸ τὶς υλιστικες αντιλήψεις, ποὺ εἶναι πάντοτε πολυ δυνατες καὶ ἀποκρούουν κάθε τι αλλο πέρα ἀπὸ τὸ φυσικὸ κοσμο μέσα στὸν ὁποῖο σήμερα ζοῦμε, αλλους διοτι ἐπηρεάζονται ἀπὸ τη σφαλερὴ ἀντιληψη ὅτι ἡ Μετενσαρκωση εἶναι ἀντιχριστιανικὴ διδασκαλια καὶ φοβοῦνται να τὴν μελετήσουν Οἱ θεόσοφοι δὲν ἐχουν καμμια προθεση προπαγάνδας τῆς ἰδέας της Μετενσαρκώσεως Καμμιὰ σημασια δεν εχει ἀν πολλοὶ ἢ λίγοι παραδέχωνται ἢ ἀπορρίπτουν την υπαρξη ἑνὸς φυσικοῦ νόμου. Οἱ φυσικοι νομοι λειτουργοῦν χωρὶς τὴν αδεια μας και χωρὶς νὰ λαμβάνουν υπ' ὄψιν τὴ γνώμη τῆς πλειοψηφίας Κανένας λόγος δὲν ὑπάρχει νο παραδεχθῆ κανεὶς τὴ Μετενσάρ-

κωση, ἄν ἡ κατανόησή του τὴν ἀποκρούει. Δὲν πρόκειται, λοιπόν, νὰ προπαγανδίσωμε τὴ θεοσοφία τῆς Μετενσαρκώσεως. Ἁπλῶς νὰ τὴν ἐκθέσωμε συνοπτικά.

Ὁ νόμος τῆς Μετενσαρκώσεως δὲν εἶναι, παρὰ ὁ νόμος τῆς Περιοδικότητος. Ἐναλλαγὴ θανάτου καὶ ζωῆς, ἐκδηλώσεως καὶ ἀνεκδηλώτου, ὑλικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου. Τὸ πνευματικὸν Ὄν, ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος, δὲν πεθαίνει μὲ τὸ θάνατο. Ἁπλῶς αποχωρίζεται ἀπὸ τὸ ὑλκὸ σῶμα καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ χωρὶς ἐκδηλώσεις στὸν ὑλικὸ κόσμο. Ἀκολουθώντας μιὰ μακρὰ διαδρομὴ ἐξελίξεως, ἄλλοτε ζῆ στὸν πνευματικὸ κοσμο χωρὶς ὑλικὸ σῶμα, καὶ αλλοτε ζῆ έναν ἐπίγειο βίο. Ἡ ἐναλλαγη τῆς ζωῆς τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, αλλοτε στὸν ὑλικὸ κόσμο μὲ ἕνα ἀνθρώπινο σῶμα καὶ ἄλλοτε στὸν πνευματικὸ κόσμο χωρὶς ὑλικὸ σῶμα, ἀποτελεῖ τὴν Μετεσάρκωση.

Κατὰ τὴ θεοσοφικὴ ἀντίληψη ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἀφ' ἑνὸς ἀπὸ τὸ πολλαπλὸ φθαρτὸ σῶμα του (πολλαπλό, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ το φυσικὸ σῶμα μὲ τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ τὸ ἀστρικὸ μὲ τὸ ὁποῖο ἐπιθυμεῖ καὶ συναισθάνεται, καὶ τὸ νοητικο μὲ τὸ ὁποῖο σκέπτεται) καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὴν ἐπισης σύνθετη ἀθανατη ψυχή, πού ὀνομάζεται στὴ θεοσοφικὴ διδασκαλία «ἀτομικότης». Ἡ ἀτομικότης εἶναι ἐκείνη πού μετενσαρκώνεται. Ἐνῶ τὸ πολλαπλὸ φθαρτὸ σῶμα πού θα τὸ ὀνομαζωμε «προσωπικοτητα», ζῆ γιὰ μιὰ μονον φορα. Τι εἶναι ὁ θανατος; Εἶναι ἁπλῶς ἡ καταστροφη καὶ ἀποσύνθεση τῆς ὑλικῆς μορφῆς, δηλαδὴ τοῦ φυσικοῦ σωματος. Ἡ ατομικότης δὲν εχει πιὰ τὴν δυνατότητα νὰ εκδηλωνεται στὸ φυσικὸ κόσμο, ὅπως το ἔκανε μὲ το φυσικὸ σῶμα, ἀπὸ τὸ οποῖο ἐξ αἰτιας τοῦ θανατου αποχωριζεται ὁριστικο. Διατηρεῖται ὅμως ἡ δυνατότης νὰ ἐκδηλώνεται στὸν ἀστρικὸ καὶ στὸν νοητικο κοσμο, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν τὸ ἀστρικο καὶ τὸ νοητικὸ σῶμα, δηλαδὴ ἡ δυνατότης νὰ συναισθάνεται καὶ να ἐπιθυμῆ, καθὼς καὶ ἡ δυνατότης νὰ σκέπτεται. Ἔπειτα ὅμως ἀπὸ κάποιο χρονικὸ διάστημα, τὴ φθορὰ τοῦ φυσικοῦ σώματος ἀκολουθεῖ ἡ φθορὰ τοῦ ἀστρικοῦ σώματος, καὶ ἀργότερα ἡ φθορὰ τοῦ νοητικοῦ σώματος. Αὐτὸς εἶναι ἕνας δεύτερος και τρίτος θάνατος. Ἔτσι τερματίζεται ὁλοκληρωτικὰ ἡ ζωὴ τῆς προσωπικότητος. Τελειώνει μιὰ ἐνσάρκωση. Ἡ ἀτομικότης ὅμως συγκεντρώνει τὴν πεῖρα ποὺ συνέλεξε ἡ ὑλικὴ μορφὴ κατὰ τὸν ἐπίγειο βιο, καὶ ἡ επεξεργασία αὐτῆς τῆς πειρας εἶναι πού δημιουργεῖ ἕνα βημα ἐξελίξεως τῆς ἀτομικότητος.

Ἀφοῦ περάσει μιὰ μακρὰ ἢ συντομωτερη χρονικὴ περίοδος, ὅση χρειάζεται γιὰ τὴ ἀφομοίωση τῆς πειρας πού συγκεντρώθηκε ἀπὸ τὸν ἐπίγειο βιο πού προηγήθηκε, ἡ ατομικοτης προσλαμβάνει νέο πολλαπλὸ υλικὸ περίβλημα, κατὰ τὴν ἀντιστροφη σειρα τῆς ἐγκαταλείψεώς του, δηλαδη πρῶτα νοητικό, ἔπειτα αστρικο καὶ τελευταῖα φυσικὸ περίβλημα. Τοῦτο εἶναι ἡ γέννηση στὸ φυσικὸ κόσμο ἑνὸς νέου παιδιοῦ, ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ νέα ἐνσάρκωση τῆς ἀτομικότητος σὲ μιὰ καινούργια προσωπικότητα, ἡ ὁποιο ὅμως δὲν ἔχει κανένα φανερὸ δεσμὸ μὲ τὴν προηγουμενη προσωπικοτητα, πού ἀποτελοῦσε τὴν προηγούμενη ἐνσαρκωση τῆς ἀτομικοτητος. Ἔτσι ἡ ἀτομικότης συνεχίζει τὴν ἐξέλιξή της, πλουτιζομενη μὲ τὴν επεξεργασία τῆς πειρας πού συγκεντρώνει ἡ καινούργια προσωπικοτης.

Δεν ὑπαρχει — καὶ δὲν εἶναι δυνατον νὰ υπαρχη — στὴν καινούργια προσωπικότητα, στὴν καινούργια ἐνσαρκωση καμμιὰ ἀνάμνηση τῆς παλιᾶς προσωπικότητος, τῆς προσωπικοτητος τῆς περασμένης ἐνσαρκωσεως, γιὰ τὸν ἁπλούστατο λογο οτι ἡ μνήμη εἶναι λειτουργία του νοητικοῦ σώματος, ποὺ διαβιβάζεται στὴ συνείδηση τοῦ φυσικοῦ σώματος διὰ τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ τοσο τὸ φυσικὸ σῶμα καὶ ὁ ἐγκέφαλος, οσο καὶ τὸ νοητικὸ σῶμα, εἶναι καινούργια στὴ νέα ἐνσάρκωση εἶναι στοιχεῖα τῆς νέας προσωπικότητος. Δὲν εἶναι, λοιπόν, δυ-

νατὸν νὰ ἔχουν ἀνάμνηση γεγονότων που συνέβησαν σὲ μιὰ ἄλλη προσωπικότητα, σὲ ἕνα ἄλλο φυσικὸ καὶ νοητικὸ σῶμα. Ἡ ἀτομικότης ὅμως, ποὺ ὑπάρχει πίσω ἀπὸ τὶς ἀλληλοδιάδοχες προσωπικότητες, διατηρεῖ τὴ μνήμη ἢ μᾶλλον, συγκομίζει τὴν πεῖρα ὅλων τῶν ἐνσαρκώσεών της. Καὶ τὸ καταστάλαγμα τῆς πείρας ἐκδηλώνεται σὲ κάθε προσωπικότητα σὰν ἐσωτερικὴ ψυχοσύνθεση, σὰν ψυχοδιανοητικη ὑπόσταση, σὰν ἔμφυτος χαρακτήρας. Ἡ δράση τῆς προσωπικότητος σὲ κάθε ἐνσάρκωση τῆς ἀτομικότητος, μὲ τὴν πεῖρα ποὺ φέρνει, καλλιεργεῖ καὶ ἐξελίσσει τὴν ἀτομικότητα, τελειοποιεῖ τὸ ἠθικὸν ὄν, σφυρηλατεῖ τὸ χαρακτῆρα.

Ἡ προσωπικότης σὲ κάθε ἐνσάρκωση, μολονότι ἀνεξάρτητη καὶ νέα, εἶναι ἐν τούτοις ἡ φυσικὴ συνέχεια τῆς προγενέστερης, ἡ συνέπειά της καὶ ἡ συμπλήρωσή της. Ἡ Μετενσάρκωση ἐξηγεῖ τὴν τεράστια διαφορὰ ποὺ παρουσιάζουν οἱ ἄνθρωποι στὴν ἠθικὴ καὶ ψυχοδιανοητικὴ ανάπτυξή τους, ἐνῶ τὰ φυσικὰ σώματά τους λειτουργοῦν ὁμοιότυπα. Πρόκειται ἁπλῶς περὶ διαφορᾶς βαθμίδος ἐξελίξεως, περὶ διαφορᾶς πνευματικῆς ἡλικίας τῆς ἀτομικότητος, ποὺ κρύβεται πίσω ἀπὸ τὴν προσωπικότητα, ἄσχετα ἀπὸ τὴ φυσικὴ ἡλικία τῆς προσωπικότητος.

Ἡ ὕπαρξη καλλιτεχνικῶν ἰδιοσυγκρασιῶν καὶ διαφόρων κλίσεων καὶ ἐμφύτων τάσεων, καθὼς καὶ τὰ λεγόμενα παιδιά-θαύματα, ἀποτελοῦν μιὰ ἔνδειξη γιὰ τὴν πραγματικότητα τοῦ νομου τῆς Μετενσαρκώσεως. Ἀντικειμενικὴ ἀπόδειξη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσκομισθῆ. Δὲν ἀρκεῖ γιὰ νὰ θεμελιώση ἀπόδειξη, οὔτε ἡ λογικὴ ἀναγκαιότης, οὔτε ἡ αὐθεντία μιᾶς σειρᾶς μεγάλων σοφῶν ἢ μεμυημένων, οἱ ὁποῖοι ἐκήρυξαν τὴν πραγματικότητα τῆς Μετενσαρκώσεως, ὅπως οἱ Ὀρφικοὶ καὶ ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ἐμπεδοκλῆς καὶ ὁ Πλάτω, οἱ Νεοπλατωνικοὶ καὶ πλεῖστες Μυστηριακὲς Σχολές. Ἀλλὰ οἱ μεγαλύτερες Ἀλήθειες δὲν εἶναι εκεῖνες ποὺ ἀποδεικνύονται.

Καὶ πολὺ σωστὰ ὁ Κρισναμοῦρτι λέγει: «Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ παραδεχθῆτε ὅσα λέγω, ὅπως παραδεχτήκατε τὴ Μετενσάρκωση. Τὸ νὰ πιστεύετε ἢ νὰ μὴν πιστεύετε στὴ Μετενσάρκωση, δὲν ἔχει σημασία. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία εἶναι ἂν ἐσεῖς ποὺ μὲ ἀκοῦτε αὐτὴ τὴ στιγμὴ — ἐσεῖς καὶ ὄχι ὁ διπλανός σας —, ἐὰν ζῆτε στὸ παρόν, στὸ ὁποῖον ὑπάρχει ὁλόκληρη ἡ ζωή. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία δὲν εἶναι ἡ ἐξέταση τοῦ μετὰ θάνατον, ἀλλὰ τὸ νὰ ζῆ κανεις μὲ πλήρη καὶ τέλειο τρόπο στὸ παρόν».

Ἡ Μετενσάρκωση, καθὼς καὶ ἡ Ἐξέλιξη, ρυθμιζονται ἀπὸ τὸ νόμο τοῦ Κάρμα.

Ποιὸς εἶναι ὁ νόμος τοῦ Κάρμα; Εἶναι ὁ νόμος τῆς αἰτιότητος, ὁ νόμος τῆς ἰσοσταθμίσεως δράσεως καὶ ἀντιδράσεως ἢ ὁ νόμος τῆς ἰσορροπίας, δηλαδὴ τῆς ἀναπόφευκτης σχέσεως αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος. Εἶναι ἡ «Εἱμαρμένη» τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἡ θεοσοφικὴ διδασκαλία λέγει ὅτι κάθε πράξη, ἐπιθυμία ἢ σκέψη φέρνει τὸ ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμά της στὸν ὑλικό, στὸν ἀστρικὸ ἢ στὸ νοητικὸ κόσμο. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι ποτε τυχαῖον, ἀλλὰ ὀφείλεται πάντοτε στη δημιουργὸ αἰτία ποὺ τὸ προκαλεσε. Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος τοῦ Κάρμα. Ἑπομένως νόμος ἀπόλυτης καὶ ἀπρόσωπης δικαιοσύνης διέπει τὴ λειτουργία τοῦ σύμπαντος. «Ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, ἐκεῖνο καὶ θερίσει». Ἐν τούτοις ὁ ψυχοπνευματικὰ ἐξελιγμένος ἄνθρωπος εἶναι δυνατὸν νὰ τροποποιήση το Κάρμα του μὲ ζωηρὴ θέληση καὶ εντονη δράση. Συνεπῶς μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι Ἐξέλιξη εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ Κάρμα. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ βρίσκεται στὴν κορυφὴ τῆς κλίμακος τῆς ἀνθρωπινης ἐξελίξεως ἔχει παύσει να δημιουργῆ δεσμευτικὸ κάρμα, διότι οἱ πράξεις του, οἱ ἐπιθυμίες του, οἱ σκέψεις του εἶναι αγνές, καθαρὲς καὶ ἀπελευθερωτικές. Τὸ πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως λύνεται κατὰ τὸν ἁπλούστερο και λογικώτερη τρόπο. Ὁ ἀνεξέλικτος ἄνθρωπος εἶναι δέσμιος τοῦ

πεπρωμένου του καὶ τοῦ περιβάλλοντός του, τὰ ὁποῖα τοῦ διαμορφώνουν τὴ βούλησή του. Δὲν ἔχει ἐλευθερία βουλήσεως. Ὅσον ὅμως προχωρεῖ ἡ ἐξέλιξη, τὰ δεσμὰ τοῦ πεπρωμένου καὶ τοῦ περιβάλλοντος λύνονται, ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως μεγαλώνει. Καὶ ὁ τέλεια ἐξελιγμένος ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ τὸ πεπρωμένο καὶ ἀπὸ κάθε ἐπιρροὴ τοῦ περιβάλλοντος, ἔχει πλήρη ἐλευθερία βουλήσεως.

Καὶ τώρα θὰ ξαναγυρίσουμε στὸ νόμο τῆς Ἐξελίξεως, γιὰ νὰ τὸν συμπληρώσωμε, κατὰ τὸ δυνατόν.

Σὲ μακρὰ σειρὰ ἐνσαρκώσεων ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ διαδοχικὰ διάφορα ἀγαθά, στὴν ἀρχὴ ὑλικά, ἀργότερα πνευματικὰ (ὅπως συνήθως τὰ ὀνομάζομε), καὶ οἱ πόθοι του, στὴ μιὰ ἢ στην ἄλλη ἐνσάρκωση, πραγματοποιοῦνται. Ἀλλὰ κάθε φορά, πρὶν ἀκόμη ἀπολαύση τὴν εὐτυχία τῆς πραγματοποιήσεως τῶν πόθων του, ἐπακολουθεῖ ὁ κόρος καὶ ἡ ἀπογοήτευση. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος κατανοεῖ ὅτι οἱ γήινες ἀπολαύσεις, ὅσο κι' ἂν τὶς χαρακτηρίζωμε «πνευματικές», δὲν εἶναι παρὰ ταπεινὲς καὶ πρόσκαιρες. Δὲν ἱκανοποιοῦν τὶς βαθύτερες ἀνησυχίες τῆς ψυχῆς. Ἀρχίζει τότε νὰ νιώθη τὴν πλάνη τῆς γήινης ζωῆς, τῆς δεσμευμένης ἀπὸ τὸν ἐγωισμὸ καὶ ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ νὰ διψαη γιὰ τὴν Πραγματικότητα, τὴν Ἐλευθερία, τὴν Ἀπολύτρωση. Αἰσθάνεται ὅτι ὁ ἀνθρώπινος ἐγωιστικὸς βίος εἶναι μιὰ φυλακή, ὅσο κι ἂν στολισθῆ μὲ ἀπατηλὲς ὡραιότητες καὶ μὲ δῆθεν ἰδανικά. Νιώθοντας τὴ ματαιότητα τῆς ψεύτικης κατὰ συνθήκην ζωῆς, ποθεῖ τὴν Αἰωνιότητα, τὴν Ἀπολύτρωση, τὴν Ἀλήθεια. Τότε λέμε ὅτι ἡ ἀτομικότης πλησιάζει στὸ ἀπόγειο τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεώς της. Τότε ἀναπτύσσονται καὶ τελειοποιοῦνται, φυσιολογικὰ καὶ χωρὶς βεβιασμένη προσπάθεια, νέες γνωστικὲς δυνάμεις καὶ ἱκανότητες στὸν ἄνθρωπο, ὅπως ἡ διαίσθηση, ἡ μεταβίβαση σκέψεως, ἡ ἐνόραση. Τότε καὶ τὸ φυσικὸ σῶμα λειτουργεῖ ἁρμονικά. Ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὸ νευρικὸ σύστημα γίνονται εὐαίσθητα ὄργανα, κατάλληλα γιὰ ν' ἀποκρίνωνται στοὺς λεπτότερους παλμοὺς τῆς συνειδήσεως. Χρειάζεται βεβαίως ὀρθὸς τρόπος διαβιώσεως καὶ διατροφῆς. Μεγαλύτερη ἐπαφὴ μὲ τὴ φύση. Ἁγνότης σκέψεων, ἐπιθυμιῶν καὶ πράξεων. Ἠρεμία καὶ γαλήνη. Ἀποβολὴ κάθε ἐγωιστικῆς τάσεως. Τότε ὁ ἄνθρωπος ζῆ μιὰ πλούσια ζωή, νιώθοντας τὸν ἑαυτό του ἑνωμένο μὲ τὶς χαρὲς καὶ μὲ τὶς λύπες τῶν συνανθρώπων του, συμμετέχοντας στὶς συγκινήσεις τους καὶ στοὺς εὐγενικοὺς ἐνθουσιασμούς τους, πρόθυμος νὰ βοηθῆ στὶς δυσκολίες καὶ νὰ ἐξυπηρετῆ στὶς ἀνάγκες.

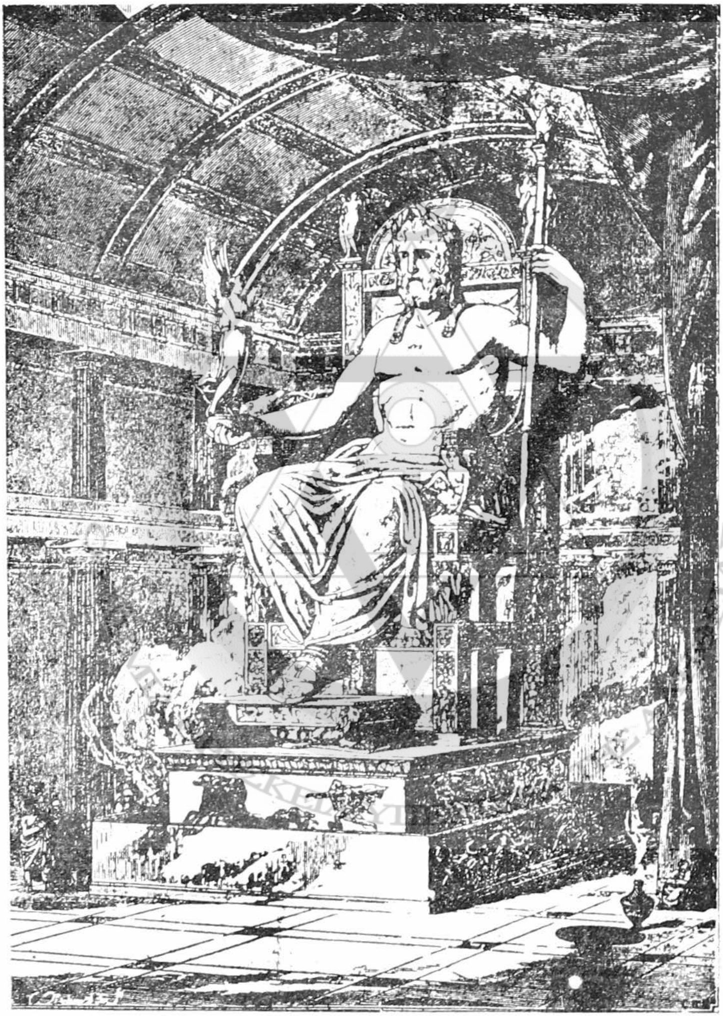
Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος κάνει ἕνα μεγάλο βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ γίνεται κάτι περισσότερο ἀπὸ ἄνθρωπος. Ὑπεράνθρωπος ἢ ἀληθινὸς Ἄνθρωπος, πρεσβύτερος ἀδελφός, Διδάσκαλος ἢ Μύστης. Τότε ἡ ἀτομικότης ἔχει ἐκπληρώσει τὸν προορισμό της. Ἔχει παύσει νὰ ἀποτελῆ ἀντίδραση στὴ ζωή. Ἔχει μεταβληθῆ σὲ μιὰ διώρυγα, ποὺ ἐπιτρέπει τὴν ἐλεύθερη ροὴ τῆς Ζωῆς. Ἡ μονάδα - πνεῦμα - ψυχή - συνείδηση ἀπελευθερώνεται ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ὕλης καὶ ἀπὸ τὴν πλάνη. Ὁ ἄνθρωπος φθάνει στὴν ἰσοστάθμιση λογικοῦ καὶ ἀγάπης, στὴν ἁρμονικὴ ζωή στὴν καθαρὴ Ὕπαρξη, στὴν Ἀπολύτρωση, στὴν Πραγματικότητα, στὴν Ἀλήθεια. Ὁ Μύστης ἀνασταίνεται σὲ νέα ζωή, στὴ Θεία Ζωή. Δὲν ἀποτελεῖ πιὰ ξεχωριστὴ ὕπαρξη. Ἔχει ἑνωθῆ μὲ τὴ Θεία Ζωή, μὲ τὸν Ὠκεανὸ τῆς Ὑπάρξεως. Ὁ σπινθήρας ἐπικοινωνεῖ συνειδητὰ μὲ τὴν αἰώνια Φλόγα. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔνδοξο - ταπεινὸ τέρμα τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεως.

Σκοπὸς τῆς Θεοσοφίας εἶναι νὰ βοηθήση τὸν ἄνθρωπο νὰ προχωρήση στὴ στενὴ ἀτραπὸ τῆς ἐξελίξεώς του, νὰ τὸν διδάξη τὴν ἀνυπόκριτη εἰλικρινὴ ἐνεργητικὴ Ἀγάπη πρὸς ὅλα τὰ ὄντα, καὶ νὰ τοῦ ἀφυπνίση τὶς ἐσωτερικὲς δυνάμεις ποὺ φωλιάζουν στὰ βάθη τοῦ Εἶναι του, τὶς Θεῖες δυνάμεις τῆς Ψυχῆς.

ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

ΙΩΑΝΝΟΥ Α. ΒΑΣΙΛΗ

Τὸ «ΘΑΥΜΑ ΘΑΥΜΑΤΩΝ»
Τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τοῦ Διὸς στὴν Ὀλυμπία μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Φειδίας ἐσυμβόλισεν ὡρισμένας ἀληθείας

Ὁμιλία στὴν Ἀρχαία Ὀλυμπία (1933)

ΕΙΣ μάτην τοῦ χρόνου ἡ φθοροποιὸς δύναμις στρέφεται ἀδιαλείπτως κατὰ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης, εἰς τὰ ὁποῖα ἐστεγάσθη τὸ πάλαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὁποῖα καθηγίασε μία θεία μυσταγωγία. Ἰδοὺ ὅμως ὅτι ἡ ἰσχύς του πρὸ αὐτῶν ἐκάμφθη.

Εἰς μάτην βέβηλοι χεῖρες, ὁδηγούμεναι ἀπὸ τὴν ἐμπάθειαν τῆς ἀμαθείας, ἐπεχείρησαν τὴν κατακρήμνισιν τῶν Ναῶν καὶ Βωμῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Λατρείας. Ἡ μανία τῆς καταστροφῆς, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει εἰς χαμηλὰς διανοίας τὸ πνεῦμα τῆς ἀρνήσεως, δὲν ἴσχυσε νὰ ἐξαφανίσῃ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἴχνη τῆς διαβάσεως ἑνὸς ἀνωτέρου πολιτισμοῦ. Οὔτε αἱ συλήσεις τῶν Βυζαντίνων Αὐτοκρατόρων, οὔτε ἐκεῖναι τῶν Φράγκων, ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ ἐμπρησμὸς τοῦ Θεοδοσίου ἐτελεσφόρησαν. Πᾶσαι αἱ καταλυτικαὶ δυνάμεις τοῦ σκότους ἐδῶ ἀπώλεσαν τὴν ἰσχύν των.

Καὶ ὅτε βαρὺ τὸ πέλμα τοῦ κατακτητοῦ ἐβάρυνε τὴν Ἑλληνίδα γῆν, αὕτη ἐσχίσθη καὶ ἐκάλυψε στοργικὰ εἰς τοὺς κόλπους της τοὺς ἀνεκτιμήτους τούτους θησαυρούς, διὰ νὰ τοὺς ἀποδώσῃ καὶ πάλιν μὲ τὴν χαραυγὴν τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας, εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ. Εἰς τὸν ἅγιον τοῦτον τόπον, ἡ κακία, ἡ ἄρνησις καὶ ἡ βαρβαρότης κατῃσχύνθησαν.

Καὶ ἰδοὺ τὰ ἱερὰ ταῦτα ἐρείπια κεῖνται πρὸ ἡμῶν μὲ μεγαλοπρεπῆ ὑπερηφάνειαν, μάρτυρες ἀλλὰ καὶ ὁδηγοὶ τῆς πηγῆς, ἐξ ἧς ἤντλησεν ἡ ἑλληνικὴ σύλληψις τὴν τεχνουργίαν των. Τὸ Εἱμαρμένον ἔθεσεν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἱερῶν τὴν σφραγῖδα τῆς αἰωνιότητος, διότι θεϊκὴ εἶναι ἡ φωνή, ἡ ὑπαγορεύσασά ποτε εἰς τὸν τόπον τοῦτον τὴν ἀνέγερσιν Ναῶν καὶ Βωμῶν εἰς μίαν καθαρὰν ὅσον καὶ ὑπέροχον λατρείαν. Ἡ ἄφθαστος ἑλληνικὴ γραμμή, αἱ ἁρμονίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ρυθμοῦ καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἐπιβλητικότης καὶ χάρις θὰ ἐκτιμῶνται καὶ θὰ θαυμάζωνται, ὅσον περισσότερον ἀναπτύσσεται τὸ καλαισθητικὸν αἴσθημα τῶν προηγμένων ἀνθρώπων. Ἐν τούτοις, πάντα ταῦτα δὲν εἶναι εἰμὴ μόνον αἱ ἐξωτερικαὶ διακοσμήσεις τῶν ἱερῶν μνημείων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐτελετουργεῖτο ἡ λατρεία τῶν φυσικῶν, πνευματικῶν καὶ αἰωνίων Νόμων τῆς Ἁρμονίας, τοῦ Κάλλους καὶ τῆς Ἀληθείας, διὰ τῆς γνώσεως καὶ ἐφαρμογῆς τῶν ὁποίων ἡ γηΐνη ψυχὴ ἡνοῦτο μὲ τὸ Θεῖον. Ἐὰν λοιπὸν ἡ ἐξωτερικὴ ὄψις τῶν Ἑλληνικῶν Ναῶν καὶ τὰ ἐρείπια αὐτῶν ἀκόμη προκαλοῦν ἔντονον τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν, ὁποῖον ἄρα γε ἐνδιαφέρον ἔπρεπε νὰ γεννᾶται εἰς πᾶσαν ἀνωτέραν καὶ ἐξευγενισμένην διάνοιαν πρὸς τὰ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτῶν μυστικῶς τελούμενα; Ἀλλὰ διὰ νὰ γεννηθῇ τοιοῦτον ἐνδιαφέρον προαπαιτεῖται μία ψυχικὴ ἐντέλεια, μία ἐσωτερικὴ ἀνωτερότης. Ἀτυχῶς, παρὰ τὴν φυλετικὴν συγγένειαν, μᾶς χωρίζει ἡ διαφορετικὴ νοοτροπία. Μᾶς χωρίζουν ἡ ἄγνοια καὶ ἡ προκατάληψις. Μᾶς χωρίζει ἡ κατὰ τῆς ἀρχαίας πίστεως ἐπικρατήσασα παιδαριώδης, ὅσον καὶ κακόβουλος συκοφαντία τῆς εἰδωλολατρείας. Ταῦτα πάντα ἀπομάκρυναν τοὺς συγχρόνους Ἕλληνας τῆς σοβαρᾶς μελέτης τῆς πίστεως τῶν προγόνων μας. Τὰ ἐμπόδια ταῦτα ἐτέθησαν μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἐκείνων ὡς ὀγκόλιθοι, τοὺς ὁποίους μόνον διὰ τῆς

ἐλευθέρας καὶ πεφωτισμένης ἐρευνης θὰ κατορθώσωμεν νὰ ὑπερπηδήσωμεν.

Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῆς ψυχικῆς ἡμῶν προσεγγίσεως πρὸς τὸν ἀρχαῖον κόσμον. Ἡ ὀργάνωσις ἡμῶν, θέσασα ὡς ἕνα τῶν σκοπῶν της τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων, δὲν περιορίζεται μόνον εἰς ἀρχαιολογικὰς μελέτας ἀλλ' ἐπιδιώκει καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μυστηριακῆς σημασίας αὐτῶν. Περισσότερον μάλιστα ἐνδιαφέρεται νὰ ἐρευνήσῃ τί ἐντὸς τῶν Ναῶν ἐτελεῖτο, τί ἐκεῖ ἐδιδάσκετο καὶ τί ἐλατρεύετο.

Ὀπαδοὶ καὶ ἡμεῖς Μυσταγωγικῆς ὀργανώσεως, θὰ ἦτο ἀσύνετον νὰ ζητήσωμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ Ἄδυτον τῶν Ἑλληνικῶν Μυστηρίων, ἄνευ τῶν ὅρων, τοὺς ὁποίους ἐκεῖνα ἀπῄτουν. Ζητοῦμεν μόνον νὰ μάθωμεν πᾶν ὅ,τι μία ἐξωτερικὴ ἢ λευκὴ διδασκαλία θὰ μᾶς ἐπέτρεπε νὰ γνωρίσωμεν, διὰ νὰ καταστῶμεν ἱκανοὶ νὰ φωτίσωμεν τον νοῦν μας καὶ να ἐξευγενίσωμεν τὸ αἴσθημά μας. Ζητοῦμεν νὰ μάθωσιν οἱ πολλοὶ ὅτι τὰ κέντρα ταῦτα ἦσαν κέντρα Σοφίας, κέντρα, ἔνθα διεπλάσθησαν οἱ ἥρωες καὶ οἱ ἡμίθεοι. Ζητοῦμεν νὰ διακηρύξωμεν, ὅτι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἄδυτον ἐδιδάσκετο καὶ ἐλατρεύετο ἡ Ἀρετή. Ζητοῦμεν να διαλύσωμεν τὰς ἐκτοξευθείσας βδελυρὰς συκοφαντίας κατὰ τῆς ἁγιότητος καὶ ἁγνότητος τῶν Ἑλληνικῶν Μυστηρίων.

Ἐπι πλέον αἰσθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως δείξωμεν νέας ὁδοὺς ἐρεύνης καὶ θετικῆς γνώσεως εἰς τὰς διανοίας ἐκείνας, αἵτινες δὲν ἱκανοποιοῦνται μὲ τὰ μέχρι τοῦδε δεδομένα τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης ἢ θεωρίας. Ἡμεῖς τοὐλάχιστον πιστεύομεν, ὅτι διὰ μιᾶς τοιαύτης κατευθύνσεως καὶ προσπαθείας ἡ σύγχρονος διανόησις μεγάλως θὰ ἐνισχύετο, ἀναβαπτιζομένη εἰς τὰς μυστηριακὰς πηγάς, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀναβλύζει ἡ αἰωνία ἀλήθεια καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Φῶς.

Ἡ χώρα ἡμῶν ἐκτιμᾶται διὰ τὰ μνημεῖα τῆς Τέχνης καὶ τῆς ἀρχαίας Σοφίας. Ταῦτα εἶναι τὰ κύρια γνωρίσματα τοῦ ἐκλείψαντος πολιτισμοῦ. Ἀλλὰ ποῖαι αἱ πηγαί, τίνα τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ ἐκείνου; Ἡ συγκριτικὴ μελέτη καὶ ἔρευνα πείθουν, ὅτι ὁ ἀρχαῖος πολιτισμός, ἡ ἑλληνικὴ ἀκμὴ καὶ πνευματικὴ δόξα εἶναι ἀπόρροια τῶν Ἱερατικῶν ἐκείνων θεσμοθεσιῶν, αἵτινες καλοῦνται Μυστήρια. Τὰ Μυστήρια εἶναι ὀργανώσεις μυστικῶν Ἀδελφοτήτων, ἃς ἀποτελοῦν ἄνθρωποι ἐνάρετοι, ποθοῦντες νὰ μάθωσι πλήρως τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ φύσει. Ἐπὶ τῇ βάσει ὡρισμένης κοσμοθεωρίας οἱ ὀπαδοί των ἐμάνθανον τὰς κοσμογονικὰς ἀρχάς, ἐμελέτων πρὸς ἐκδηλωμένους νόμους τῆς φύσεως, ἠρεύνων τὰ φαινόμενα καὶ τὰς ἐκφάνσεις τοῦ πνεύματος, καί, ἐν τῇ ἐρεύνῃ των ταύτῃ, ἐγνώριζον καὶ αὐτὸ τὸ μυστικὸν τῆς δημιουργίας. Ἐγνώριζον σαφῶς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς. Ἐγνώριζον τὴν ἐκπόρευσιν τῆς ψυχῆς καὶ ἐπὶ πλέον, τὸν τρόπον τῆς ἀπολυτρώσεως ταύτης ἀπὸ τοῦ γηΐνου περιβάλλοντος.

Ὁ Πίνδαρος περιγράφει οὕτω ἐν ὀλίγοις τὴν ἐπίδοσιν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας τῶν Μυστηρίων: «Μανθάνειν ἐν μὲν τῷ οὐρανῷ τὸ ὁρᾶν ἐν δε τῇ γῇ τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι. Μακάριος ὁ διὰ τῶν μυστηρίων διελθών· οὗτος γινώσκει τὴν ἀρχὴν καὶ τον σκοπον τῆς ζωῆς». Καὶ ἄλλοι ἀλλαχοῦ τονίζουν «καὶ δικαιοτέρους καὶ εὐσεβεστέρους γίγνεσθαι τοὺς τῶν Μυστηρίων κοινωνήσαντας». Θὰ ἠδυν

νάμην νὰ παρατάξω τὰς μαρτυρίας καὶ τὰς ἀντιλήψεις πλείστων σοφῶν τῆς Ἀρχαιότητος, ὡς τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Πλουτάρχου, τοῦ Παυσανίου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Αἰσχύλου καὶ ἄλλων μυηθέντων εἰς τὰ ἀρχαῖα Μυστήρια.

Ἀλλ' ἐξ ὅσων ἔθιξα, ὁ καλῆς πίστεως ἐρευνητής, ὁ ἐλεύθερος τὸν νοῦν καὶ ἀπηλλαγμένος τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν προλήψεων, πείθεται ὅτι αἱ διδασκαλίαι καὶ αἱ δοξασίαι τῶν Μυστηρίων δὲν εἶναι οὔτε ὑλιστικαὶ οὔτε εἰδωλατρικαί. Ἐν συνόψει, παρεδέχοντο Θεὸν μὲ δημιουργικὴν ἐνέργειαν, ἐδίδασκον τὸ ἀθάνατον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ἐπίστευον εἰς τὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ ἐξέλιξιν πάσης ἐνσάρκου συνειδήσεως.

Διὰ σοφοῦ καὶ ἀρτίου μυστικοῦ συστήματος, τοῦ ὁποίου, ἀτυχῶς, μᾶς διαφεύγει ἡ κατανόησις, ἐπεδίωκον τὴν ἀποθέωσιν, τὴν ἀπελευθέωσιν τῆς γηΐνης ψυχῆς. Τὸ σύστημα τοῦτο μετεδίδετο διὰ συμβόλων καὶ ἀλληγορικῶν παραστάσεων.

Αἱ μυθολογικαὶ συνθέσεις, αἱ ὀνομασίαι καὶ αἱ μεγαλοπρεπεῖς μορφαὶ τῶν Θεῶν δὲν εἶναι εἰμὴ παραστάσεις περικλείουσαι ἐννοίας, ἀναγομένας εἰς φυσικὰς καὶ πνευματικὰς λειτουργίας, τὰς ὁποίας ἐσπούδαζον καὶ ἐλάτρευον οἱ μεμυημένοι.

Ἀλλὰ πρὸ τοῦ μυηθῶσιν εἰς τὰς μεγάλας ἀληθείας τῆς φύσεως ὑπεβάλλοντο εἰς καθαρμοὺς σωματικοὺς καὶ ἠθικούς, ὑπεβάλλοντο εἰς ἄθλους. Εἰς τὰς μετόπας τοῦ Ναοῦ τούτου ἀνεπαρίσταντο οἱ ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους. Πᾶς μυούμενος ἐνταῦθα ἔπρεπε νὰ γίνῃ Ἡρακλῆς ν' ἀναδειχθῇ Ἥρως. Ὤφειλε νὰ κατανικήσῃ τὰς ἰδίας του ψυχικὰς ἀτελείας καὶ ν' ἀποβάλῃ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν. Ὑπεχρεοῦτο νὰ κυριαρχήσῃ τῶν ἐναντιοτήτων τῆς ἀρνήσεως, καὶ νὰ δαμάσῃ πᾶν ὅ,τι ἀντιτίθεται κατὰ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τοῦ φωτισμοῦ τῆς ψυχῆς του. Ἔπρεπε καὶ αὐτὴν τὴν ἰσχὺν τοῦ Κερβέρου νὰ καθυποτάξῃ εἰς τὴν θέλησίν του.

Ἐκτὸς τῆς σωματικῆς ἀλκῆς, τὴν ὁποίαν ἐκαλλιέργουν ἐνταῦθα οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι καὶ ἔστεφον κατὰ τὰς Ὀλυμπιάδας διὰ τοῦ κοτίνου, ἀνέπτυσσον καὶ ἐσφυρηλάτουν τὴν διανοητικὴν καὶ πνευματικὴν ρώμην, τὴν ὁποίαν ὡς ἀθάνατον καὶ αἰωνίαν ἐβράβευον κατὰ τὰ τελούμενα ἐν τοῖς Ναοῖς. Ἔχομεν ἐνταῦθα δύο συμβολικὰ συμπλέγματα, ἅτινα εἰς ἕνα μύστην πολλὰ ἀποκαλύπτουν. Τὸ ἓν εἶναι τὸ ἀριστούργημα τοῦ Πραξιτέλους, διὰ τὸ ὁποῖον ἐλέχθη, ὅτι ἢ ὁ γλύπτης ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς διὰ νὰ συλλάβῃ τὴν θείαν ἐκείνην ἔκφρασιν τοῦ Ἑρμοῦ, ἢ ὁ Θεὸς κατῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀπεκαλύφθη εἰς τὸν εὐνοηθέντα ὑπ' αὐτοῦ τεχνουργόν. Τὸ ἱερὸν τοῦτο σύμπλεγμα ἦτο ὁ Θεὸς Ἑρμῆς κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς σταφυλὴν καὶ διὰ τῆς ἄλλης τὸν Διόνυσον. Τὸ ἕτερον συμβολικὸν ἀριστούργημα τοῦ Φειδίου, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη «θαῦμα θαυμάτων», ἦτο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄγαλμα τοῦ Διός, ἔχοντος ἐπὶ τῆς μιᾶς παλάμης τανύπτερον Νίκην καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης τὸ σκῆπτρον. Ἡ σειρὰ αὕτη τῶν ἀλληγορικῶν παραστάσεων ὁμοῦ μὲ τὴν σειρὰν τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους, τῆς μάχης Λαπιθῶν καὶ Κενταύρων, ἀπετέλει ὁλόκληρον καὶ πλήρη μυστηριακὴν διδασκαλίαν μὲ περιεχόμενον, ὅπερ καταλλήλως ἀναπτυσσόμενον ἤσκει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἠθικῆς καὶ ψυχικῆς διαπλάσεως τῶν μυουμένων.

Αἱ ἑορταὶ τῆς μυήσεως, εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ἐλάμβανον χώραν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς θε-

ρινῆς τροπῆς τοῦ ἡλίου, τὸν ἑορτασμὸν τῆς ὁποίας καὶ ἡ ἡμετέρα Ὀργάνωσις(*) ἔχει καθιερώσει. Καὶ τὸ γεγονὸς τοῦτο δὲν εἶναι ἄμοιρον σημασίας. Οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι σοφοὶ ἐξετίμων τὰ μεγάλα φαινόμενα τῆς Φύσεως καὶ ἐσπούδαζον βαθέως τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀσκουμένης ἐπιδράσεως τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐγνώριζον οἱ ἱεροὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες τὴν μυστικὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῆς γῆς κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν 4 ὡρῶν τοῦ ἔτους, καὶ τότε ἐτέλουν τελετὰς καὶ ἱερουργίας, ρυθμίζοντες οὕτω τὰς ἐνεργείας των πρὸς τὰς μεγάλας ἁρμονίας τῶν φυσικῶν φαινομένων. Ἰδοὺ τὸ μέγα μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας τῶν ὀπαδῶν τῆς μυστηριακῆς Σοφίας. Διὰ τῆς ἐρεύνης καὶ μελέτης τῶν ἀναλλοιώτων νόμων τῆς Φύσεως. Διὰ τῆς ἐναρμονίσεως ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἀνθρωπίνης ἀτομικότητος πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν νόμων τούτων ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀπόκτησις μιᾶς ἀσφαλοῦς καὶ ἀσαλεύτου Γνώσεως. Αὕτη πάλιν ὑπαγορεύει τὴν ἀρετήν, ἥτις καὶ μόνη καθορίζει τοὺς καταλληλοτέρους νόμους τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὁποίων καὶ μόνον ἀπολαμβάνει ὁ θνητὸς τὰ θέλγητρα καὶ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς.

Ἰδού, φίλοι συνεκδρομεῖς, τί ἐτελεῖτο τὸ πάλαι ἐνταῦθα. Ἰδοὺ τί, περίπου, ἐδιδάσκετο καὶ τί ἐλατρεύετο. Οἱ σοφοὶ ἐκεῖνοι Μύσται ἐπεδίωκον ὅπως ἀρθῶσιν εἰς τὴν πνευματικὴν ἐντέλειαν καὶ δημιουργήσωσιν εἰς τὸ περιβάλλον τοῦτο, κατ' ἀπομίμησιν τοῦ οὐρανίου Ὀλύμπου, κοινωνίαν ἀνθρώπων, σοφῶν, ἰσχυρῶν καὶ μακαρίων, ὡς εἶναι οἱ κάτοικοι τοῦ Ὀλύμπου τῆς ἑλληνικῆς πίστεως. Φαίνεται δὲ ὅτι ὑπῆρχεν ἐποχή, καθ' ἣν ἐπετεύχθη τὸ τοιοῦτον, καὶ ἐντεῦθεν ἡ ὀνομασία τοῦ Ἱεροῦ τόπου ἔνθα ξενιζόμεθα.

Τερματίζω τὴν ὁμιλίαν μου ταύτην μὲ τὴν θερμὴν εὐχήν, ὅπως πάντες αἰσθανθῶμεν τὴν ἀγαθὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ὀλυμπίου τούτου περιβάλλοντος. Εἴθε δὲ ἡ ἄδολος χαρὰ καὶ ἡ πνευματικὴ ἰσχὺς γίνωσιν ἀχώριστοι σύντροφοι τῆς ζωῆς μας.

ΙΩ. ΒΑΣΙΛΗΣ

(*) Πρόκειται περὶ τοῦ Ἀρχαιοφίλου Ὁμίλου Ἐκδρομῶν

Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΥΠΟΣΧΕΤΑΙ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Ἦλθε ὁ χειμῶνας — ἡ ἄνοιξις δὲν εἶναι μακριά! Ναί, ἡ ἄνοιξις θὰ ἔλθῃ, διότι ἡ Φύσις κινεῖται σύμφωνα μὲ τὸ Μεγάλο Νόμο.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος; Μπορεῖ κι' αὐτός, ἐὰν θέλῃ νὰ ἐναρμονισθῇ πρὸς τὸ Νόμο — ἢ μπορεῖ να κάμη καὶ το ἀντίθετο!

Περήφανη φάτσα ὁ ἄνθρωπος! Τόσο περήφανος γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία του, γιὰ τὴν αὐτάρκεια του καὶ γιὰ τη δυναμική του θέλησι, ποὺ φοβᾶται πὼς θὰ τὰ χάση ὅλ' αὐτὰ ὁμολογώντας πὼς ὑπάρχει ἕνας Νόμος. Καὶ ξεχνάει ἔτσι, ὅτι ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Νόμου, ὅτι εἶναι μαζί του Ἕνα, ὅτι εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Νόμος!

Τόσο πολὺ ἐρευνοῦμε πρὸς τα ἔξω, δυνάμεις, κανόνες καὶ νόμους, ὥστε χάνουμε ἀπὸ τὰ μάτια μας τὴν ἀρχαία διδασκαλία τῆς ἔνδον ἐρεύνης. Ξεχνοῦμε πως τα σώματα μας δεν εἶναι παρα ὀχήματα, που μᾶς δόθηκαν για τὴν πορεία μας στον κόσμο τῆς Ὕλης. Γιὰ ποιο σκοπό; Για να φθάση το Φῶς τῆς Ἀληθινῆς Ζωῆς νὰ λάμψη μέσα στο σκοτάδι ποὺ μᾶς περιβάλλει.

Συχνὰ οἱ ὑποθέσεις τοῦ ὑλικοῦ κόσμου μᾶς φαίνονται τόσο σοβαρὲς μπροστά στα ὑλικα μάτια μας, ὥ-

Hetmar Wildema. The Canadian Theosophist

στε νὰ ἐπιτρέπουμε στὸ ἑαυτό μας νὰ ἄγεται ἀπὸ τὰ φαινόμενα καὶ κλείνουμε τὰ μάτια μας στὸ φῶς τῆς Πραγματικότητος.

Εὐχόμεθα γιὰ μια Ἄνοιξι αἰώνια, χαρωπή, λουλουδιαστή. Χωρὶς Θέρος, Φθινόπωρο, Χειμῶνα, μιὰ τέτοια Ἄνοιξις δεν μπορεῖ νὰ ὑπάρξη. Ἀπο χρονια παλιά, εἶχαν την Ἀνοιξι για ἀρχὴ τοῦ Ἔτους, τοῦ νεου κύκλου. Πράγματι, ἡ ἄνοιξις εἶναι μια ὁρατὴ ἀρχὴ τοῦ ἀόρατου ἔργου, τῆς ἀόρατης ζωῆς. Ἀλλὰ ἀρχὴ ἀληθινὴ εἶναι ἡ σκοτεινὴ ἐποχὴ μὲ τοὺς ἄγριους ἀνεμους, τις καταιγίδες καὶ τὶς παγωνιές, τὸ σκοτάδι καὶ τὴ γουνια. Σ' αὐτὴ τὴ σκοτεινὴ περίοδο, κρυφα ἀπο την ὄψι τοῦ ἀνθρωπου, ὅμως δυνατὸ καὶ ἀνεξάρτητο, συντελεῖται ἕνα μυστήριο.

Τὸ μυστήριο τῆς Ζωῆς. Εἶναι ἡ προ—γενεθλια καταστασις τῆς Μητερας Φύσεως. Στη σκοτεινη περιοδο η Φύσις ὁλοκληρη εἶναι ἥρεμη καὶ σεβασμια. Οἱ βροχές, οἱ καταιγίδες, οἱ ανεμοι καὶ οἱ ὁμιχλες ἔρχονται ἁπλῶς γιὰ νὰ προστατεύσουν το σιωπηλό, μυστικο ἔργον.

Μπορουμε κ' ἐμεῖς να ἀκολουθησουμε το ἔργον αὐτό, εἰσερχόμενοι στὸ χειμαρρο τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Θανατου. Τότε, σαν ἔλθη ἡ Ἄνοιξις θα αἰσθανθοῦμε ν' ἀνοιγουν καὶ τα δικα μας ροδοπέταλα στον ἥλιο καὶ την Ἀναστασι νὰ μας διαπερνανει, σαν μια ἀλληγορία, πού ἐλησμονήσαμε τὸ νόημα της. Διοτι, οταν το ἐξωτερικὸν πεθαίνει, τὸ ἐσωτερικὸν ἀφυπνιζεται καὶ ἐξακολουθει τὸ σιωπηλό του ἔργον. Καὶ οταν τὸ ἐξωτερικὸν ἀφυπνίζεται, τὸ ἐσωτερικὸν ἀποσύρεται σὲ χειμερία νάρκη ἢ θάνατο.

Ἡ γενέθλιος ἡμέρα δὲν εἶναι τὸ πραγματικὸ ξεκίνημα στὴ γήινη ζωή μας, γιατὶ προηγήθηκαν πολλὰ σε προετοιμασία τῆς ἡμέρας αὐτῆς. Καθὼς λέγει καὶ ὁ ποιητὴς Γουόρντσγουορθ:

Ἡ γέννησί μας ἕνας ὕπνος εἶναι.
Καὶ μιὰ λησμονιά.
Καὶ ἡ ψυχὴ τὸ ἀστέρι τῆς ζωῆς μας,
Ἔχει ἀνατείλει ἀπὸ μακριὰ
Καὶ θὰ ἔχη ἀλλοῦ τὴ δύσι.
Δὲν ἔχουμε τὰ πάντα γυμνωθῆ
Δεν ἔχουμε τὰ παντα λησμονήσει.
Συννεφα δόξας ἀχνορόδινα,
Ἀπ' τὶς παλάμες τοῦ Θεοῦ,
Ναί, εχομε όλοι ξεκινήσει

Ἐρχόμεθα ἀπὸ τὸν Θεό, ἀπὸ την Ζωή, ἀπὸ τὸ ἀνώνυμο Ἓν — δεν ἔχει σημασια τί ονομα δίνουμε στο Φῶς, ἀπὸ ὅπου ἐρχόμεθα.

«Ἐγὼ και ὁ Πατήρ μου ἕν ἐσμεν» (Ἰω. 10,30).

Καὶ ἡ σκοτεινὴ περιοδος εἶναι ὁ καιρὸς γιὰ νὰ στρέψουμε τὸ Φῶς προς τα ἔνδον, ν' ἀναζητήσουμε την ἐσωτερικὴ δυναμι, τὴν ἐσωτερικη ζωή. Ὥστε να μπορέσουμε νὰ βρεθοῦμε στην αἰώνια πάλη ἀνάμεσα στὸ παντοτεινα διαβατικὸ καὶ στο παντοτεινὰ μόνιμο.

Ἂς σμιξουμε μὲ τὸν χειμῶνα καὶ ἂς παρακολουθήσουμε την σιωπηλή, μυστικη ἐπεξεργασία τῆς Φυσεως πρὸς τὴν Ἄνοιξι καὶ τὸ Φῶς.

Ἂς εὐχηθοῦμε σὲ ὅλους καὶ στὸν καθενα : Εὐτυχισμένη τὴ «σκοτεινη» περιοδο!

HERMAN WILDEMA

Η ΑΜΕΡΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΗ ΝΑ ΤΕΡΜΑΤΙΣΗ ΤΟΝ ΦΥΛΕΤΙΣΜΟΝ

Δηλώσεις Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης
ΡΟΜΠΕΡΤ ΚΕΝΝΕΝΤΥ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ Τὰ πρόσφατα γεγονότα τοῦ Μισσισσιπῆ ἐπαναφέρουν εἰς τὴν μνήμην τὰ προ πενταετίας διαδραματισθέντα εἰς Λιτλ—Ρὸκ ἐπεισόδια ὅταν ἐννέα Νέγροι μαθηται προσεπάθησαν νὰ ἐγγραφοῦν τὸ φθινόπωρο τοῦ 1957 εἰς τὸ κεντρικο γυμνασιο τῆς πόλεως αὐτῆς, ποὺ ἦτο διὰ λευκοὺς μόνο. Μια μικρα ὅμως ὁμαδῶν τοῦ φυλετικοῦ διαχωρισμοῦ εἶχε τοτε ἀντιταχθῆ, μὲ τοσο πεῖσμα, ὥστε τὸ Λιτλ — Ροκ να γίνη τὸ σύμβολο τῆς φυλετικῆς βιας σὲ ὁλο τὸν κόσμο.

Πεντε χρόνια ἀργότερα, 71 Νέγροι φοιτοῦν στὸ ἴδιο γυμνάσιο μαζι μὲ τους λευκοὺς καὶ στο Λιτλ —Ροκ ἐπικρατεῖ ἡσυχια. Ουτε μια φωνη διαμαρτυριας ακούεται. Σε ὁλα τα σχολεῖα, μέσης ἐκπαιδεύσεως και επανω, ο φυλετικὸς διαχωρισμος εχει καταργηθῆ. Καὶ τὸ τελευταῖο γυμνασιο ποὺ ἐξακολουθεῖ να ἔχη λευκοὺς μονο μαθητας, εδεχθη τον πρῶτο νέγρο μαθητή του φετος το φθινοπωρο.

Ἡ καταργησις τοῦ φυλετικοῦ διαχωρισμοῦ επεκτεινεται γοργα σὲ ὁλα τα σχολεῖα του Ἀρκανσας τώρα που το Λιτλ—Ρὸκ τὴν εχει παραδεχθῆ μὲ ἠρεμια. Τον περασμενο χρόνο 152 νεγροι φοιτοῦσαν στὰ σχολεῖα τῆς Πολιτειας μαζὶ μὲ τοὺς λευκους. Καὶ φέτος ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἔφθασε τοὺς 233.

Στοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς δεν περιλαμβανονται τὰ πολιτειακὰ κολλέγια καὶ τὰ πανεπιστημια τοῦ Ἀρκανσας. Σ' αυτὰ ὄχι μεγαλος αριθμὸς Νέγρων φοιτοῦσε μαζὶ μὲ τους λευκοὺς ἀπὸ αρκετῶν ἐτῶν. Σὲ μιὰ πρόσφατη συνέντευξι του ὁ Εβερετ Τοῦκερ Πρόεδρος τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλιου τοῦ Ἀρκανσας, εἶπεν ὅτι, οπως πιστευει, το Λιτλ—Ρὸκ ἔχει επουλωσει τὰ τραύματα του καὶ θα ἤθελε να ξεχαση ολη τη δυσαρεστη αὐτη ιστορία. Οἱ ἐννεα Νέγροι που ἐνεγραφησαν το 1957 δεν περασαν εὐχαριστο τον πρῶτο χρο ο. Ὁ Κυβερνητης Φαουμπους, αψηφῶν τας αποφασεις τῶν ὁμοσπονδιακῶν δικαστηριων, προσεπαθησε να τους απομακρυνη. Και ἡ κεντρικὴ κυβέρνησις διετηρησε τα σταλεντα ἐκεῖ στρατευματα επι ολο το σχολικο ετος για να προλαβη τη βια.

Τὸν επομενο χρονο ὁ Φαουμπους, γιὰ να μην ἐφαρμοση την αποφασι καταργησεως τοῦ διαχωρισμοῦ εκλεισε καὶ τὰ τεσσαρα επιδοτούμενα σχολεῖα. Οι τρεῖς ομως οπαδοὶ του ρατσισμοῦ στο Ἐκπαιδευτικο Συμβούλιο καταψηφισθησαν, αλλοι εξελέγησαν στὴ θέσι τους καὶ τα σχολεῖα ἄνοιξαν ἐκ νέου. Ἔγινε καὶ πάλι προσπάθεια ἀντιδράσεως, ἀλ-

λὰ τελικὰ ἡ ἀντίστασις ἔπαυσε. Ἡ δικαιοσύνη ἐπεβλήθη αὐτὴ τὴ φορὰ ἀπὸ τὰ τοπικὰ δικαστήρια, χωρὶς νὰ χρειασθῆ νὰ ἐπέμβουν ὁμοσπονδιακοὶ πράκτορες. Τὸ Λίτλ—Ρὸκ δὲν ἔζησε ἄλλες στιγμὲς βίας καὶ ἡ κατάργησις τοῦ φυλετικοῦ διαχωρισμοῦ προχωρεῖ ἀπὸ τότε μὲ ἡσυχία.

Σχετικὰ μὲ τὰ ἐφετεινὰ ἐπεισόδια τοῦ Μισσισσιπῆ, ὁ Ἀμερικανὸς Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης Ρόμπερτ Κέννεντυ ἔκαμε αὐτὲς τὶς δηλώσεις:

«Ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω διὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ Πανεπιστημίου Μισσισσιπῆ καὶ τοῦ φοιτητοῦ Τζέημς Μέρεντιθ. Παρουσιάζει μία ὄψι τοῦ μεγαλυτέρου καὶ σημαντικωτέρου ἐσωτερικοῦ μας προβλήματος, τοῦ προβλήματος ἐξασφαλίσεως πολιτικῶν δικαιωμάτων εἰς ὅλους. Ἐπιζητοῦμε λύσιν τοῦ προβλήματος αὐτοῦ.

Οἱ μὴ φίλα διακείμενοι πρὸς τὴν Ἀμερικὴν χαίρονται γιὰ τὴν διένεξι αὐτὴ στὸ Πανεπιστήμιο. Οἱ περισσότεροι ὅμως χαίρονται γιὰ τὴν ἐγγραφὴ τοῦ Μέρεντιθ καὶ τὴν προστασία τῶν βασικῶν του δικαιωμάτων, τὴν προσφερθεῖσαν ἀπὸ τὰ Δικαστήρια καὶ τὴν Ὁμοσπονδιακὴν Κυβέρνησιν.

Τὸ δρᾶμα τοῦ Μισσισσιπῆ εἶναι ἕνα περαιτέρω βῆμα πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀποφάσεως τοῦ 1954, τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου, ἀποφανθέντος ὅτι ἡ φυλετικὴ διάκρισις εἰς τὴν Δημοσίαν ἐκπαίδευσιν ἀποτελεῖ παραβίασιν τοῦ Συντάγματος.

Πρὶν τοῦ Μέρεντιθ πολλοὶ Νέγροι ἐγένοντο δεκτοὶ εἰς Κολλέγια καὶ Πανεπιστήμια τοῦ Νότου, ὅπου ὑφίστατο ἡ διάκρισις. Εἰς τὴν περίπτωσι τοῦ Μισσισσιπῆ παρετηρήθη εἰδικὴ ἔντασις, διότι ἡ Πολιτεία τοῦ Μισσισσιπῆ εἶναι μία ἀπὸ τὰς τρεῖς μὴ λαβούσας εἰσέτι μέτρα συμμορφώσεως πρὸς τὴν ἀπόφασι τοῦ 1954. Στὴν Πολιτεία αὐτὴ ὡρισμένα ἄτομα ἀντετάχθησαν πρὸς τὰς δικαστικὰς ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι ὥριζον ὅτι ὁ προσφυγὼν εἰς τὴν Δικαιοσύνην Μέρεντιθ ἔχει τὸ δικαίωμα ἐγγραφῆς καὶ καλεῖται τὸ Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον τοῦ Κολλεγίου ὅπως τὸν ἐγγράψη.

Ἡ ἐγγραφή του ὅμως παρημποδίσθη ἀπὸ τὸν Κυβερνήτην, ὅστις εἶπεν ὅτι αἱ τοπικαὶ παραδόσεις καὶ οἱ Νόμοι τῆς Πολιτείας προηγοῦνται τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν Δικαστηρίων τῆς χώρας. Τοῦτο ἦτο σαφὴς πρόκλησις πρὸς τὸν Νόμον καὶ τὴν Χώραν καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις γιὰ να ἐφαρμόση τὸν Νόμον ἀπέστειλε ὁμοσπονδιακὰ στρατεύματα στὴν πόλι Ὄξφορτ, ὅπου ἑδρεύει τὸ Πανεπιστήμιον, μὲ σκοπὸ νὰ προστατεύση τὸν Μέρεντιθ. Ὅ,τι ὁ κόσμος εἶδεν ἐκεῖ ἦταν τὸ ὅτι ἕνα Δημοκρατικὸ ἔθνος τακτοποιεῖ τὰ τοῦ οἴκου του. Ἦτο ἀπόδειξις ὅτι προτιθέμεθα νὰ ζῶμεν ὄχι ὑπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ ὑπὸ τὸν Νόμον.

Δὲν ἰσχυριζόμεθα ὅτι εἴμεθα τέλειοι, οὔτε ὅτι οἱ πάντες ἐδῶ στὴν Ἀμερικὴ συμφωνοῦν πάντοτε. Τὸ φυλετικὸ ζήτημα εἶναι πρόβλημα στὴν Ἀμερικὴ, ἀλλὰ ἀγωνιζόμεθα νὰ τὸ ἐπιλύσωμε καὶ ἔχομε ἐπιτύχει πρόοδο στὸ σημεῖο αὐτό.

Καθημερινῶς, τὸ φθινόπωρο τοῦτο, εἰς τὰς κοινότητας αἱ ὁποῖαι κάποτε συμμετεῖχον στὴν φυλετικὴ διάκρισι, χιλιάδες παιδιὰ Νέγρων καὶ λευκῶν συμφοιτοῦν, καὶ περισσότερα σχολεῖα ἐγκαταλείπουν τὸν διαχωρισμὸ κάθε ἔτος.

Ὁ διαχωρισμὸς εἰς ἄλλους τομεῖς — ἐργασία, ψῆφος, μεταφοραί, —τελείως ἐξαφανίζεται καὶ ὅπου ὑπάρχει ὅπως στὴν περίπτωσι Μέρεντιθ εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ τὸν τερματίσωμε. Εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ διατηρήσωμε καὶ νὰ προστατεύσωμε ἴσα δικαιώματα δι' ὅλους τοὺς πολίτας μας».

Ἀπὸ τὴ δεύτερη σειρὰ τῶν «Στοχασμῶν ἐπάνω στὴ Ζωή»
ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

ΑΓΝΟΤΗΣ

Τὸ ρύζι ἄρχιζε νὰ ὡριμάζῃ· τὸ πράσινο ἔπαιρνε μιὰ χρυσῆ χροιά, κι' ὁ βραδυνὸς ἥλιος ἔπεφτε πάνω σ' αὐτό. Ὑπῆρχαν ἐκεῖ μεγάλοι στενοὶ λάκκοι γεμισμένοι μὲ νερό, καὶ τὸ νερὸ καθρέφτιζε τὸ σκοῦρο φῶς. Τὰ φοινικόδεντρα, ὅλα στὴ σειρὰ πάνω ἀπ' τὶς φυτεῖες, κι' ἀνάμεσα τους κάτι μικρὰ σπιτάκια, σκοτεινὰ καὶ ἀπομονωμένα. Ὁ δρόμακος ἀκολουθοῦσε τεμπέλικα ἀνάμεσ' ἀπ' τὶς φυτεῖες καὶ τοὺς φοίνικες. Ἦταν ἕνα μουσικώτατο δρομάκι. Ἕνα παιδὶ ἔπαιζε τὴ φλογέρα του ἔχοντας μπροστά του τὸν κάμπο τοῦ ρυζιοῦ. Εἶχε ἕνα σῶμα καθαρὸ γεμᾶτο ὑγεία, μὲ καλὲς ἀναλογίες καὶ λεπτό, κι' εἶχε μονάχα ἕνα καθαρὸ πανὶ γύρω ἀπ' τὴ μέση του. Ὁ ἥλιος ποὺ βασίλευε ἔπεφτε στὴ μορφή του καὶ τὰ μάτια του χαμογελοῦσαν. Ἔπαιζε τὴ μουσικὴ κλίμακα, καὶ ἅμα κουραζόταν ἀπ' αὐτό, ἔπαιζε κάποιο τραγοῦδι. Τὸ χαιρότανε πραγματικά, καὶ ἡ χαρά του ἦταν μεταδοτική. Ἂν καὶ κάθησα σὲ μικρὴ ἀπόστασι, ἐκεῖνο δὲν σταμάτησε νὰ παίζῃ. Τὸ βραδυνὸ φῶς, ἡ χρυσοπράσινη θάλασσα τοῦ κάμπου, ὁ ἥλιος ἀνάμεσα στοὺς φοίνικες, κι' αὐτὸς ὁ μικρὸς παίζοντας τὴ φλογέρα του, ἔμοιαζαν νὰ δίνουν στὴ βραδυὰ μιὰ γοητεία ποὺ σπάνια τὴν αἰσθάνεται κανείς. Ξαφνικὰ ἔπαψε νὰ παίζῃ κι' ἦρθε καὶ κάθησε πλάϊ μου. Κανένας μας δὲν εἶπε μιὰ λέξι, μὰ αὐτὸς χαμογελοῦσε καὶ τὸ χαμόγελό του λὲς καὶ γέμιζε τὰ οὐράνια. Ἡ μητέρα του φώναξε ἀπὸ κάποιο σπίτι κρυμμένο ἀνάμεσα στοὺς φοίνικες. Ἐκεῖνο δὲν ἀπάντησε ἀμέσως, ἀλλὰ στὸ τρίτο κάλεσμα σηκώθηκε, χαμογέλασε κι' ἀπομακρύνθηκε.

Πέρα μακρυὰ στὸ μονοπάτι ἕνα κορίτσι τραγουδοῦσε μὲ κάποιο ἔγχορδο ὄργανο, καὶ εἶχε μιὰ φωνὴ πολὺ ὡραία. Ἀνάμεσ' ἀπὸ τὶς φυτεῖες κάποιος ἅρπαξε τὸ σκοπὸ καὶ τραγούδησε μ' ὅλη τὴν ἄνεσι τῆς καρδιᾶς του, ἡ κόρη σταμάτησε κι'

ἄκουε, ὡς που ἡ ἀνδρικὴ φωνὴ ἔπαψε το τραγοῦδι. Τώρα ἄρχισε νὰ σκοτεινιάζῃ. Ὁ ἕσπερος ἦτανε πάνω ἀπ' τὸν κάμπο, καὶ τὰ βατράχια ἀρχίζανε τὸ σκούξιμό τους.

Ποσο θέλομε νὰ κατεχωμε τὸ παχρκαρυδο, τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς οὐρανούς! Θελομε το μονοπώλιο, και τα πράγματα φαίνονται ν' ἀποκτοῦν μεγαλύτερη ἀξια μεσω τῆς κατοχῆς. Ὅταν λεμε «ειναι δικό μου», ἡ εικόνα μοιάζει να γινεται ὡραιοτερη, νἄχη μεγαλύτερη ἀξια· σὰν ν' ἀποκτᾶ πιο μεγάλη χαρι, πιο μεγάλο βαθος καὶ πληρότητα. Ὑπάρχει μιά παράξενη ιδιότητα βίας στὴν κατοχή. Τὴ στιγμὴ που λεει κανεὶς «είναι δικο μου», γινεται κἄτι πoὺ πρέπει νὰ τὸ φροντίσωμε, νὰ τὸ ὑπερασπισθοῦμε, καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν πρᾶξι ὑπάρχει μιὰ ἀντίστασι ποὺ φέρνει βια. Ἡ βία πάντα ζητᾶ ἐπιτυχια. Βια εἶναι αὐτοπλήρωσις. Μὰ το νὰ ἐπιτύχωμε, ειναι πάντα σὰν να πεφτωμε. Το νὰ φθάσωμε, εἶναι θάνατος· νὰ ταξιδεύωμε, εἶν' αἰώνιο. Το νὰ κερδίσωμε, τὸ νὰ εἴμαστε νικηταὶ στὸν κόσμο τοῦτον, εἶναι νὰ χάσωμε τὴ ζωή. Με πόσο ζῆλο ἐπιδιώκομε ἕναν σκοπο! Μὰ ὁ σκοπος εἶναι διαρκής, και τέτοια εἶναι και ἡ σύγκρουσι τῆς ἐπιδιώξεως του. Ἡ σύγκρουσι ειναι συνεχὴς κατάκτησι, κι' ἐκεῖνο που κατακτοῦμε θὰ πρέπει και παλι νὰ τὸ κατακτήσωμε. Ὁ νικητὴς βρίσκεται παντα σὲ φόβο, και ἡ κατοχη εἶναι το σκοτάδι του. Ὁ νικημενος, ποθεῖ τὴ νίκη, χάνει αὐτο που κερδισε, κι' ἔτσι ειναι σὰν τὸν νικητή. Τὸ να ἔχωμε το κύπελλο ἄδειανο, εἶναι να ἔχωμε τὴ ζωη που εἶναι αθανατη.

Μολις τελευταῖα εἴχανε παντρευτεῖ καὶ δεν εἶχαν ἀκόμη κανένα παιδι. Ἐμοιαζαν τόσο νέοι, τόσο μακρυὰ ἀπ' τὰ συμφεροντα, τόσο ντροπαλοι. Ἤθελαν να συζητήσουν ἥσυχα, χωρὶς σπρωξίματα καὶ χωρὶς τὸ συναίσθημα ὅτι ἀφήνουν ἄλλους νὰ περιμένουν. Ἦταν ἕνα ὤμορφο ζευγάρι, μὰ ὑπῆρχε ἕνα σούφρωμα στὰ μάτια τους. Τὸ χαμόγελό τους ἦταν εὔκολο, μὰ πίσω ἀπ' αὐτὸ ὑπῆρχε κἄποια ἀνησυχία. Ἦσαν καθαροὶ καὶ φρέσκοι, μὰ ἔνοιωθε κανεὶς ἕνα ψιθύρισμα ἐσωτερικῆς πάλης. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἕνα πρᾶγμα παράξενο, καὶ πόσο γρήγορα φεύγει, πόσο γρήγορα πνίγει τὴ φλόγα ὁ καπνός! Ἡ φλόγα δὲν εἶναι ουτε δική σας οὔτε δική μου· εἶναι ἁπλῶς φλόγα, καθαρὴ καὶ ἐπαρκής· δὲν ειναι οὔτε προσωπικὴ οὔτε ἀπρόσωπη· δὲν εἶναι τοῦ χθὲς ἢ τοῦ αὔριο. Ἔχει θερμότητα θεραπευτική, κι' ἕνα ἄρωμα ποὺ ποτὲ δὲν εἶναι διαρκές. Δὲν μπορεῖ νὰ κατακτηθῆ, νὰ μονοπωληθῆ, ἢ νὰ πιαστῆ στο χέρι. Ἄν τὴν πιάσωμε, καίει καὶ καταστρέφει, καὶ καπνὸς γεμίζει το εἶναι μας. Καὶ τότε δεν ὑπάρχει τόπος γιὰ τὴ φλόγα.

Ἐκεῖνος ἔλεγε ὅτι παντρεύτηκαν πριν δυὸ χρόνια, καὶ ζοῦσαν ἥσυχα, ὄχι μακρυὰ ἀπο μιὰ μεγαλη πόλι. Εἶχαν ἕνα μικρο κτῆμα, είκοσι ὥς τριαντα στρέμματα ἀπὸ ρύζι και φροῦτα καὶ μερικὲς ἀγελάδες. Αὐτος ἐνδιαφερόταν γιὰ τὴν ἀπόδοσι τοῦ κτήματος, κι' ἐκείνη ἐργαζότανε σὲ κἄποιο τοπικὸ νοσοκομεῖο. Οἱ μερες τους ἦσαν συμπληρωμένες, μα δεν ἦταν ἡ συμπλήρωσι τῆς διαφυγῆς. Ποτὲ δεν προσπάθησαν να ξεφύγουν ἀπὸ κάτι, ἐκτὸς ἀπ' τις σχέσεις των, οἱ ὁποῖες ἦσαν ἐκ παραδόσεως και μᾶλλον κουραστικές. Παντρεύτηκαν παρὰ τὴν οἰκογενειακὴ ἀντίστασι καὶ ζοῦσαν μόνοι τους μὲ πολὺ μικρὴ βοήθεια. Πρὶν παντρευτοῦν μιλήσανε γιὰ πολλὰ πράγματα κι' ἀποφάσισαν νὰ μὴν κάμουν παιδια.

Γιατι;

«Καταλάβαμε καὶ οἱ δυὸ τί φοβερὸς καὶ δυσάρεστος ποὺ εἶν' ὁ κόσμος, καὶ νὰ κάμῃ κανεὶς περισσότερα παιδιὰ θὰ ἔμοιαζε σὰν ἔγκλημα. Τὰ παιδιά, σχεδὸν ἀναπόφευκτα, θὰ κατέληγαν ἁπλοῖ γραφειοκρατικοὶ ὑπάλληλοι, ἢ σκλάβοι σὲ κάποιο θρησκευτικο—οἰκονομικὸ σύστημα. Τὸ περιβάλλον θὰ τὰ ἔκανε ἀνόητα, ἢ ἔξυπνα καὶ κυνικά. Ἄλλως τε δὲν ἔχομε ἀρκετὰ χρήματα γιὰ νὰ ἀναθρέψωμε τὰ παιδιά μας καταλλήλως».

Τί ἐννοεῖτε μὲ καταλλήλως;

«Γιὰ ν' ἀναθρέψωμε παιδιὰ καταλλήλως, θἄπρεπε νὰ τὰ στείλωμε στὸ σχολεῖο, ὄχι μονάχα ἐδῶ, ἀλλὰ κι' ἔξω. Θἄπρεπε νὰ καλλιεργήσωμε τὴν ἀντίληψί τους, τὴν ἔννοιά τους γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴν ὠμορφιὰ καὶ νὰ τὰ βοηθήσωμε νὰ δεχθοῦν τὴ ζωὴ πλούσια κι' εὐτυχισμένα, ἔτσι ποὺ νὰ εἶχαν εἰρήνη μέσα τους· καὶ φυσικὰ θἄπρεπε νὰ τὰ διδάξῃ κανεὶς κάποιο εἶδος τεχνικῆς ποὺ νὰ μὴν κατέστρεφε την ψυχή τους. Ἐκτὸς ἀπ' ὅλ' αὐτά, βλέποντας πόσο ἠλίθιοι εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, νοιώθομε πὼς δὲν θἄπρεπε νὰ περάσωμε τὶς ἀντιδράσεις μας καὶ τοὺς περιορισμούς μας στὰ παιδιά μας. Δὲ θὰ θέλαμε νὰ μεταδώσωμε τροποποιημένα παραδείγματα τοῦ ἑαυτοῦ μας».

Θέλετε νὰ πῆτε πὼς καὶ οἱ δυὸ σκεφθήκατε ὅλ' αὐτὰ τόσο λογικὰ καὶ ἀπότομα πρὶν παντρευθῆτε; Κάνατε ἕνα καλὸ συμβόλαιο· μὰ μπορεῖ νὰ ἐκπληρωθῇ τόσο εὔκολα ὅσο τὤχετε συντάξει; Ἡ ζωὴ εἶναι κάπως πιὸ περίπλοκη ἀπὸ ἕνα συμβόλαιο μὲ λόγια, δὲν εἶναι;

«Αὐτὸ βρίσκομε κι' ἐμεῖς. Κανένας ἀπὸ μᾶς δὲν μίλησε γιὰ ὅλ' αὐτὰ σὲ ἄλλον, οὔτε πρίν, οὔτε ἀπ' τὸ γάμο μας κι' ἐδῶ, καὶ τοῦτο ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς δυσκολίες μας. Δὲν γνωρίζαμε κανένα μὲ τὸν ὁποῖο θὰ μπορούσαμε νὰ μιλήσωμ' ἐλεύθερα, γιατὶ οἱ γεροντότεροι παίρνουν μιὰ τέτοια περήφανη εὐχαρίστησι ἐπικρίνοντας ἢ χτυπῶντας μας ἀπὸ πίσω. Ἀκούσαμε μιὰ ἀπ' τὶς ὁμιλίες σας καὶ θελήσαμε καὶ οἱ δυὸ νὰ ἔρθωμε καὶ νὰ συζητήσωμε τὸ πρόβλημά μας μαζί σας. Καί, κάτι ἄλλο ἀκόμα, πρὶν ἀπ' τὸ γάμο μας ὡρκισθήκαμε νὰ μὴν ἔχωμε καμμιὰ σεξουαλικὴ σχέσι μεταξύ μας».

Γιατὶ πάλι;

«Ἔχομε καὶ οἱ δυὸ μεγάλη κλίσι στὰ θρησκευτικὰ καὶ θέλαμε νὰ ζήσωμε μιὰ πνευματικὴ ζωή. Ἀπὸ παιδὶ ἀκόμα ποθοῦσα νὰ μὴ γίνω κοσμικός, νὰ ζήσω τὴ ζωὴ ἑνὸς σαννυάζι. Συνήθιζα νὰ διαβάζω πάρα πολλὰ θρησκευτικὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα δυνάμωσαν πιὸ πολὺ τὴν ἐπιθυμία μου. Καὶ σὰν ἐπισφράγισι τοῦ γεγονότος, φόρεσα τὸ κίτρινο ράσο ἕνα χρόνο περίπου».

Καὶ σεῖς ἐπίσης;

«Δὲν εἶμαι τόσο ἔξυπνη καὶ τόσο διαβασμένη ὅπως αὐτὸς εἶναι, μὰ ἔχω κι' ἐγὼ ἕνα δυνατὸ θρησκευτικὸ περιβάλλον. Ὁ παπποῦς μου εἶχε πολὺ καλὴ ἐργασία, καὶ ὅμως ἄφησε τὴν γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιά του κι' ἔγινε σαννυάζι. Καὶ τώρα ὁ πατέρας μου θέλει νὰ κάμῃ τὸ ἴδιο· ἡ μητέρα μου ἔκλαψε πάρα πολὺ γιαὐτό, ἀλλὰ κάποια μέρα μπορεῖ νὰ ἐξαφανισθῇ κι' αὐτός. Κι' ἐγὼ ἔχω τὴν ἴδια ὤθησι νὰ ζήσω μιὰ θρησκευτικὴ ζωή».

Τότε, ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται, γιατὶ παντρευθήκατε;

«Θέλαμε τὴ συντροφιὰ ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου», ἀπάντησε ἐκεῖνος. «Ἀγαπιώμαστε κι' ἔχομε κάτι τὸ κοινό. Τὸ νοιώσαμε αὐτὸ ἀπὸ πολὺ μικρὰ ποὺ εἴμαστε μαζὶ καὶ δὲν βλέπαμε τὸ λόγο νὰ μὴ συνδεθοῦμε καὶ ἐπισήμως. Σκεφθήκαμε νὰ μὴ παντρευθοῦμε καὶ νὰ ζήσωμε μαζὶ χωρὶς σχέσεις, μὰ αὐτὸ θὰ δημιουργοῦσε μία ἀνώφελη σύγχυσι.

Μετὰ το γάμο μας, όλα πήγαιναν καλὰ ἐπι ἕνα χρόνο περίπου, μὰ ὁ πόθος μας τοῦ ἑνὸς για τον ἄλλον κατάντησε σχεδὸν ἀνυπόφορος. Στὸ τέλος ἦταν τοσο ἀβάσταχτος ποὺ ἄρχισα να φεύγω. Δεν μποροῦσα να κάνω τη δουλειά μου, δὲν μποροῦσα να σκεφθῶ τίποτ' ἄλλο, κι' ἔβλεπα τρομαχτικα ὄνειρα. Ἔγινα ἀνάποδος καὶ εὐερέθιστος, μολονότι κανένας απὸ εμας λόγος δὲ χώρισε ἀνάμεσα μας. Ἀγαπιώμαστε, και δεν θα μπορούσαμε να βλάψη ὁ ενας τὸν ἄλλον μὲ λόγια ἢ με πρᾶξι. Ἀλλα καιγόμαστε ὁ ενας για τὸν ἄλλον, σαν τον μεσημεριάτικο ἥλιο, κι' ἀποφασίσαμε τελικα να ερθωμε και να μιλήσωμε μαζί σας. Ἐγω κυριολεκτικα δὲν μπορῶ να σηκώσω τὸν ὅρκο που κάναμε αὐτη κι' ἐγω. Δεν ἔχετε ἰδέα τι ἦταν αυτο»

Και σεις τί λετε,

«Ποια γυναίκα δὲν θέλει ἕνα παιδὶ απ τον ἄνδρα ποὺ αγαπᾶ; Δὲν ἤξερα πως ἤμουν ἱκανὴ για μια τέτοια ἀγάπη, κι' ἔχω κι' ἐγω μαρτυρικές ἡμέρες και νύχτες αγωνίας. Εγινα υστερικὴ και κλαίω μὲ τὸ παραμικρο· και μερικὲς μέρες το μῖσα κατάντᾶ ένας ἐφιάλτης. Ειχα την ἐλπίδα πως κατι θα γινόταν, μα αφου και που μιλούσαμε γιαὐτα τα πραγματα, δὲν ἦταν καλό. Τοτε ἀνοιξε ενα νοσοκομείο ἐκεῖ κοντα καὶ ζήτησαν να βοηθήσω· και ἤμουνα κατενθουσιασμένη που θα γλυτωνα απ' ὅλ' αυτα. Μα και τοῦτο δὲν ὠφέλησε. Νὰ τον βλέπω τοσο κοντα μου καθημερινῶς...». Εκλαιε πώρα με την καρδια της «Ετσι ηρθαμε να μιλήσωμε για ὅλ' αυτα. Τι λετε σεις;»

Ειναι ζωη θρησκευτικη να τιμωρῆ κανεὶς τον εαυτό του; Εἶναι η νέκρωσι τοῦ σωματος η τοῦ νοῦ μιὰ ἔνδειξι κατανοήσεως; Ειναι ὁ αὐτοβασανισμὸς ἕνας δρόμος πρὸς τὴν πραγματικότητα; Εἶναι ἡ ἀγνέτης ἄρνησι; Νομίζετε πὼς μπορεῖτε νὰ πᾶτε μακρυὰ μὲ τὴν ἀπάρνησι; Καὶ πιστεύετε πραγματικὰ πὼς μπορεῖ νὰ ὑπάρξη εἰρήνη μὲ τὴ σύγκρουσι; Καὶ δὲν εἶναι τὰ μέσα, ἐκεῖνα που ἔχουν ἀπείρως μεγαλύτερη σημασία ἀπο τὸν σκοπό; Ὁ σκοπὸς π ρ ό κ ε ι τ α ι νὰ ειναι, ἐνῶ τα μέσα ε ἶ ν α ι. Το τωρινὸ ἐκεῖνο που ε ἶ ν α ι πρεπει νὰ κατανοηθῆ και ὄχι να καταπνίγεται μὲ προσδιορισμούς, μὲ ἰδεώδη καὶ ὀρθολογισμούς. Η λύπη δεν εἶναι ὁ δρόμος της εὐτυχίας. Ἐκεῖνο ποὺ ὀνομάζομε παθος πρεπει νὰ κατανοηθῆ και ὄχι να καταπιεσθῆ ἢ να ἐξυψωθῆ, και δεν ειναι καλο νὰ βρίσκωμε ενα ἀντικαταστατο σ' αὐτο. Ὅ,τι κι' αν κανετε, ὅποιον μηχανισμο και αν ἐφευρετε, μονάχα θα δυναμωνη ἐκεινο ποὺ δὲν ἔχει αγαπηθεῖ καὶ κατανοηθεῖ. Τὸ ν' ἀγαπήσωμε αὐτὸ που ονομάζομε παθος ειναι να το κατανοήσωμε. Το ν' ἀγαπᾶ κανεις ειναι νὰ βρισκεται σε αμεση ἐπικοινωνια, καὶ δὲν μπορειτε ν' αγαπᾶτε κατι αν νοιώθετε θυμο, αν εχετε σχηματίσει ἰδεες και συμπερασματα πανω σ' αὐτο. Πῶς μπορεῖτε ν' αγαπᾶτε καὶ να καταλαβετε τὸ παθος αν ἔχετε κανει ορκο ἐναντια σ' αὐτο; Ἕνας ορκος ειναι μια μορφη αντιστασεως, και σ' ο,τι εχετε ἀντίστασι, τελικὰ σᾶς κατακτᾶ. Η ἀληθεια δεν πρόκειται να κατακτηθῆ, δεν μπορεῖτε να την κατακτησετε με τὴ βία. Θα γλυστρηση ανάμεσα ἀπ' τὰ χέρια σας αν προσπαθησετε να τὴν συλλαβετε. Η αληθεια ερχεται σιωπηλα, χωρις να το γνωριζετε. Ἐκεινο ποὺ γνωριζετε, δὲν ειναι ἡ ἀληθεια, ειναι μονο μια ιδεα, ἕνα συμβολο. Η σκια δεν ειναι τὸ πραγματικο.

Ἀσφαλῶς το πρόβλημα μας εἶναι να κατανοήσωμε τὸν ἑαυτό μας καὶ ὄχι να τὸν καταστρεψωμε. Τὸ νὰ

καταστρέφωμε είναι σχετικά εύκολο. Έχετε ένα υπόδειγμα δράσεως πού ελπίζετε ότι θά σας φέρη τήν αλήθεια. Τό υπόδειγμα είναι πάντα της δικής σας κατασκευής, είναι σύμφωνα μέ τόν περιορισμό σας, όπως είναι καί ό σκοπός. Έχετε τό υπόδειγμα κι' έπειτα κάνετε όρκο νά τό κρατήσετε. Αυτό είναι μιά ύστατη διαφυγή από τόν εαυτό σας. Δέν είσαστε εσείς το αυτο—προεκβαλλόμενο υπόδειγμα καί ή πορεία του· είσαστε εκείνο πού πραγματικά είσθε, ή επιθυμία, ό πόθος. Άν θέλετε πραγματικά νά ξεπεράσετε καί νά ελευθερωθήτε από τόν πόθο, πρέπει νά τόν κατανοήσετε πλέρια, ούτε νά τόν καταδικάζετε, ούτε νά τόν δεχόσαστε· ωστόσο αυτό είναι μιά τέχνη πού έρχεται μόνο μέ τήν επαγρύπνησι μαζί μέ μιά βαθειά παθητικότητα.

«Διάβασα μερικές άπ' τίς ομιλίες σας καί μπορώ νά παρακολουθήσω τί εννοείτε. Μά τώρα εμείς τί πρέπει νά κάνωμε;».

Είναι ή δική σας ζωή, ή αθλιότητά σας, ή ευτυχία σας, καί ζητάτε άπ' τόν άλλον νά σας πη τί πρέπει ή δέν πρέπει νά κάνετε; Ήδη δέν σας έχουν μιλήσει άλλοι; Οί άλλοι είναι τό παρελθόν, ή παράδοσι, ό περιορισμός, του οποίου καί σείς επίσης είσθε ένα μέρος. Ακούσατε καί άλλους, καί τόν εαυτό σας, καί βρισκόσαστε σ' αυτή τή δυσάρεστη κατάστασι· κι' ακόμα ζητάτε συμβουλή από άλλους, αφού είναι γιά τόν εαυτό σας; Θά ακούσετε, αλλά θά δεχθήτε ό,τι είν' ευχάριστο καί θ' απορρίψετε ό,τι είναι δυσάρεστο· μά καί τά δυό δεσμεύουν. Τό ότι ωρκισθήκατε ενάντια στό πάθος σας είναι ή αρχή της αθλιότητος, ακριβώς όπως είναι καί ή επιείκεια πρός αυτό. Εκείνο όμως πού έχει σημασία είναι νά κατανοήσωμε όλη τούτη τήν πορεία του ιδεώδους, τό πάρσιμο του όρκου, τήν πειθαρχία, τόν πόνο, όλα αυτά πού είναι μιά βαθειά διαφυγή από τήν εσωτερική φτώχεια, από τό βασάνισμα της εσωτερικής ανεπάρκειας, της μοναξιάς. Ή ολοκληρωτική αυτή πορεία είναι ό εαυτός σας.

«Καί μέ τά παιδιά, τί γίνεται;».

Καί πάλι δέν υπάρχει «ναί» ή «όχι». Τό νά ζητούμε μιάν απάντησι μέσω του νου, δέν οδηγεί πουθενά. Μεταχειριζόμαστε τά παιδιά σάν πιόνια στό παιγνίδι της κούφιας ιδέας μας κι' επισωρεύομε αθλιότητα, τά μεταχειριζόμαστε σάν άλλο μέσον διαφυγής από τόν εαυτό μας. Όταν τά παιδιά δέν χρησιμεύουν σάν ένα μέσον, τότε έχουνε μιά σημασία πού δέν είναι ή σημασία πού εσείς, ή ή κοινωνία, ή τό Κράτος μπορεί νά τούς δώση.

Ή αγνότης δέν είν' ένα πράγμα του νου. Ή αγνότης είναι ή αυτούσια φύσι της αγάπης. Χωρίς αγάπη, ό,τι κι' άν κάμετε, δέν μπορεί νά σταθή αγνότης. Άν υπάρχη αγάπη, τό ερώτημά σας θά εύρη τήν αληθινή απάντησι.

Έμειναν σ' αυτό τό δωμάτιο, αμίλητοι, γιά ώρα πολλή. Λόγια καί χειρονομίες είχαν τελειώσει πιά.

ΓΙΟΓΚΑ
ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

1) Μὴν πληγώνετε τοὺς ἄλλους.

2) Λέτε πάντα τὴν ἀλήθεια σὲ κάθε σοβαρὸ ζήτημα.

3) Μὴν κρύβετε τίποτε σὲ κανέναν.

4) Προσπαθεῖστε νὰ εἶσθε ἁγνοί.

5) Νὰ συμπάσχετε στὴ δυστυχία τῶν ἄλλων.

6) Νὰ εἶσθε μετριόφρονες.

7) Νὰ ἀγαπᾶτε τὴν καθαριότητα, τὴν φυσικὴ καὶ ἠθική.

8) Νὰ εἶσθε σεμνοί.

9) Προσπαθεῖστε νὰ μὴν ξιππάζεσθε ἀπὸ τὶς ἐπιτυχίες, οὔτε νὰ ἀπελπίζεσθε στὶς δυστυχίες.

10) Νὰ δείχνετε ἱκανοποιημένοι.

11) Καλλιεργεῖστε τὴν αὐτοπεποίθησί σας.

12) Μελετᾶτε συνεχῶς, γιὰ νὰ καλυτερεύετε τὴν σκέψι σας.

13) Ἀσκηθεῖτε στὴν αὐτοσυγκέντρωσι.

14) Βάλετε κάποιον μεγαλύτερο σκοπὸ στὴ ζωή σας καὶ ἀποκτῆστε μεγαλύτερη ἀποφασιστικότητα.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ

Ἡ γνώμη τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἀκαδημαικοῦ Δ. Μπαλάνου

Ἐδημοσιεύθη πρό τινος εἰς τὴν «Καθημερινὴν» ἐπιστολὴ ἀναγνώστου αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας οὗτος, προκειμένου μέλος τῆς οἰκογενείας του νὰ γίνῃ τέκτων, παρεκάλει τὸν «Ἀθηναῖον» ὅπως τὸν διαφωτίσῃ, διότι φοβεῖται ὅτι ὁ Τεκτονισμὸς εἶναι ἀντιχριστιανικὴ ὀργάνωσις. Ὁ «Ἀθηναῖος» ἀπήντησε «ὅτι ἀντιχριστιανικὴ ὀργάνωσις, ἐξ ὅσων γνωρίζει, δὲν εἶναι, ἀλλ' ὅτι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ τοῦ δώσῃ ἄλλας πληροφορίας».

Νομίζω ὅτι πολλοὶ καὶ ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν ἀκόμη τοῦ «Ἰλισοῦ» θὰ ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀπορίαν με τὸν ἐπιστολογράφον τῆς ἐφημερίδος καὶ τὴν ἄγνοιαν τῆς ἀπαντήσεως τοῦ «Ἀθηναίου».

Ἡ σκέψις αὐτὴ μὲ παρεκίνησε ν' ἀπασχολήσω τὰς στήλας τοῦ «Ἰλισοῦ» μὲ τὴν παράθεσιν γνωστῶν εἰς ἐμὲ πηγῶν, εὐκόλου ἄλλως τε προσπελάσεως, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ μορφώσῃ τις κάποιαν γνώμην ἐπὶ τοῦ τόσον σοβαροῦ αὐτοῦ θέματος. Χαρακτηρίζω δὲ τὸ θέμα ὡς σοβαρὸν καθ' ὅτι δὲν εἶναι νοητὸν μία ὀργάνωσις, τῆς ὁποίας μέλη, ὡς εἶναι ἄλλως τε γνωστόν, ὑπῆρξαν καὶ εἶναι ἄνδρες διακριθέντες διὰ τὴν σοφίαν των καὶ τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν των. (Ὅπως λ.χ. μεγάλοι φιλόσοφοι Γκαῖτε, Φίχτε, Σίλλερ, Βολταῖρος, μεγάλοι μουσουργοὶ ὅπως ὁ Μόζαρτ, Χάυντεν καὶ ἄλλοι, ἐπίσης βασιλεῖς καὶ δὴ ὅλοι σχεδὸν τῆς Μεγ. Βρεταννίας, πρόεδροι δημοκρατιῶν, ἐλευθερω-

ταὶ ἐθνῶν ὅπως λ.χ. ὁ Γαριβάλδης, οἱ ἱδρυταὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ὁ Λαφαγιέτ, ὁ Οὐάσιγκτων καὶ ἄλλοι, Ἱεράρχαι καὶ δὴ ὅλοι σχεδὸν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἀκόμη καὶ Πατριάρχαι) νὰ παραγνωρίζεται μέχρι τοιούτου σημείου ὥστε νὰ θεωρῆται παρά τινων ὡς θρησκεία καὶ δὴ ἀντιχριστιανική, ειδωλολατρική, καὶ ἀναλαμβάνεται ἀγὼν κατ' αὐτῆς καὶ μάλιστα εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἀγῶνες ὑψίστης σπουδαιότητος, ἐναντίον δεδηλωμένων ἐχθρῶν τοῦ κοινωνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ καθεστῶτος, δέον νὰ προκαλοῦσι ἀμέριστον τὴν προσοχὴν παντὸς ἐχομένου αὐτῶν καὶ ἰδία τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸ θρησκευτικὸν περιοδικὸν «Ἀνάπλασις» τοῦ 1934 δημοσιεύονται τὰ πορίσματα, εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξεν ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀνταποκρινομένη εἰς αἴτημα τῆς Ἱ. Συνόδου ὅπως ἀνακοινώση εἰς αὐτην τὴν ἐπιστημονικήν της γνώμην περὶ τοῦ Μασωνισμοῦ καὶ ἰδίως κατὰ πόσον αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ ἀντικεινται εἰς τὴν διδασκαλίαν της ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἵνα επι τῆ βάσει ταύτης καθορίση τὴν στάσιν της.

Ἡ Θεολογικὴ λοιπὸν Σχολὴ αποφαίνεται παραθέτουσα εν υπομνήματι τὰς σκέψεις καὶ τα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εἶχεν ὑπ' ὄψιν της ὅτι: 1) Ὁ Μασωνισμος δὲν εἶναι θρησκευτικὴ ὀργάνωσις, ουδε σωματεῖον ἐπιδιῶκον θρησκευτικοὺς σκοπούς. 2) Ὁ Μασωνισμὸς δὲν ἔχει ἀντιθρησκευτικὸν χαρακτῆρα, τοὐναντίον ῥητῶς τονίζει τὴν πίστιν εἰς τον Θεὸν καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ αἰωνίαν ζωήν. 3) Ὁ Μασωνισμὸς δὲν ἔχει ἀντιχριστιανικὸν χαρακτῆρα. Οὐ μόνον οὐδόλως συντελεῖ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς μείωσιν τῆς πίστεως τοῦ χριστιανοῦ, ἀλλὰ σέβεται ἀπολύτως τὸν χριστιανισμόν. 4) Αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Μασωνισμοῦ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀντιστρατευόμεναι πρὸς τὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅτι δὲ ὁ θεσμὸς τῆς ἀγάπης δὲν περιορίζεται ἐν τῷ Μασωνισμῷ ἀλλὰ ἐπεκτείνεται ἐπὶ πάντας μαρτυρεῖ οὐ μόνον ἡ διαρρήδην δήλωσις, καθ' ἣν «θεωροῦμεν πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἀδιακρίτως τάξεως καὶ φυλῆς ἴσους πρὸς ἡμᾶς ἀδελφοὺς ἡμῶν» (Τυπικὰ σ. 32), ἀλλὰ καὶ ἡ φιλανθρωπία, ἣν ἐξασκεῖ ὁ Μασωνισμὸς οὐ μόνον πρὸς τὰ μέλη του, ἀλλὰ προς πάντας ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκείας. Οὕτως ὁ Μασωνισμὸς οὐ μόνον συντηρεῖ συσσίτια, νυκτερινὰς σχολὰς καὶ ὀρφανοτροφεῖα, ἄνευ οἱασδήποτε προπαγανδιστικῆς ἐνεργείας, ἀλλὰ καὶ ἐνεργὸν ἐπεδείξατο ἐνδιαφέρον κατά τε τὸ παρελθὸν καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν εἰς πάσας τὰς ἐθνικὰς ἀνάγκας καὶ εἰς πάσας τὰς συμφοράς, αἵτινες ἔπληξαν τὴν Πατρίδα καὶ τὴν Κοινωνίαν. 5) Χαρακτηριστικον στοιχεῖον τῆς Μασωνικῆς ἠθικῆς εἶναι καὶ ὁ πόλεμος κατὰ τοῦ ὑλισμοῦ. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀναφέρει ἡ γνωμάτευσις ἀποσπάσματα εκ τῶν Τυπικῶν τοῦ Τεκτ. «Οἱ Τέκτονες συνέρχονται ἵνα ἐπικρατήση ἐπὶ τῆς Γῆς ἡ βασιλεία τοῦ ἀγαθοῦ», «Ὁ υἱοθετούμενος πρέπει νὰ καταγίνηται διαρκῶς νὰ κατανικᾶ τὰ πάθη του» καὶ νὰ εἶναι «πάντα πρόθυμος νὰ θυσιάζη τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ», «Ἀγάπα τὴν ἐργασίαν, ἥτις εἶναι φύλαξ τῶν ἠθῶν» κ.ἄ.π. 6) Ὅτι ὁ Μασωνισμὸς δὲν ἔχει ἀντιθρησκευτικάς, ἀντιχριστιανικὰς καὶ ἀντικαθεστωτικὰς ἀρχὰς δύναται νὰ συναχθῆ οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐπισήμων κειμένων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ καταλέγονται ἄνδρες εὐσεβέστατοι

καὶ συντηρητικωτάτων ἀρχῶν, ὧν πολλοὶ οὐ μόνον κατέσχον καὶ κατέχουσιν ἀνώτατα ἀξιώματα, ἀλλὰ καὶ προσέφερον καὶ προσφέρουσι πολυτιμοτάτας ὑπηρεσίας πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἥν τινες καὶ πιστότατα ὑπηρετοῦσι. Καὶ καταλήγει: 3) Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ Μασωνισμός, ὡς τοὐλάχιστον ἐπεμορφώθη παρ' ἡμῖν καὶ ὡς διαπιστοῦται ἐκ τῶν ἐπισήμων κειμένων του καὶ ἐκ τῶν θετικῶν δεδομένων, ἅτινα ἔχομεν πρὸ ἡμῶν, δὲν ἀναμιγνύεται εἰς δογματικὰ ζητήματα καὶ δὲν ἦλθεν εἰς ἀντίθεσιν ἢ σύγκρουσιν πρὸς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, δογματικὴν καὶ ἠθικήν, οὐδ' ἐκήρυξεν ἀνατρεπτικὰς θεωρίας, νομίζομεν ὅτι οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει ἵνα ἡ ἐκκλησία ἀναλάβῃ ἀγῶνα κατ' αὐτοῦ, καὶ φρονοῦμεν ἀδιστάκτως ὅτι τοιοῦτος ἀγὼν οὐ μόνον δὲν ἐπιβάλλεται, ἀλλ' ἀντενδείκνυται καὶ δὴ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἀγῶνες ὑψίστης σπουδαιότητος ἐναντίον δεδηλωμένων ἐχθρῶν τοῦ κοινωνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ καθεστῶτος δέον νὰ προκαλέσωσιν ἀμέριστον τὴν προσοχήν της. Ἂν δὲ ἑτερόδοξοί τινες ἐκκλησίαι, ὁρμώμεναι ἐξ ἄγαν στενῶν ἀντιλήψεων, ἀντικειμένων πρὸς τὸ γνήσιον χριστιανικὸν πνεῦμα, ἦλθον εἰς ῥῆξιν πρὸς τὸν Μασωνισμὸν καὶ ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατ' αὐτοῦ, τοῦτο εἶναι εὐεξήγητον, διότι οὗτος προήσπισε τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐρεύνης καὶ ἐπολέμησε σφοδρῶς καταπιεστικὰς τῆς ἐλευθερίας τάσεις, ὡς καὶ ἀναμίξεις τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων εἰς ἔργα ξένα τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς καὶ αὐτῶν, καὶ μάλιστα τὰς κοσμοκρατορικὰς τάσεις τῶν παπῶν. Λόγῳ τῆς μασωνικῆς ἀρχῆς τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐρεύνης καὶ τῆς σκέψεως κατεδιώχθη σφοδρῶς ὁ Μασωνισμὸς καὶ ὑπὸ αὐταρχικῶν πολιτειακῶν συστημάτων τῶν μᾶλλον ἀντιθέτων τάσεων, ἤτοι τόσον τοῦ σοβιετισμοῦ ὅσον καὶ τοῦ φασισμοῦ. Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία εὐτυχῶς, οὐδέποτε διατρανώσασα τοιαύτας τάσεις, οὐδένα ἔχει λόγον νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν πρὸς τον Μασωνισμόν, ἐφ' ὅσον μάλιστα τὰ πλεῖστα τοὐλάχιστον τῶν μελῶν του εἶναι ἐν ἀδιαρρήκτῳ συνδέσμῳ πρὸς τὴν μητέρα ἐκκλησίαν, ἧς θέλουσι νὰ εἶναι πιστὰ τέκνα. Ἡ ἐκκλησία, ἥτις ἔχει ὡς ἀποστολήν της νὰ καλῇ πρὸς ἑαυτὴν τοὺς ἔξω αὐτῆς εὑρισκομένους δὲν θὰ ἦτο ὀρθὸν καὶ σκόπιμον νὰ ἀπωθῇ τῶν κόλπων της τοὺς θέλοντας νὰ εἶναι μέλη της καὶ θεωροῦντας αὐτὴν ὡς θεοσύστατον ἵδρυμα».

Εἰς τὴν γνωμάτευσιν αὐτὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀναφέρονται καὶ πλεῖστα ἄλλα σχετικὰ πρὸς τὸ θέμα αὐτό, τὰ ὁποῖα τὸ κῦρος καὶ ἡ σύμφωνος γνώμη ὅλων σχεδὸν τῶν καθηγητῶν καθιστᾶ ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέροντα. Τὸ παράδοξον ἐν προκειμένῳ εἶναι ὅτι ἐνῶ ἐζητήθη ἡ γνωμάτευσις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἵνα ἐπὶ τῇ βάσει ταύτης, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸ πρὸς αὐτὴν ἔγγραφον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, αφορίσῃ ἡ Ἐκκλησία τὴν στάσιν της, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δὲν ἔλαβε ποσῶς ὑπ' ὄψιν ταύτην, ἀλλὰ ἐστηρίχθη εἰς τὴν γνώμην τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου, τοῦ μειοψηφήσαντος.

Μία ἄλλη πηγὴ πληροφοριῶν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἐξίσου σοβαρὰ εἶναι ἄρθρον δημοσιευόμενον εἰς τὸ αὐτὸ περιοδικὸν τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Μπαλάνου, ὑπερασπιζομένου τῆς γνωματεύσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τῶν ἐπικριτῶν της.

Δὲν εἶναι βεβαίως δυνατὸν νὰ παρατεθοῦν ὅλα τὰ ἐν αὐτῇ ἐπιχειρήματα. Ἂς μοὶ ἐπιτραπῇ ν' ἀναφέρω μερικὰ ἐξ αὐτῶν. Οὕτω: 1)

Εἰς τὸν ἐλέγχοντα τὴν γνωμάτευσιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ἐπικαλούμενον πρὸς τοῦτο λόγον τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐαλίας, βραδύτερον βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἐδουάρδου τοῦ Ζ′ εἰς τὸν ὁποῖον οὗτος λέγει «ἡμεῖς οἱ Τεκτ. ἔχομεν μεταξὺ ἡμῶν καὶ μυστικά», ὁ καθηγητὴς ἀπαντᾶ: «Αὐτοὶ ἀκριβῶς οἱ λόγοι τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας συνεπικουροῦν εἰς τὴν ἀντίληψιν μας, καθ᾽ ἣν ὑπὸ τὸ λεγόμενον «μυστικὸν τοῦ Μασωνισμοῦ» οὐδὲν ὑποκρύπτεται τὸ ὁπωσδήποτε θίγον τὴν θρησκευτικότητα ἢ τὸν Χριστιανισμόν. Διότι θὰ ἦτο, ἀληθῶς, δυνατὸν νὰ ἀποδεχθῶμεν ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, τὸ σύμβολον τῆς συντηρητικότητος, ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς πίστεως (FIDEI DEFENSOR) θὰ ὡμίλει ἀναφανδὸν περὶ «μυστικοῦ» θίγοντος ὁπωσδήποτε τὴν καθεστηκυῖαν τάξιν καὶ θρησκείαν, ἀφοῦ, ὡς εἶναι μάλιστα γνωστόν, μέλη τῆς Μασωνίας εἶναι καὶ τόσοι Ἄγγλοι ἐπίσκοποι, ὄχι βέβαια ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστῳ, ὅπερ θὰ ἀντέκειτο εἰς τὴν ἐγνωσμένην εὐσυνειδησίαν των, ἀλλὰ φανερῶς καὶ δημοσίᾳ;». 2) Ἐφ᾽ ὅσον, γράφει ὁ κ. καθηγητής, ἡ Μασωνία διακηρύττει ἐπισήμως ὅτι δὲν εἶναι θρησκεία, δὲν ἐννοῶ διατί ἡμεῖς θέλομεν «μὲ τὸ σπαθί» νὰ τὴν κάμωμεν τοιαύτην. (Παρεντίθενται διάφορα ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα). Ἐν συμπεράσματι δὲ γράφει «Ὅτι ὁ Μασωνισμὸς δὲν εἶναι θρησκεία οὐδ᾽ ἡ παραμικρὰ ἐπιτρέπεται ἀμφιβολία».

Εἰς τὸ αὐτὸ ἄρθρον, ὁ Μπαλάνος διαλαμβάνει καὶ τὰ ἑξῆς. «Ἐνομίσαμεν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ ἀνατρεπτικὰς καὶ ἀντιχριστιανικὰς τάσεις σωματεῖον, οὗτινος μέλη ἐχρημάτισαν ὁ Ξάνθος, ὁ Διονύσιος Ρώμας, ὁ Θ. Κολοκοτρώνης καὶ τόσοι ἄλλοι ἄνδρες ἀγωνισθέντες, οὐ μόνον κατὰ τὸ 1821 ἀλλὰ καὶ εἰς προσφάτους ἀγῶνας καὶ μάλιστα τὸν Μακεδονικόν, ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, ὡς καὶ πλεῖστοι τῶν κατεχόντων ὕψιστα ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς γράμμασιν ἀξιώματα καὶ δὴ καὶ ἀρχηγοὶ κομμάτων καὶ ὑπουργοὶ πασῶν τῶν ἀποχρώσεων».

Ἐπιβάλλεται νὰ προστεθῇ ὅτι εἰς τὸ ἄρθρον του αὐτὸ ὁ Μπαλάνος δηλοῖ ὅτι δὲν εἶναι Μασῶνος, οὐδ᾽ ᾐσθάνθη ποτὲ τάσιν ἢ κλίσιν πρὸς τὸν Μασωνισμὸν καὶ προσθέτει «ἡ ἀτομική μου ὅμως αὕτη ἀντίληψις περὶ Μασωνισμοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κανονίσῃ τὴν περὶ αὐτοῦ ἀντικειμενικήν μου κρίσιν, οὐδὲ νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ ἀστηρίκτους μομφὰς κατὰ σωματείου ἔχοντος πνευματικὰ ἰδεώδη καὶ ἀριθμοῦντος μεταξὺ τῶν μελῶν του τόσους ἐπιλέκτους πολίτας».

Ἐπίσης ἐνδιαφέρον διὰ τὸ προκείμενον θέμα εἶναι ἄρθρον τοῦ χρονογράφου τῆς «Καθημερινῆς» Σταμοῦ Μπρανια, δημοσιευθὲν εἰς τὸ φύλλον αὐτῆς τῆς 6 Σεπτεμβρίου 1929, ἀφιερωμένον εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Βασίλειον, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ θανάτου του. Τὸ ἄρθρον αὐτὸ διαλαμβάνει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς. «Ἐπίστευε κ᾽ ἐρευνοῦσε. Δὲν ἦτο τυφλὸς διὰ νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ μὴν ἐρευνᾷ. Καὶ ὅταν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ μακρινοῦ δρόμου, τὸν ὁποῖον διέτρεχε μὲ βῆμα σεμνὸν καὶ προσεκτικὸν διέκρινε νὰ τοῦ νεύῃ καλεστικὰ ἡ βαρυτάτη καὶ ὑψηλοτάτη ποιμαντορικὴ ράβδος, ἔσπευσε νὰ γίνῃ πιστὸς τῆς Βασιλικῆς τέχνης. Ἐμυήθη εἰς τὰ Τεκτονικὰ Μυστήρια. Ἔγινε Μασῶνος: Τὸ ὕψιστον ἀξίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τὸν βρῆκε καθόλα ἕτοιμον. Δὲν ἐκαλεῖτο διὰ νὰ ἱερουργῇ ἁπλῶς εἰς τὰς μεγάλας τελετάς, ν᾽ ἀναγινώσκῃ τὸ

Εὐαγγέλιον, νὰ δέχεται καὶ νὰ πεφιμένῃ τὴν ἐξ οὐρανοῦ ἐνίσχυσιν καὶ ἐνύψωσιν τῶν πιστῶν του. Ἐκαλεῖτο νὰ κυβερνήσῃ, νὰ καθοδηγήσῃ, νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἑνότητα τοῦ ποιμνίου του. Ἔργον ποὺ δὲν ἐπιτυγχάνεται μὲ δεήσεις, μὲ ψαλμωδίες καὶ μὲ θυμιατήριον. Ἀπαιτοῦνται μέσα, τρόποι καὶ δύναμις, προσόντα ψυχικά, ἠθικὰ καὶ διανοητικά, τὰ ὁποῖα προσφέρει ἀφθόνως εἰς τοὺς ἀφωσιωμένους μύστας της ἡ Βασιλικὴ Τέχνη».

Δὲν εἶναι ἴσως ἄσχετα πρὸς τὸ θέμα νὰ παραθέσω καί τινα ἐκ τῶν διαλαμβανομένων εἰς ἐπιστολὴν πρὸς τὸ «Ἔθνος», φέρουσαν ὑπογραφὴν «Χριστιανὸς Ὀρθόδοξος», πράγματα ἄλλως τε γνωστὰ εἰς εὐρὺν κύκλον. Ὁ ἐπιστολογράφος ἀπαντῶν εἰς ἄλλον διερωτώμενον, πῶς νὰ διαθέσῃ τὴν ψῆφον του εἰς τὸν κ. Κ. ὅταν οὗτος, ὅπως διαδίδεται εἶναι Μασῶνος, γράφει μεταξὺ ἄλλων ὅτι «αὐτὸς δὲν εἶναι μασῶνος, γνωρίζει ὅμως μερικὰ πράγματα περὶ Μασωνίας, τὰ ὁποῖα νομίζει ὅτι πρέπει νὰ φέρῃ εἰς τὴν δημοσιότητα.

Γράφει λοιπὸν μεταξὺ ἄλλων: «Εἰς προπολεμικὴν ἐφημερίδα τὴν «Ηρωίαν», ἐδιάβασα ὅτι ὁ ἐν ἐξορίᾳ εὑρισκόμενος τότε ἀείμνηστος Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος Γεώργιος ὁ Β' ἐμυήθη εἰς τὸν Τεκτονισμόν. Ἤκουσα δὲ νὰ λέγεται ὅτι ὑπάρχουν τὰ διάσημά του εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Τεκτ. Ἵδρυμα. Ἐδιάβασα εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι ὁ Φίλιππος Δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου σύζυγος τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας ἐμυήθη εἰς τὸν Τεκτονισμόν, κατὰ τὴν μύησίν του δὲ παρίσταντο καὶ μέλη τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας, ἅπαντες τέκτονες. Εἶδα εἰς Ἀμερικανικὸν περιοδικὸν νὰ δημοσιεύεται φωτογραφία ἀπεικονίζουσα ἕνδεκα προέδρους τῶν Ἡν. Πολιτειῶν μὲ τὰ τεκτονικά των διάσημα, εἰς τὸ μέσον δ' αὐτῆς ὁ Οὐάσιγκτων». «Κατ' ἐπανάληψιν ἐδιάβασα εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῶν Ἡν. Πολιτειῶν (ἦτο τότε ὁ Τροῦμαν) ἐξήγγειλε διαγγέλματα παγκοσμίου ἐνδιαφέροντος ἐντὸς τῆς Στοᾶς τῶν Τεκτόνων, τῆς ὁποίας αὐτὸς ἦτο βαθμοῦχος. Ἐδιάβασα ἐπίσης ὅτι οἱ πρόεδροι τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ὁρκίζονται ἐπὶ τῆς βίβλου μιᾶς Μασωνικῆς Στοᾶς, ἡ ὁποία εἶναι ἡ Βίβλος ἐπὶ τῆς ὁποίας ὡρκίσθη ὁ Οὐάσιγκτων. Δὲν ἠμπορῶ ἀκόμη νὰ καταλάβω πῶς εἶναι δυνατὸν Βασιλεῖς, Πρίγκηπες, Πρόεδροι Δημοκρατιῶν, Σοφοὶ παγκοσμίου φήμης νὰ ἐμφανίζωνται ὡς εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ καὶ συνάμα νὰ ἔχουν θρησκείαν τὴν Μασωνίαν. Νὰ ἔχουν δηλαδὴ δύο θρησκείας, τὴν Χριστιανικὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἐβαπτίσθησαν καὶ ἐχρίσθησαν καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἀρνοῦνται (ὑπάρχει κανείς, ὅστις ὡς Μ. ἠρνήθη τὴν θρησκείαν, τὴν ὁποίαν πρότερον εἶχεν;) καὶ τὴν Μασωνίαν, τὴν μὲν πρώτην κατὰ προσποίησιν, τὴν δὲ δευτέραν ὡς πραγματικήν, ἐφ' ὅσον δύο θρησκείας δὲν εἶναι νοητὸν νὰ ἔχῃ κανείς. Εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ δεχθῇ κανεὶς αὐτὸ οὐχὶ διὰ τόσον μεγάλους ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν πλέον ἀνόητον καὶ ἀναξιοπρεπῆ ἄνθρωπον;».

Τέλος γράφει ὁ ἐπιστολογράφος: «Ἡ ἐκκλησία μας ἔχουσα τόσους ἐχθροὺς καὶ τόσα μεγάλα νὰ ἐπιτελέσῃ πρέπει νὰ περισπᾶται εἰς καταπολέμησιν ἀνυπάρκτων πολεμίων καὶ δὲν πρέπει, ἂν ὄχι νὰ μιμηθῇ τὸν Ἀγγλικανικὸν κλῆρον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου του, προσλαμβάνων τὴν ἰδιότητα τοῦ Μασώνου ἔχει πρόσθετον βοήθημα εἰς τὸ ἔργον του, τοὐλάχιστον νὰ ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὴν πλάνην τοὺς πλανωμένους; Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ ὁ ἐν τῷ τόπῳ μας

ἀναστρεφόμενος, ποῖος θὰ τολμήσῃ νὰ προτείνῃ τοιοῦτόν τι, ὅταν ἔχῃ ὑπ' ὄψιν τὸ τί θὰ τοῦ καταμαρτυρήσουν καὶ θ' ἀρκεσθοῦν ἄρα γε μόνον εἰς αὐτό.»

Νομίζω ὅτι ἡ παράθεσις τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ γνώμη τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Μπαλάνου, ὡς καὶ ἡ ὑπόδειξις πηγῆς μεγάλου κύρους, οἷα εἶναι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐπὶ τοιούτου θέματος, θὰ διευκολύνῃ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ μορφώσουν ὅλως ἀντικειμενικὴν γνώμην ἐπὶ τοῦ θέματος.

ΑΛΕΞ. ΤΖΑΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΙΑΤΙ ΠΙΣΤΕΥΩ ΣΤΟΝ ΘΕΟ!

**Τοῦ Ἀμερικανοῦ ἀστροναύτου
ΤΖΩΝ ΓΚΛΕΝ**

ΓΙΑΤΙ πᾶς στὴν ἐκκλησία καὶ χάνεις τὸν καιρό σου;

Τὴν ἐρώτησι αὐτὴ μοῦ τὴν ἔκανε κάποτε ἕνας συνάδελφός μου πιλότος σὲ μιὰ μοῖρα πεζοναυτῶν στὸ Γκουάμ. Ὁ σύντροφός μου λεγόταν Σὰμ καὶ ὁ ἴδιος δὲν εἶχε πάει παρὰ μόνο δυὸ φορὲς στὴν ἐκκλησία σ' ὅλη του τὴ ζωή. Τὴν πρώτη, ὅταν βαπτίσθηκε, καὶ τὴν δεύτερη ὅταν ἡ γυναίκα του ἐπέμενε νὰ γίνῃ ὁ γάμος τους στὴν ἐκκλησία.

Τὴν ἐρώτησι αὐτὴ θὰ ἔπρεπε ἴσως ὅλοι μας νὰ θέτουμε κάθε τόσο στὸν ἑαυτό μας.

Καὶ θὰ μποροῦσε ἐπίσης νὰ τεθῇ κατὰ ἕνα ἄλλο τρόπο: «Γιατὶ πιστεύουμε στὸν Θεό;». Γιατὶ νομίζω ὅτι εἶναι ἑπόμενο, ἂν πιστεύουμε στὸν Θεὸ νὰ πηγαίνουμε καὶ στὴν ἐκκλησία. Ὑπάρχει μιὰ δύναμις μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ δική μας; Ὑπάρχει πραγματικὰ ὁ Θεὸς ποὺ λατρεύουμε, ἢ μήπως χάνουμε ἁπλῶς τὸν καιρό μας; Δοκιμάσατε ποτέ σας ἀμφιβολίες γιὰ τὴν ὕπαρξι τοῦ Θεοῦ;

Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀμφέβαλλα πολλὲς φορὲς καὶ δὲν διστάζω νὰ τὸ ὁμολογήσω. Νομίζω ὅτι εἶναι κι' αὐτὸ ἀναπόφευκτο μέρος τῆς προοδευτικῆς ἀναπτύξεώς μας στὴν χριστιανικὴ ζωή, νὰ ἀμφιβάλλουμε πότε-πότε. Ἀμφιβάλλουμε κάποτε γιὰ τὴν ὕπαρξι τοῦ Θεοῦ καὶ τότε ἀναζητοῦμε μέσα μας ἐρείσματα ποὺ τὴν βεβαιώνουν, ἀπαντήσεις ποὺ ἀνατρέπουν τοὺς δισταγμούς μας. Ἔτσι γινόμαστε καλύτεροι Χριστιανοί.

Η ΑΠΕΡΑΝΤΟΣΥΝΗ

ΟΤΑΝ μὲ ἐξέλεξαν γιὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Διαστήματος, ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα πράγματα ποὺ μᾶς ἔδωσαν ἦταν ἕνα βιβλιαράκι. Τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ εἶναι ἕνας περιληπτικὸς ὁδηγὸς τοῦ Διαστήματος, ποὺ ἐξέδωσε τὸ Κυβερνητικὸ Γραφεῖο Τύπου, καὶ περιέχει ἀρκετὲς πληροφορίες γιὰ τὸ πρόγραμμά μας τοῦ Διαστήματος. Μέσα σ' αὐτὸ ὅμως ὑπῆρχε καὶ μιὰ παράγραφος ποὺ ἀφοροῦσε τὸ ἀπέραντο τῆς ἐκτάσεως τοῦ σύμπαντος καὶ μοῦ ἔκανε βαθειὰ ἐντύπωσι.

Γιὰ νὰ κατανοήσετε τὴν παράγραφο αὐτὴ δὲν χρειάζεται νὰ γνωρίζετε παρὰ μόνο ἕνα τεχνικὸ ὅρο: τί σημαίνει ἔτος φωτός, ἀπόστασις ἑνὸς ἔτους φωτός.

Θὰ θυμᾶσθε ἴσως ὅτι τὸ φῶς ταξιδεύει μὲ ταχύτητα 300.000 χιλιομέτρων τὸ δευτερόλεπτο, ἑπτὰ περίπου φορὲς δηλαδὴ ὁ γῦρος τῆς Γῆς ἀνὰ δευτερόλεπτο. Ἐὰν τώρα ἀφήσετε τὴν ἀκτῖνα αὐτὴ νὰ ταξιδεύσῃ σὲ εὐθεῖα γραμμὴ καὶ νὰ συνεχίσῃ ἐπὶ ἕνα χρόνο, τότε ἡ ἀπόστασις τὴν ὁποία θὰ καλύψῃ εἶναι ἀπόστασις ἑνὸς ἔτους φωτός.

Ἰδοὺ τώρα ἕνα τμῆμα ἐκείνης τῆς παραγράφου ποὺ ἀφορᾶ τὸ μέ-

Ἀπὸ τὴν «ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ» Ἀθηνῶν

γεθος τοῦ σύμπαντος:

«Ἂν ἀναλογισθοῦμε ὅτι ἡ διάμετρος τοῦ γαλαξίου μας εἶναι περίπου 100.000 ἔτη φωτὸς καὶ ὁ Ἥλιος εἶναι ἕνας ἀσήμαντος ἀστήρ, 30.000 περίπου ἔτη φωτὸς ἀπὸ τὸ κέντρον του, ὁ ὁποῖος ἐκτελεῖ μια δική του τροχιὰ κάθε 200 ἑκατομμύρια χρόνια καθὼς ὁ γαλαξίας περιστρέφεται, ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι εἶναι δύσκολο ἀκόμη καὶ νὰ προσπαθήσουμε νὰ φαντασθοῦμε τὶς τρομακτικὲς διαστάσεις τοῦ σύμπαντος ἔξω ἀπὸ το ηλιακο σύστημα, πολὺ περισσότερο δὲ νὰ ἀποπειραθοῦμε ἐπιτόπιο ἐξερεύνησι καὶ ἐπικοινωνια. Οὔτε εἶναι ἀλλωστε ἡ ἀστρικη περιοχὴ τοῦ γαλαξια το τέλος, διότι περα ἀπ' αὐτὸν ὑπάρχουν ἑκατομμύρια ἄλλοι γαλαξίες ποὺ περνοῦν ὁ ἕνας πλάϊ στον ἄλλο με τρομακτικες ταχύτητες. Τὰ ὅρια τοῦ Διαστήματος ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ παρατηρηθοῦν μὲ τηλεσκόπια ἐκτείνονται σὲ δύο δισεκατομμύρια ἔτη φωτὸς πρὸς ὅλες τις κατευθύνσεις».

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

ΑΥΤΟ μᾶς δίνει μια ἰδέα γιὰ το πόσο μεγαλο εἶναι στὴν πραγματικότητα το σύμπαν. Ἂς ἐπιστρέψουμε τώρα ἀπὸ τὴν ἀπεραντοσύνη αὐτὴ στο ατομο, το μικρότερο μόριο τῆς ὕλης που γνωρίζουμε. Και ἐκεῖνο εχει μια μεγαλη ὁμοιότητα με το ηλιακό μας σύστημα καὶ με το συμπαν στὰ ἠλεκτρόνια του που περιστρέφονται κανονικα γυρω ἀπο ἕνα πυρῆνα. Αὐτη ὅμως ἡ τελεια ταξις τοῦ σύμπαντος γυρω μας ἀπο τὸ μικρότερο ατομο ὡς το μεγαλυτερο σύστημα που εἴμαστε εις θέσιν να φαντασθοῦμε — Γαλαξίες, σε ἀπόστασι ἑκατομμυρίων ἐτῶν φωτός, οἱ ὁποῖοι περιστρεφονται σε ἀκριβεῖς τροχιὲς ὁ ἕνας ἐν σχέσει πρὸς τον ἄλλον — εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τυχαία; Ἦταν μία σύμπτωσις ποὺ τὰ δημιούργησε ὅλα αὐτά; Δὲν το πιστεύω. Νομίζω ὅτι εἶναι ἕνα καθωρισμένο πάνσοφο σχέδιο. Εἶναι κάτι ποὺ μοῦ δείχνει ὅτι ὑπάρχει Θεός, κάποια Δύναμις ποὺ τὰ ἔθεσε ὅλα αὐτὰ σὲ κίνησι καὶ τὰ διατηρεῖ ἐκεῖ. Δὲν ἦταν ἁπλῶς ἕνα τυχαῖο γεγονός.

Ἐμεῖς ποὺ πιστεύουμε στὸν Θεὸ καὶ τὸν Χριστό, ἀφήνουμε τὰ διδάγματα τῆς θρησκείας νὰ ὁδηγοῦν τὴν ζωή μας. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ με τὴν πυξίδα ποὺ μᾶς δίδει τὴν κατεύθυνσι τὴν ὁποιαν πρέπει να ἀκολουθήσουμε όταν ὁδηγοῦμε ἀεροπλανο. Μᾶς εἶναι ἀδύνατον νὰ δοῦμε, νὰ αἰσθανθοῦμε, νὰ μυρισθοῦμε, νὰ γευθοῦμε τὴν δύναμι που κινεῖ τὴν πυξίδα. Διαφεύγει ἀπ' ὅλες μας τὶς αἰσθήσεις. Πῶς ξέρουμε ὅμως ὅτι ὑπαρχει; Ἀπο τὰ ἀποτελέσματα που βλέπουμε. Βλεπουμε ὅτι ἡ πυξίδα μας δείχνει προς μία ὡρισμενη κατεύθυνσι. Καὶ ἔχουμε τὴν πεποίθησι ὅτι ἡ δύναμι αὐτη ποὺ κανει τὴν πυξίδα νὰ λειτουργῆ, θὰ ἐξακολουθῆ νὰ ἐνεργῆ. Ὅλοι ὅσοι πετοῦμε ἔχουμε ἐξαρτήσει χιλιάδες φορες τὴν ζωή μας ἀπο το γεγονος ὅτι ἡ πυξίδα αὐτὴ θα μᾶς δώση την σωστὴ κατεύθυνσι καὶ θα μᾶς ὁδηγήση ποῦ να πᾶμε.

Το ἴδιο ἰσχύει καὶ μὲ τὰ χριστιανικὰ δόγματα στὴν ζωή μας. Ἐὰν τὰ ἀφήσουμε νὰ μᾶς ὁδηγήσουν, δεν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξακριβώσουμε με τις αἰσθήσεις μας τὴν δυναμι που κρύβεται πίσω τους. Βλέπουμε τὰ ἀποτελέσματά της στὴν ζωή μας και στὴν ζωὴ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἔτσι ξέρουμε ὅτι ὑπάρχει. Δεν ὑπάρχει ἀμφιβολία γι' αὐτό. Βλεπουμε τὰ ἀποτελέσματα. Πιστεύουμε λοιπὸν στὸν Θεὸ καὶ στὴν διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ.

Η ΛΕΥΚΗ ΚΗΔΕΙΑ ΤΗΣ ΒΙΛΕΛΜΙΝΗΣ

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΣΤΗ ΜΕΛΛΟΥΣΑ ΖΩΗ

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ Βιλελμίνη τῆς Ὁλλανδίας, ποὺ πέθανε τὰ τέλη Νοεμβρίου, ἐκηδεύθη σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία της χωρὶς ἐκδηλώσεις πένθους. Ἡ κηδεία της ὑπῆρξε «λευκή». Τὸ ἴδιο εἶχε συμβῆ καὶ μὲ τὸν σύζυγό της Χέντρικ, πλησίον τοῦ ὁποίου καὶ ἐτάφη, εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Ντέλφτ. Ἡ τέλεσις «λευκῆς κηδείας» ἀπετέλει συμφωνία μεταξὺ τῶν δύο συζύγων εἰς ἔνδειξιν πίστεως, ὅτι ὑπάρχει καὶ πέραν τοῦ τάφου ζωή.

Σχετικά, ἡ ἐν Πάτραις ἐκδιδομένη ἡμερησία πρωϊνὴ ἐφημερὶς «Η ΗΜΕΡΑ», ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ συνεργάτου τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ» Χρίστου Ριζοπούλου, ἐδημοσίευσε τὸ ἀκόλουθον σημείωμα:

@

ΜΕΓΑΛΟΙ φιλόσοφοι δέχονται τὴν ὕπαρξιν μελλούσης ζωῆς, ἤτοι κάποιου εἴδους ἐπιβιώσεως τῆς περιεχομένης εἰς τὸν ἄνθρωπον ψυχῆς. Τὴν πίστιν αὐτὴν διετύπωσε, κατὰ τρόπον πειστικόν, ὁ τελευταίως ἀφιχθεὶς εἰς

τὴν Ἑλλάδα καὶ ὁμιλήσας εἰς τὸν «Παρνασσὸν» Ἰνδὸς φιλόσοφος Νιλακάντα Σρὶ Ράμ. Κανείς μας, εἶπε, δὲν δέχεται ὅτι τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν ὀντότητα αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξαφανίζεται αὕτη μετὰ τὴν φυσικὴν φθορὰν τοῦ σώματος. Ὅλοι μας, ἀντιθέτως, ἐκφραζόμεθα περὶ τοῦ σώματος ὡς ὀργάνου, ὡς μέσου ἐκδηλώσεως μιᾶς ἄλλης ὀντότητος. Λέγομεν τὸ σῶμα «μου». Ἑπομένως, ὑπάρχει κάποιος ποὺ σκέπτεται ὡς «ἰδιοκτήτης» τοῦ σώματος. Καὶ αὐτὸς εἶναι ἡ πνευματικὴ ὑπόστασις, ἡ ὁποία συνεχίζει τὴν ζωήν, μετὰ τὸν θάνατον, ὑπὸ ἄλλας συνθήκας. Καὶ εἶπεν ὁ Σρὶ Ράμ: Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ἢ ποιὸ εἶναι αὐτό, ποὺ λέγει διὰ τὸ σῶμα ὅτι εἶναι δικό του; Ἡ δική μας προσωπικότης, ποὺ εἶναι καὶ αὐτὴ πρόσκαιρος ἢ κάτι ἄλλο, ὁ ἐσωτερικὸς ἑαυτός μας; Ἀναμφισβητήτως, τὸ δεύτερον. Τὸ ἀληθινὸν «ἐγώ».

@

ΤΟ σῶμα, ἔλεγεν ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος τῆς Ἀσίζης, δὲν εἶναι παρὰ ὄχημα, τὸ ὁποῖον μεταφέρει τὸ ἀληθινόν μας «ἐγώ», τὸν πραγματικὸν ἑαυτόν μας. Καὶ ἐπὶ τὸ ἁπλούστερον, ἀπεκάλει τὸ σῶμα «ἀδελφὸν γαϊδαρον» τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ θεωροῦμεν τὸ σῶμα μας ὡς ἅπαντον τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ τὸ περιφρονοῦμεν καὶ νὰ μὴ τὸ ταλαιπωροῦμεν, ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ «γαϊδουράκι» μᾶς εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τὴν σαρκικήν μας ὑπόστασιν. Εἶναι ὁ φορεὺς τοῦ ἑαυτοῦ μας. Τίποτε παραπάνω, ἀλλὰ καὶ ὄχι παρακάτω. Καὶ ὁ Νίκος Καζαντζάκης υἱοθέτησε τὸν χαρακτηρισμόν, ἀποκαλῶν καὶ αὐτὸς τὸ σῶμα μας «ἀδελφόν», ὄχι ὅμως ἀληθινὸν «ἑαυτόν».

ΠΛΕΟΝ ὠμὴ ἦτο ἡ ἀντίληψις τοῦ Σωκράτους διὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν σαρκικὴν ἐν γένει ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐθεώρει τὴν γηΐνην ζωὴν ὡς μίαν ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς, ἀναγκαζομένης νὰ ζῇ εἰς κατώτερον κόσμον, ὑπὸ κατωτέρας συνθήκας ἀπὸ τὰς πνευματικάς. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ τελευταῖα λόγια του πρὸς τοὺς πιστούς του μαθητάς, οἱ ὁποῖοι τοῦ παρεστάθηκαν κατὰ τὴν λῆψιν τοῦ κωνείου, ἦσαν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ξεχάσουν νὰ ἀφιερώσουν ἕνα κόκκορα εἰς τὸν Ἀσκληπιόν, θεὸν τῆς Ὑγείας, εἰς ἐκδήλωσιν εὐχαριστίας διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ δεσμὰ καὶ τὰ δεινὰ τοῦ σώματος... Ὅταν δὲ ἔβλεπε μερικοὺς ἐκ τῶν μαθητῶν του, ἐν οἷς καὶ τὸν Κρίτωνα, νὰ κλαίνε βλέποντας τὸν διδάσκαλόν τους νὰ ἀρχίζῃ νὰ παγώνῃ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ δηλητηρίου, εἶπεν: Ἄχ! Πῶς κάνετε ἔτσι! Καὶ ἐγὼ εἶπα νὰ ἀπομακρυνθοῦν αἱ γυναῖκες διὰ νὰ μὴ βλέπω τοιαύτας σκηνάς... Κρίμα, δὲν μπορῶ νὰ σᾶς πείσω ὅτι δὲν εἶμαι ἐγὼ αὐτός, ποὺ θὰ ἀντικρύσετε σὲ λίγο νεκρὸν καὶ θὰ θάψετε...

@

ΚΑΤΑ λίαν ἐντυπωσιακὸν τρόπον ἐξεδήλωσε τὴν πίστιν του ἐπὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία ἁπλῶς κατοικεῖ εἰς τὸ σῶμα καὶ δι' αὐτοῦ κυκλοφορεῖ εἰς τὴν ζωήν, ὁ φιλόσοφος Ἀνάξαρχος. Ὁ φιλόσοφος αὐτός, γεννηθεὶς εἰς τὰ Ἄβδηρα, ἤκμασε κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα, ἦτο δὲ σύγχρονος καὶ ἀκόλουθος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Σὲ κάποιο συμπόσιον, ἐρωτηθεὶς ἀπὸ τὸν μεγάλον Μακεδόνα στρατηλάτην πῶς τοῦ φαίνεται τὸ δεῖπνον, ἀπεκρίθη:

—Βασιλεῦ, ὅλα εἶναι καλά

Ἕνα μόνον: Νὰ μᾶς εἶχες καὶ τὴν κεφαλὴν κανενός..... σατράπου, θὰ ἦτο καλύτερον.

Ὁ φιλόσοφος ἐννοοῦσε τὸν παρακαθήμενον εἰς τὸ δεῖπνον βασιλέα τῆς Κύπρου Νικοκρέοντα, πρὸς τὸν ὁποῖον διέκειτο ἔχθιστα. Κάποτε, ὅμως, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ φιλόσοφος εὑρέθη ἠναγκασμένος νὰ προσορμισθῇ εἰς Κύπρον καὶ ἔτσι ἔπεσε στὰ χέρια τοῦ Νικοκρέοντος αἰχμάλωτος. Ὁ βασιλεὺς αὐτὸς διέταξε τότε τὴν θανάτωσιν τοῦ φιλοσόφου κατὰ πρωτότυπον τρόπον. Νὰ τὸν βάλουν μέσα σ' ἕνα μεγάλο γουδὶ (ὅλμον λεγόμενον) καὶ νὰ τὸν κτυποῦν μὲ σιδηροῦς κοπάνους, ἕως ὅτου τὸν λιώσουν!

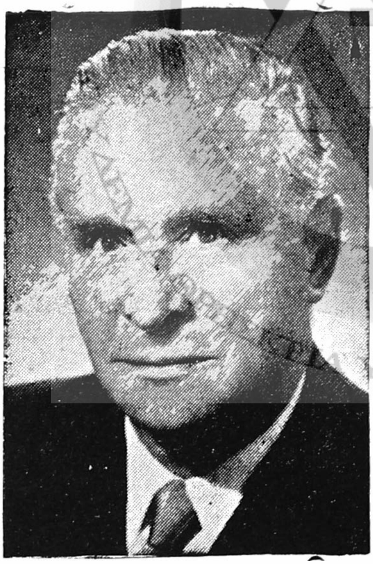
Ὁ φιλόσοφος ὑπέστη καρτερικώτατα τὸ μαρτύριον καὶ εἴρων ὑβριζόμενος τὸν δήμιόν του ἔλεγε: «Πτύσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον. Ἀνάξαρχον δὲ οὐ πλήττεις». Δηλαδὴ τὸ σακκοῦλι ποὺ περιέχει τὸν Ἀνάξαρχον κτυπᾶς, ὄχι ὅμως τὸν ἴδιον τὸν Ἀνάξαρχον.. Ὥστε, τὸ σῶμα δὲν εἶναι παρὰ θύλακος, περιέχων τὴν ἀληθινήν μας ὀντότητα...

Ὁ Νικοκρέων ἔγινε ἔξω φρενῶν καὶ διέταξε νὰ κόψουν τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἀναξάρχου, ἀλλὰ ὁ φιλόσοφος, μὲ πρωτοφανῆ στωικότητα, ἐπρόλαβε νὰ δαγκάσῃ ὁ ἴδιος τὴν γλῶσσαν του, νὰ τὴν ἀποκόψῃ καὶ νὰ τὴν φτύσῃ κατὰ πρόσωπον τοῦ σατράπου!

ΓΙΑ τὸ ἄτρωτον τῆς ψυχῆς περιέχει ὡραιότατους στίχους καὶ τὸ «Οὐράνιον ἔπος» τῆς Ἰνδίας, ἡ «Μαγκαβάδ Γκιτά». Τὴν ψυχή, λέγει, δὲν τὴν κόβει τὸ σπαθί, οὔτε ἡ φωτιὰ τὴν καίει. Τὸ νερὸ δὲν τὴν ὑγραίνει, οὔτε ὁ ἀγέρας τὴν ξηραίνει. Εἶναι ἀγέννητη καὶ ἀπέθαντη, ἀρχαία καὶ αἰώνια καὶ ἄφθαρτη. Ἀμάραντη, ἀπρόσβλητη, ἄτρωτη, ἀχάλαστη καὶ ἀμετάβλητη. Δὲν ἀκολουθεῖ τοῦ σώματος οὔτε τὴ φθορά, οὔτε τὸ θάνατο. Ὅπως κάθε ἄνθρωπος ἀφήνει τὰ φορέματά του τὰ παληά, γιὰ νὰ πάρῃ ἄλλα καινούργια, ἔτσι κι' ἡ ψυχή, στοῦ κορμιοῦ τὸν θάνατο, πετάει αὐτὴ τὴ φθαρμένη φορεσιὰ καὶ ἄλλην ντύνεται πιὸ νέα καὶ λαμπρή. Γι' αὐτό, στὸ θάνατο τοῦ σώματος, νὰ μὴ λυπᾶσαι... Ἀκριβῶς, αὐτὴν τὴν φιλοσοφικὴν ἐγκαρτέρησιν θέλησε νὰ διδάξῃ στοὺς ἀνθρώπους καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Ὁλλανδίας...

Η ΑΠΟΚΡΥΦΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ὁμιλία JAMES S. PERKINS
στὸ συνέδριο Θ. Ε. τῆς Αὐστραλίας

ΘΑ προσπαθήσω νὰ προσεγγίσω τὴν κατάστασι τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου ἀπὸ μια νέα σκοπιά, βέβαια ἀσυνήθιστη, ἀλλά, κατὰ τὴν γνώμη μου, λογικὴ καὶ κατευθυνόμενη σὲ συμπεράσματα ἐποικοδομητικά.

Εἴμεθα ὅλοι μας ἐνήμεροι τῆς ἀνοησίας τῶν μεγάλων κρατῶν τῆς γῆς, ποὺ ἀφιερώνουν μέγα μέρος τῆς εὐμαρείας των στὴν κατασκευὴ ὅπλων γιὰ τὴν καταστροφὴ ὅλων μας. Καὶ ὁλόκληροι πληθυσμοὶ ἀποβλέπουν σ' ἐγκατάστασι ὑπὸ τὴν γῆν γιὰ τὴν προστασία ἀπο τὸν πυρηνικὸ πόλεμο, σὰ νὰ μὴν ἀπομακρυνθήκαμε ἀπο το ζωικὸ βασίλειο. Φαίνεται σὰ νὰ ἔφθασε ἡ ἀνθρωπότης σὲ ἀμηχανία σχετικα με τὸ σωστο καὶ τὸ λανθασμένο, το καλὸ και τὸ κακό.

Σ' ἕναν τέτοιο καιρὸ ἀναφέρονται σχετικὰ μὲ τὸ τέλος τοῦ κόσμου, τὴν γέννησι νέας ἀνθρωπότητος καὶ μιὰ καινούργια προσπάθεια οἱ παληὲς μυθολογίες καὶ διάφορες θρησκευτικὲς γραφές. Στὴν Γραφὴ τῶν Ἰνδῶν, τὴν Μπαγκαβὰδ Γκιτὰ τίθενται

στὸ στόμα τοῦ Κρισνὰ τοῦτα τὰ λόγια: «Ὅταν ἰδῆτε τὸν ξεπεσμὸ τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν ἔξαρσι τῆς ἀδικίας, τότε Ἐγὼ ἔρχομαι».

Σήμερα εἶναι παγκόσμιο τὸ συναίσθημα ὅτι ζοῦμε στὸ τέλος μιᾶς ἐποχῆς. Ἀλλὰ τί εἶναι ἐκεῖνο ποὺ μᾶς κάνει νὰ ἔχωμε αὐτὸ τὸ συναίσθημα; Ποιὰ εἶναι ἡ ἀπόκρυφη πλευρὰ τοῦ ψυχροῦ πολέμου; Γιατὶ εὑρισκόμεθα πράγματι σὲ μιὰ αποφασιστικὴ καμπή. Ἂς ἀνιχνεύσουμε γιὰ τὴν ἀνεύρεσι τῆς κατευθύνσεως ἑνὸς σχεδίου, τὸ ὁποῖον πάντοτε ὑπάρχει, κατ' ἐμέ.

Δὲν ἔχετε παρατηρήσει ὅτι στὶς μεγάλες καμπὲς τῆς ἱστορίας, ὅταν ὁ δρόμος διχάζεται καὶ ἐπέρχεται μιὰ ριζικὴ μεταβολή, ἔχουν συντελέσει ζωτικὰ στὴν διαμόρφωσι τῆς ἐξελίξεως ἀστάθμητοι παράγοντες; Ἐὰν μποροῦσε αὐτοὶ οἱ παράγοντες νὰ συνδεθοῦν μεταξύ τους, θὰ εἴχαμε ἕνα σχέδιο, μιὰ μυστικὴ ἀτραπό.

Ἂς πάρουμε ἕνα παράδειγμα. Ἕνας τέτοιος παράξενος παράγων πρέπει, νομίζω, νὰ φάνηκε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1940, γιατὶ ἀπὸ τότε μεταβάλλεται τὸ κῦμα τῶν γεγονότων. Τὰ γερμανικὰ στρατεύματα ἔχουν σαρώσει τὴν Εὐρώπη καὶ εὑρίσκονται στὶς ἀκτὲς τῆς Γαλλίας, ἐνῶ οἱ βρετανικὲς δυνάμεις ἀπεσύρθηκαν ἀπὸ τὴν Δουνκέρκη. Ὁ Χίτλερ ἔχει τὴν κυριαρχία ξηρᾶς καὶ ἀέρος. Καὶ ὅμως ἀντὶ νὰ διασχίση ἀμέσως τὴν Μάγχη γιὰ νὰ κτυπήση τὴν Ἀγγλία, ἀναπαύεται ἐπὶ ἕναν μοιραῖο μῆνα. Γιατί; Κανεὶς δὲν ξέρει. Πάντως, τί συνέβη; Στὶς 4 Ἰουνίου ὁ κ. Τσῶρτσιλ ὁμιλεῖ στὴν Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ἐν ὄψει τῆς εἰσβολῆς. Ἡ φωνή του γίνεται μιὰ κλῆσις πρὸς ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Καὶ ξαφνικά, στὴν σκοτεινότερη στιγμὴ τοῦ πολέμου, ὁ βρετανικὸς λαὸς ἀφυπνίσθηκε καὶ ἀπέκτησε πλήρη συνείδησι τοῦ ὅτι δὲν ἐμάχετο μονάχα γιὰ τὸν βρετανικὸ λαὸ καὶ τὴν Κοινοπολιτεία, ἀλλὰ ὅτι στοὺς ὤμους του εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ ὑπόθεσις τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀνθρωπότητος. Σ' ὅλον τὸν κόσμο οἱ φιλελεύθεροι ἄνθρωποι ἀποκρίθηκαν σ' ἐκείνη τὴν κλῆσι καὶ ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὥρα μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς ὅτι εἶχε προδιαγραφῆ ἡ ἑπόμενη πορεία τοῦ πολέμου. Οἱ σκοτεινὲς δυνάμεις ἄκουσαν τὴν καμπάνα νὰ σημαίνη. Τὸ θαῦμα τῆς Δουνκέρκης, ἡ διάσωσις τοῦ ἀγγλικοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος καὶ ἡ ἀνάπαυσις τοῦ Χίτλερ, ὁμοῦ μὲ τὴν κλῆσι τοῦ κ. Τσῶρτσιλ, ἔγιναν ἕνας παράγων ποὺ ἄλλαξε τὴν πορεία τῶν ἀνθρωπίνων συμβάντων, Καὶ ναυάγησαν, πῆραν τέλος, τὰ ὄνειρα τοῦ Χίτλερ γιὰ την ἐγκατάστασι μιᾶς «νέας τάξεως πραγμάτων» ἐπὶ πλανητικῆς ἐκτάσεως, τοῦ «Ράιχ τῶν χιλίων ἐτῶν».

Κατὰ κάποιο τρόπο, αὐτὴ ἡ καμπὴ μπορεῖ νὰ συσχετισθῆ μὲ μιὰ προηγούμενη ἐνσάρκωσι τῆς ὀντότητος ποὺ ξέρουμε ὡς Ἀδόλφο Χίτλερ, τοῦ βασιληὰ τῶν Βισιγότθων, ὁ ὁποῖος τὸ 410 μ.Χ. ἔφθασε πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Ρώμης. Τὸ ὄνειρό του ἦταν νὰ εἰσαγάγη στὴν φθίνουσα Ρώμη τὸ δριμὺ αἷμα τῶν βαρβαρικῶν του λεγεώνων καὶ νὰ γίνη αὐτός, ὁ Ἀλάριχος, στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς μιᾶς ἀνανεωμένης Ρώμης. Καὶ ἂν τὸ πετύχαινε, ποιὸς ξέρει ποιὰ θὰ ἦταν ἡ ἐξέλιξις τοῦ κόσμου κατὰ τὸν ἐπερχόμενο πολιτισμὸ τῶν Χριστιανικῶν ἰδεῶν. Ἀλλὰ ἐμπεσολάβησεν ἕνας πολὺ ἁπλὸς παράγων. Οἱ Ρωμαῖοι γερουσιασταὶ καὶ πατρίκιοι, ὅταν ἄκουσαν τὶς προτάσεις του, ἀπήντησαν στὸν βάρβαρο μὲ γέλωτες καὶ τὸν ἔστειλαν πίσω γελοιοποιημένο στὴν κατασκήνωσι του. Ἐκεῖνος ἐκτύπησε τὴ Ρώμη καὶ ἔδωσε τὸ πρῶτο πλῆ-

γμα, πού θά ὁδηγοῦσε ἀργότερα στο θάνατο τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἄλλαξε ἡ κατεύθυνσις τῶν πραγμάτων, το φῶς τοῦ πολιτισμοῦ κινήθηκε προς βορρᾶν, μιά νέα ἀνθρωπότης ἀνεπτύσσετο.

Ἴσως νά μήν ἐξειλίσσοντο ἔτσι τα πραγματα, ἀλλά ἕνας ἀκόμη ἀστάθμητος παράγων ἐμεσολάβησε: Οἱ βάρβαροι ἀπεδέχθησαν τόν Χριστιανισμό. Γιατί; Ξέρει κανεις γιατι; Δεν ἐπείραξαν τους ἱεραποστόλους, οἱ ὁποῖοι διέδωσαν τίς διδασκαλίες τοῦ Χριστιανισμοῦ μαζί μέ τρεῖς ἰδέες, που ἐμορφοποίησαν τον Δυτικο πολιτισμό: Πρῶτον ὅτι καθε ἄτομον ἔχει μοναδικήν σχέσιν μετα τοῦ Θεοῦ, ἑπομένως το ἄτομον ἔχει μιαν ἀξίαν σεβαστήν. Δεύτερον, ὅτι καθε ἄτομον ἔχει στή διαθεσι του μια ζωή για να κερδίση τήν σωτηρια ἤ νά καταδικασθῆ δια παντός, ἑπομένως ἔχει ἀξίαν η ἄμεση προσπάθεια, ἡ δρᾶσις τώρα καί ὄχι ἡ ἀναβολη για αὔριο. Τρίτον, ὅτι ὁ κόσμος εἶναι κέντρον τοῦ σύμπαντος, ὅτι ἀντιβασιλευς τοῦ Θεοῦ στόν κόσμο εἶναι η κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Ἑπομένως ὑπαρχει το ἀλάθητον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησιας. Αὐτο ἦταν το κέντρον τοῦ δόγματος, κάθε ἀμφιβολια ἀπετέλει αἵρεσιν, ἀλλα κανεις δεν τόλμησε νά τήν διακηρύξη δημοσια ἐπι 14 αἰῶνες. Σ' αὐτη τήν ἐποχή, που ὀνομασθηκε Σκοτεινοί Αἰῶνες, ὁ συγκεντρωτικος δογματικος ἔδωσε γεννησι σέ δυνάμεις που ἐνεψύχωσαν ἀνθρώπους δραστηριους καί ἐπιθετικους, βέβαιους για τήν πιστι τους, μη ἀνεκτικους για τίς πιστεις τῶν ἄλλων καί τοῦ παρελθόντος τῆς ἀνθρωπότητος, με τάσι προς τήν ἀπόλυτη αὐθεντια. Οἱ Σκοτεινοί Αἰῶνες ἐδημιούργησαν μια νέα ἀνθρωπότητα, προωρισμένη νά κυβερνήση τόν κόσμο.

Στό μεταξύ, γεννήθηκε ἕνας ἄλλος παράγων, ὁ Μωάμεθ ὁ Προφήτης, ὁ ὁποῖος ἵδρυσε τή δεύτερη ἐπιθετική θρησκεία. Οἱ Μουσουλμᾶνοι μέ τή φωτιά καί μέ τό σπαθί ἀγωνίσθηκαν νά κατακτήσουν τον κόσμο γιά το Ἰσλάμ. Ἡ Ἡμισέληνος ἐναντίον τοῦ Σταυροῦ. Ἔφθασαν στήν Ἀφρική, πήδησαν στήν Ἱσπανία καί ἀπό τά Πυρηναῖα στή Γαλλία. Ἐκεῖ ὅμως τούς ἔκοψε τό δρόμο ὁ Κάρολος Μαρτέλ μέ τήν ὁρδή τῶν Οὔννων καί Βανδάλων καί Φράγκων. Καί ἔσωσε τόν Χριστιανισμό.

Σκεπτομαι τώρα τήν ἀποφασιστική σημασία τῆς πανουργίας τοῦ Μαρτέλ. Διέταξε τίς δυνάμεις του νά ὀπισθοχωρήσουν καί οἱ εἰσβολεῖς, μεθυσμένοι ἀπό νίκη καί δύναμι ἐπεδόθησαν σέ λεηλασίες καί παρημέλησαν τήν ἐπαγρύπνησι. Τότε ὁ Μαρτέλ ἐκτύπησε σάν πελώρια σφῦρα. Κατενίκησε τούς Σαρακηνους καί τούς ἀνάγκασε νά πέσουν πισω ἀπο τά Πυρηναῖα στήν Ἱσπανια, ὅπου ἔμειναν καί ἵδρυσαν πολιτισμό. Ἔτσι, στήν Τούρ τῆς Γαλλίας, ἐδόθη μία ἀπό τίς πλέον ἀποφασιστικές μάχες τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ, πού ἄν δέν ἐκερδιζετο σήμερα θά μελετούσαμε τό Κοράνιο ἀντι τῆς Βίβλου.

Γιατί ἦλθαν οἱ Σαρακηνοί, γιατί οι Μουσουλμᾶνοι; Διότι ἦσαν φορεῖς τῆς Ἀραβικῆς γνώσεως και σοφίας. Ἄραβες μελετηταί ἄρχισαν να ἱδρύουν πανεπιστήμια στήν Ἱσπανια το 800 μ.Χ. με ἐργαστήρια ἐρευνῶν σε θεματα ὀπτικά, φωτισμοῦ καί μαθηματικά, ἔγραψαν βιβλια, τα ὁποῖα θα περίμεναν 400 χρόνια για να μελετηθοῦν ἀπό τόν Ρογῆρο Βάκωνα, ὁ ὁποῖος θά ἀνεγνώριζε τό περιεχόμενο ἑνός ἐρχομένου πολιτισμοῦ, μέ σύνθημα: Οὐδεν πιστευε, το πᾶν ἐρεύνα. Ἦταν μιά αἵρεσις γιά τόν 13ον αἰῶ-

να, ἀλλὰ θὰ ἐρρίπτετο ὁ σπόρος ἀπὸ τὴν Ἀραβία, θὰ ριζοβολοῦσε στὸ Δυτικὸ πνεῦμα καὶ θὰ ἄνθιζε στὴν Ἀναγέννησι — τὴν ἀναβίωσι τῆς μαθήσεως στὴν Εὐρώπη. Νομίζω πὼς ὁ Ρογῆρος Βάκων εἶναι τὸ κεφαλάρι τῆς σύγχρονης ἔρευνας γιὰ τὴν γνῶσι καὶ τὴν ἀλήθεια.

Φθάνω τώρα σ' ἕναν ἄλλο παράγοντα. Οἱ ἔμποροι τῆς Γένοβας καὶ τῆς Βενετίας, διανομεῖς τοῦ πλούτου τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς — τῶν μεταξωτῶν, τῶν διαμαντικῶν καὶ τῶν μπαχαρικῶν καὶ ὅλων τῶν εἰδῶν καλλονῆς — ταξίδευαν μὲ καμῆλες σὲ καραβάνια διασχίζοντας τὶς ἐρήμους ἀνάμεσα Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Οἱ φυλὲς ποὺ ἔζοῦσαν ἐκεῖ πέρα τοὺς κτυποῦσαν καὶ τοὺς λαφυραγωγοῦσαν. Καὶ ἦσαν τόσο βαρειὲς οἱ ζημιές, ποὺ οἱ ἔμποροι ἀπεφάσισαν νὰ ἀναζητήσουν ἕναν συντομώτερο δρόμο γιὰ τὶς Ἰνδίες. Αὐτὸ ἔκαμε ἀνθρώπους σὰν τὸν Κολόμβο ν' ἀποφασίσουν, μιὰ ποὺ ἡ γῆ εἶναι στρογγυλή, νὰ ξεκινήσουν δυτικὰ τῆς Πορτογαλλίας πρὸς τὸν ὠκεανό, μὲ τὴ σκέψι νὰ φθάσουν στὶς Ἰνδίες ἀπὸ τὴν ἀνατολική τους πλευρά. Καὶ βέβαια δὲν ἀνεκάλυψαν τὶς Ἀνατολικὲς Ἰνδίες, ἀλλὰ ἕνα νέο κόσμο, ποὺ δὲν τὸν ὑποψιάζοντο καθόλου στὴν Εὐρώπη.

Ἂς παρακολουθήσουμε τώρα μιὰ σειρὰ ἀπὸ παράγοντες ποὺ ἀκολούθησαν: Ὁ Γουτεμβέργιος μὲ τὴν τυπογραφία, ὁ Ρουσσὼ καὶ ὁ Παίην, μὲ τὴν διακήρυξι τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀνθρώπου στὴ μάθησι, στὴ μόρφωσι, στὴν αὐτοκυβέρνησι. Ἔτσι φθάνουμε στὴν Ἐπανάστασι καὶ τὴν ἐγκατάστασι δημοκρατίας.

Τώρα πιὰ τὸ σ χ έ δ ι ο προβάλλει στὰ μάτια μας. Τμῆμα εὐρυτέρου σχεδίου, μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν προωρισμένη πρόοδο τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, μὲ μιὰ ἀνθρωπότητα ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὴν πανάρχαια πεῖνα καὶ ἀνάγκη, καὶ ἀπὸ τὴ μοναξιά, καὶ σκληρὴ πάλη γιὰ ἐπιβίωσι. Ὥστε τὸ σχέδιο γιὰ ὅλον τὸν κόσμο ἦταν ἡ δημιουργικὴ ἐκδήλωσις τοῦ ἐσωτέρου πνεύματος. Ἀλλὰ γιατὶ νὰ ξεπεταχτῇ μέσ' ἀπὸ τὶς φλόγες τοῦ πολέμου; Γιατὶ τώρα καταψύχεται στὸν ψυχρὸ πόλεμο; Ἂς σκεφθοῦμε τί γίνεται τὸ ἐπαναστατικὸ πνεῦμα, τὸ ἀπαραίτητο στὴν ἀλλαγὴ καὶ τὴν πρόοδο, ὅταν πεθάνῃ καὶ μουμιοποιηθῇ στὴν «κατάστασι πραγμάτων». Ὅταν ὁ πλοῦτος δημιουργηθῇ, ἀκολουθοῦν συμφέροντα, — οἰκονομικά, κοινωνικά, μορφωτικά, θρησκευτικά —καὶ τὸ πνεῦμα περιχαρακώνεται, παγώνει, ἀκινητεῖ, ἀπὸ τὴν ἰδιοτέλεια. Αὐτὸ εἶναι ἀνθρώπινο. Ἀλλὰ εἶναι ἐπίσης ἀνθρώπινο νὰ ξεπηδοῦν οἱ φωτιὲς τῆς ἐπαναστάσεως ἀπὸ ἕνα πεδίον καὶ νὰ φωτίζουν ἀνθρώπους σε ἄλλα πεδία καὶ νὰ ἁπλώνουν παντοῦ τὴν πυρκαιά, διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θέλουν νὰ εἶναι ἐλεύθεροι. Ἔτσι, σήμερα ὁ ἰμπεριαλισμὸς ἔφυγε, ὁ ἀποικισμὸς εἶναι νεκρός, καὶ κάθε πληθυσμὸς τείνει στὴν ἐξασφάλισι τῆς ἐθνότητός του. Κάθε ἔθνος ἐπὶ γῆς πρέπει νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν δική του ὀντότητα, διότι ἡ ἀνθρώπινη φυλὴ σὰν σύνολο εὑρίσκεται σήμερα σ' ἕναν ἀγῶνα μεταξὺ παγκοσμίου κυβερνήσεως γιὰ τὴν κοινὴ εὐημερία, καὶ παγκοσμίου καταστροφῆς μὲ τὴν ἐπικράτησι τῶν ἰδιοτελῶν συμφερόντων.

Ἂς σημειώσουμε ὅτι ὁ ψυχρὸς πόλεμος παρουσιάζει δύο ἀντίθετους πόλους, ποὺ πρέπει νὰ ἐναρμονισθοῦν, ἐπὶ ἀπειλῇ καταστροφῆς. Πρῶτα, ὑπάρχει ἡ ἔμφασις γιὰ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου στὴν ἀνάληψι ἐπιχειρήσεων καὶ τὴν ἐξασφάλισι τοῦ καλυτέρου κέρδους.

Δεύτερον, υπάρχει ή έμφασις για τήν παγκόσμια κοινωνία μαζικής ελευθερίας καί μαζικής αναπτύξεως, μέ τό άτομον βυθισμένο στή μάζα. Τό πρόβλημα συνίσταται στήν εναρμόνισι αυτών τών αντιθέτων — αυτός είναι ό πυρήνας του ψυχρού πολέμου.

Φυσικά υπάρχουν υπερβολές — από τό ένα μέρος τής απεριόριστα ελεύθερας επιχειρήσεως, που οδηγεί σε διαφθορά καί καταστροφή των ελευθεριών πού τήν γεννησαν, και από τό άλλο μέρος ή εγκατάστασις Σοσιαλισμού μέ βία καί δολιότητα. Υπάρχουν δύο φιλοσοφίες. Ή μία είναι ή φιλοσοφία του ατόμου. Εάν ό καθένας κάνη τό καλύτερο πού μπορεί και εκδηλώνει τον καλύτερο εαυτό του, τότε τα ανώτερα άτομα αναδεικνύονται και συντελούν στην ευημερία του συνόλου. Ή άλλη είναι ή φιλοσοφία τής βυθίσεως του ατόμου μέσα στή μάζα, στό μαζικό ενδιαφέρον, με θυσία του ατομισμού.

Στόν αιώνα μας φαίνεται μιά τάσις ισορροπήσεως των δύο αντιθέτων, με συμφωνίες ή νόμους, εκουσίως ή αναγκαστικώς.

Πρίν πενήντα χρόνια ό Γερμανικός ιμπεριαλισμός μέ επικεφαλής τόν Καιζερ έτεινε στήν εγκαθίδρυσι παγκοσμίου αυτοκρατορίας καί παγκοσμίου αριστοκρατίας. Αλλά ή ανθρωπότης είπε «όχι» και ό πόλεμος 1914—1918 έγινε για να κάμη τόν κόσμο ασφαλή για την δημοκρατία. Ανελήφθη κατόπιν εθελουσία δράσις για την οργάνωσι των εθνών, γιά την ελευθερία καί την δικαιοσύνη καί ιδρύθησαν ή Κοινωνία τών Εθνών, το Διεθνές Δικαστήριο τής Χάγης κ.ά. Ζητήθηκαν όμως θυσίες, πού ολίγοι ήσαν πρόθυμοι νά προσφέρουν καί έτσι ή Κοινωνία απέτυχε, οπότε εξεδηλώθη ένας άλλος παράγων, τό κύμα επανόδου στήν αυτοκρατορική συγκρότησι. Τό κύμα έγινε καταιγίδα καί μέ τόν Φασισμό και τον Ναζισμο απείλησε τόν κόσμο μέ ωμότητα καί βαρβαρότητα, μέ μιά «φυλή κυρίων», πού θά κυβερνούσε σύμφωνα μέ τήν ανεξέλεγκτη θέλησί της καί τό καπρίτσιο της τίς υποδουλωμένες μάζες. Καί ό πόλεμος 1939—1945 έγινε γιά νά απαλλάξη τόν κόσμο από αυτή τήν βαρβαρότητα γιά πάντα. Καί στίς 6 Αυγούστου του 1945 ό παληός κόσμος πέθανε, όταν ένα νέφος σέ σχήμα μανιταριού εκάλυψε τήν Χιροσιμα.

Νά ένα άλλος παράγων — ή εξαπόλυσις τής ατομικής ενεργείας. Τά πάντα άλλαξαν από τότε. Οί άνθρωποι ήσαν έτοιμοι νά δοκιμάσουν πάλι τήν ενότητα καί ιδρύθησαν τά Ηνωμένα Έθνη. Γιά να καταστή όμως δυνατή μιά παγκόσμια τάξις, θά πρέπει οί πληθυσμοί νά προσανατολισθούν στήν ευημερία του συνόλου, ολόκληρης τής ανθρωπινης κοινωνίας. Τα Ηνωμένα Έθνη σήμερα τά βλέπουμε νά κλονίζωνται καί νά παραπατούν, υπό τό φορτίο τής αποκαταστάσεως τών δικαιωμάτων του ανθρώπου γιά όλους τούς ανθρώπους. Εκείνο πού φταίει δέν είναι ό νομος, αλλά το πνεύμα πίσω από τόν νομο. Ό Ουώλτ Ουίτμαν έλεγε ότι δέν έχει αξία τό να κρατάς τους ανθρώπους ενωμένους με χαρτιά καί σφραγίδες ή μέ τον εξαναγκασμο. Εκείνο πού λογαριάζεται είναι ή ένωσις των μέ μια ζώσα αρχή.

Στο σχέδιο πού βλέπουμε, ποια είναι ή ζώσα αρχή;

Γιά νά ανιχνεύσουμε αυτή την αρχή, είναι ανάγκη νά προσέξουμε μια ευρεία περιοχή του κόσμου, όπου πρωτοφάνηκε ό κομμουνισμός. Πρίν από σαράντα-πέν-

τε χρόνια ἁπλωνόταν μονάχα στὶς λίγες τετραγωνικὲς ἴντσες, ποὺ κατελάμβανε τὸ τραπέζι τοῦ Λένιν σήμερα εἶναι ἁπλωμένος στὸ μισὸ τοῦ κόσμου. Γιατί; Μήπως τείνει νὰ ἐξαναγκάση τὸν κόσμο ὁλόκληρο νὰ ἀντιληφθῆ ὅτι κάποια ἀρχὴ πρέπει νὰ διέπη τὸν σύγχρονο κόσμο; Ποιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχή; Λοιπὸν εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀδελφότητος—δὲν μποροῦμε νὰ τὸ ἀρνηθοῦμε, αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπερχομένη ἀρχή. Καὶ ὀφείλουμε νὰ συνεργασθοῦμε μαζί της διὰ μέσου τῆς ὑποστάσεως τοῦ πολιτισμοῦ μας, ἀλλιώτικα θὰ προχωρήση πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας.

Γιὰ νὰ γίνουμε περισσότερο σαφεῖς, ἂς ἐξετάσουμε τὴν ἀληθινὴ ὑπόστασι τῶν δύο πλευρῶν τοῦ ψυχροῦ πολέμου. Βέβαια, ἔχουν υἱοθετήσει στάσι ἐμπολέμων. Εἶναι ἀντίπαλοι, ἀναμφισβητήτως. Εἶναι ὅμως καὶ ἀντίθετοι οἱ δύο κόσμοι; Ἐὰν ἐξετάσουμε εἰλικρινῶς, θὰ δεχθοῦμε ὅτι τὰ δύο μέρη ἰσοζυγίζουν καὶ συμπληρώνουν ἄλληλα, ἀμφότερα τὰ μέρη ἔχουν ἀνάγκη διορθώσεων, ποὺ ἂν γίνουν θὰ ὁδηγήσουν τὸν κόσμο στὴν τάξι, ὄχι στὸν πόλεμο.

Ὅλοι μας μοιάζουμε σὰν ὑπνωτισμένοι ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴ ἄποψι τῆς καταστάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ συνύπαρξις εἶναι δυνατὴ μονάχα ἐὰν τὸ ἕνα μέρος ὑπαγορεύση στὸ ἄλλο, ἀπὸ θέσεως ἰσχύος καὶ ὑπεροχῆς, τοὺς ὅρους κάποιας ἀνακωχῆς. Ἀλλὰ ἡ πολιτικὴ ἄποψις εἶναι ὅτι ἡ συνύπαρξις εἶναι δυνατὴ ἐὰν κάθε μέρος ἐπωφεληθῆ ἀπὸ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἑτέρου. Ὑπάρχει καὶ ἡ πρακτικὴ ἄποψις, ὅτι ἡ συνύπαρξις εἶναι δυνατή, ἐὰν καὶ τὰ δύο μέρη ἀντιληφθοῦν ὅτι ἔχουν νὰ χάσουν πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὸ σπάσιμο μιᾶς συμφωνίας, παρὰ ἀπὸ τὴν τήρησί της.

Ὅμως καμμία ἀπὸ τοῦτες τὶς ἀπόψεις δὲν περικλείνει τὴν ἀρχή, περὶ τῆς ὁποίας ὡμίλησα.

Ὑπάρχει καὶ μία ἀπόκρυφος ἄποψις, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἀμφότερα τὰ μέρη ἀποτελοῦν ζωτικὰ στοιχεῖα μιᾶς πολώσεως, ἡ ὁποία τείνει στὴν διέγερσι, ἅμιλλα καὶ πλουτισμὸ ἀμφοτέρων, με τελικὸ σκοπὸ τὴν ἁρμονία. Ἐννοῶ ὅτι ἀπώτερος καὶ ἀνώτερος σκοπὸς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἑνότης, ἡ ἀνθρώπινη ἑνότης. Ἡ ἀρχὴ εἶναι ἡ παγκόσμια ἀδελφότης δίχως διακρίσεις φυλῆς, πίστεως, χρώματος, τάξεως, πολιτικῆς δοξασίας ἢ ὁποιασδήποτε ἄλλης, μὲ ἄλλα λόγια εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς συνεργασίας πάνω ἀπὸ τὸν ἀνταγωνισμό.

Ἡ ἀνθρωπότης πέρασε ἀπὸ πολλὲς ἐκπαιδευτικὲς δοκιμασίες στὴν ἱστορία της. Τώρα, μοῦ φαίνεται εἶναι σαφές, ὅτι τὸ πανανθρώπινο αἴτημα συνίσταται στὴν διαπίστωσι, ἀναγνώρισι καὶ πραγματοποίησι τῆς ἀδελφότητος. Στὴ φύσι ἡ ἀδελφότης ὑπάρχει. Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ καθιερωθῆ. Σύμφωνα με ἕνα προσφιλὲς στοὺς νομοθέτας ἀξίωμα, δὲν εἴμαστε ἐμεῖς ποὺ θεσπίζουμε νόμους, ἀλλὰ μονάχα τοὺς ἀνακαλύπτουμε μέσα στις διαρκεῖς ἀρχές. Ἔτσι καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀδελφότητος δὲν εἶναι ζήτημα νὰ ἐπιβληθῆ, ἀλλὰ νὰ ἀνακαλυφθῆ. Ἡ ἐξελικτικὴ ἐνημέρωσις τῆς ἀδελφότητος ἀνταποκρίνεται στὴν ἕνωσι ὅλων τῶν ἐθνῶν σὲ μιὰ νομοταγῆ κοινωνία, ἡ ὁποία γιὰ τὴν πρόοδο της θὰ στηριχθῆ στὴν συμπάθεια καὶ διαμόρφωσι καὶ ὄχι στὴ βίαια ἐπανάστασι. Ἡ παγκόσμια νομοθεσία ὑπάρχει σὰν σπέρμα στὸν Ὀργανισμὸ Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ὁ κόσμος δὲν ἔχει νὰ διαλέξη τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ ἀκολουθήση καὶ νὰ ἀναπτύξη τὴν κοινωνική, οἰκονομικὴ καὶ μορφωτικὴ συνεργασία, ποὺ θὰ ὁδηγήση πρὸς

ένα σύστημα παγκοσμίων δικαστηρίων καὶ μιὰ παγκόσμια ἀστυνομία τῆς εἰρήνης.

Ἀλλὰ ποῦ ἔγκειται ἡ εἰρήνη; Νομίζω ὅτι βασικὰ ἔγκειται στὴν ἀναγνώρισι ἑνὸς θείου σχεδίου, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ Μια Ζωή, κατερχομένη στὸ φυσικὸ πεδίον, προσλαμβάνει μορφὲς διαφόρων ἐπιπέδων, μὲ τάσι τὴν ἀνοδικὴ ἐξέλιξι, ὥστε ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἰσοστάθμισις τῶν δυνάμεων, τῶν πολιτικὰ ἀντιθέτων, σὲ μιὰ ἰσορροπία διαρκῶς ἐξελισσομένην καὶ ποτὲ στατικήν. Συνεπῶς, ἡ εἰρήνη εἶναι μια διαρκῶς κινουμένη ἰσορροπία, μία διαρκὴς ἐναρμόνισις τῶν ἀντιθέσεων, μὲ βάσι τὴν αἰώνια προοπτικὴ τῆς αναπτύξεως. Εἰρήνη στάσιμη εἶναι ἀδύνατη. Οἱ ἐπαναστατικὲς δυνάμεις πάντοτε ἀναταράζουν τὴν φύσι τοῦ ἀνθρώπου, ἀντλῶντας ἀπὸ τὰ βάθη του τὸν πόθο τῆς τελειοποιήσεως, ἐκβιάζοντας ἀκόμη τον ἄνθρωπο προς τὴν πρόοδο. Ὑπάρχει λοιπὸν μιὰ αἰώνια ρῆξις καὶ ἰσορροπια, ἕνας αἰώνιος ψυχρὸς πόλεμος, ἂν θέλετε, γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ὁλόκληρη τὴ ζωή. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ τυπικὰ ζωγραφισμένη πάλη ἀνάμεσα σὲ δυνάμεις ἀγγελικὲς καὶ σατανικές, εἶναι μᾶλλον ἡ ἐξισορρόπησις τῶν ἀντιθέτων, ποὺ ὅταν συντελεῖται σ' ἕναν ἀνώτερο σκοπό, γίνεται στὴ ζωὴ ρυθμὸς δημιουργίας, ἀγάπης, εὐλογίας καὶ εὐημερίας.

Στὴν ἐποχή μας ἡ εἰρήνη θὰ στηριχθῆ στὴν ἀνάπτυξι τοῦ ὁμαδικοῦ πνεύματος, στὴν καλλιέργεια τῆς ὁμαδικῆς συνειδήσεως, στὴν ἀντίληψι ὅτι ἡ ἀτομικὴ εὐημερία ἐπιτυγχάνεται ὅταν τὸ ἄτομον συντελεῖ ἐθελούσια καὶ χαρωπὰ στὴν καθολικὴ εὐημερία. Εἶναι φανερὸ ὅτι ἡ ἐποχή μας θέτει αἰτήματα, ποὺ διευκολύνουν τέτοιες ἐξελίξεις, γιὰ τὴν ἀποτροπὴ βιαίων ἐπαναστάσεων. Ποιὰ εἶναι αὐτὰ τὰ αἰτήματα; Ὁλικὸς παγκόσμιος ἀφοπλισμός, παγκόσμια ἀστυνομικὴ δύναμις, ἐλευθερία ἀπὸ τὸ φόβο, οἰκονομικὴ συνεργασία, βοήθεια στοὺς λιγώτερο προικισμένους λαούς, τερματισμὸς τῆς πείνας, ἐλευθερία ἀπὸ τὴν ἀνάγκη, ἐλευθερία ἀναπτύξεως καὶ ἐκφράσεως γιὰ τὸν καθένα, ἐνθάρρυνσις καὶ προστασία τῆς ἔρευνας γιὰ τὴν ἀλήθεια.

Μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ αἰτήματα εἶναι φανερὸ πῶς χαράσσεται καὶ διανοίγεται γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὁ δρόμος τῆς ἑνότητος, τῆς φιλελεύθερας ἑνότητος, τῆς δημιουργικότητος τοῦ πολιτισμοῦ. Ἔτσι, ὁ ψυχρὸς πόλεμος, ἀπὸ τὴν ἀπόκρυφη ἄποψι δὲν εἶναι παρὰ μία πίεσις γιὰ ν' ἀναγκασθοῦν οἱ ἄνθρωποι, ἕνας—ἕνας, νὰ προσαρμοσθοῦν στὴν ἑνότητα.

Ἔχουμε μέσα μας μεγαλύτερες δυνάμεις ἀπὸ ὅ,τι φανταζόμαστε, δυνάμεις δημιουργικές. Μπορούμε νὰ ἀφυπνίσουμε τὴν ἀγάπη καὶ νὰ ξεριζώσουμε τὸ μῖσος. Μπορούμε ἀκόμη μὲ τὴν τρέχουσα καθημερινὴ ζωή μας νὰ συντελέσουμε στὴν δημιουργία ἑνὸς νέου κλίματος στὴ γῆ, ποὺ θὰ προωθήση τὸ ἀόρατο σχέδιο τῆς ἐποχῆς μας.

Γιὰ κυττάξετε τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς. Στὴν ἀρχὴ ἦταν μιὰ χαλαρὴ συνομοσπονδία πολιτειῶν αὐτοτελῶν καὶ ἀνεξαρτήτων, ὕστερα ἔγινε φανερὸ πῶς ἐχρειαζόταν μιὰ ἑνιαία ὁμοσπονδιακὴ ἕνωσις, μὲ ἑνιαῖο σύνταγμα, ὑπὸ ἕνα νόμο. Καὶ οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες διδάσκουν τον κόσμο τί μπορεῖ νὰ ἐπιτελεσθῆ ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀποφασίσουν να συνεργασθοῦν ἐλεύθερα.

Χρειάζεται λοιπὸν νὰ διανοίξουμε λεωφόρους γιὰ μιὰ καλύτερη κατανόησι, ἀντὶ νὰ ὑψώνουμε μέτω-

πα προπαγάνδας· πρέπει νὰ μειώσουμε τὶς ἀπειλὲς βίας καὶ νὰ σταματήσουμε τὴν κούρσα τῶν ἐξοπλισμῶν. Χρειάζεται νὰ ἀνεγερθῆ μία νέα πίστις σὲ ὅλον τὸν κόσμο, μιὰ νέα φιλοσοφία τοῦ παγκοσμίου ἀνθρώπου, τοῦ πολίτου τῆς Γῆς. Τὸ μέγα καθῆκον τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις οἰκουμενικῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἐλευθερία τῆς ἀτομικότητος ἐν ἁρμονίᾳ με τὴν συνεργασία τῆς ὁλότητος, ἡ ἐπιδίωξις τῆς εὐτυχίας μέσα στὴν δημιουργικότητα καὶ τὴν παραγωγικότητα, αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ φιλοσοφία τοῦ ἐπερχομένου αἰῶνος.

Μαγικὴ λέξις

Γνωρίζω ἕναν ἄνθρωπο, ποὺ εὐχαριστεῖ πάντοτε τὸν χειριστὴ τοῦ ἀσανσέρ, καθὼς βγαίνει στὸν ὄροφό του. Κάποιος τὸν ἐρώτησε γιατί τὸ κάνει αὐτό. Καὶ τοῦ ἀπήντησε: «Μά, μὲ ἀνέβασε στὸν ὄροφό μου καὶ μοῦ ανοιξε τὴν πόρτα τοῦ ἀσανσέρ· δὲν τὸ ἔκαμε;». Ὁ ἄλλος ἀπήντησε: «Ναί, ἀλλὰ αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειά του, εἶναι ὑπάλληλος, πληρώνεται γι' αὐτό».

«Καὶ τι σημασία ἔχει αὐτό;» — παρετήρησε ὁ φίλος μου. «Ἐγὼ τὸν εὐχαριστῶ ἕνεκα τῆς δικῆς μου ἰδιότητος, ὄχι τῆς δικῆς του».

Ἡ πιὸ μαγικὴ λέξις στὴ γλῶσσα μας εἶναι τὸ «εὐχαριστῶ». Ξένους τοὺς κάνει φίλους, ἀδιάφορους τοὺς κάνει θαυμαστάς σου. Ἡ λέξις αὐτὴ καὶ μάλιστα ὁ τρόπος καὶ ὁ τόνος ποὺ θὰ εἰπωθῆ, λέγει μέσα σ' ἕνα δευτερόλεπτο γιὰ ἕνα πρόσωπο πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅσα θὰ μποροῦσε ν' ἀνακαλυφθοῦν μέσα σὲ μιὰ ὁλόκληρη ὥρα συνδιαλέξεως. Ἀποκαλύπτει αὐτοσεβασμό, ταπεινότητα, ἀνατροφή. Τὸ «εὐχαριστῶ» ξεχωρίζει ἕναν πολιτισμένον ἀπὸ ἕναν βάρβαρο.

᾿Από τὸ «Φιλοσοφικὸ Λεξικὸ» τοῦ ΒΟΛΤΑΙΡΟΥ

ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

μετάφρ. Κ. Παπαλεξάνδρου

῾Ο φανατισμὸς εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς σφαλερῆς συνείδησης, ποὺ ὑποδουλώνει τὴ θρησκεία στὰ καπρίτσια τῆς φαντασίας καὶ στὴν ἀταξία τῶν παθῶν.

Φανταστεῖτε μιὰ τεράστια ροτόντα, ἕνα πάνθεο μὲ χίλιους βωμοὺς καὶ τοποθετημένους στὴ μέση, φανταστεῖτε ἕνα θρησκόληπτο ἀπὸ κάθε θρησκευτικὴ αἵρεση, σβησμένη πιά, ἢ ὑφιστάμενη ἀκόμα, στὰ πόδια μιᾶς θεότητας, ποὺ τιμάει μὲ τὸν τρόπο του, μ' ὅλους τοὺς περίεργους τρόπους ποὺ μπορεῖ νὰ δημιουργήσει ἡ φαντασία. Δεξιά, ἕνας ὀμφαλοσκόπος ξαπλωμένος πάνω σὲ μια ψάθα, ποὺ περιμένει, μὲ τὸν αφαλὸ στὸν ἀέρα, νάρθει τὸ οὐράνιο φῶς νὰ περιβάλει τὴν ψυχή του. ᾿Αριστερά, ἕνας δαιμονόπληκτος πεσμένος μπρούμυτα ποὺ χτυπάει τὸ κούτελό του κατάγης. ᾿Εδῶ, ἕνας σαλτιμπάγκος, ποὺ χορεύει πάνου στὸν τάφο ἐκείνου ποὺ ἐπικαλεῖται. ᾿Εκεῖ, ἕνας μετανοητὴς ἀκίνητος καὶ σιωπηλός, σὰν τὸ ἄγαλμα, μπρὸς στὸ ὁποῖο εἶναι πεσμένος. ῾Ο ἕνας δείχνει ὅ,τι κρύβει ἡ ντροπή, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν κοκκινίζει γιὰ ὅ,τι ἔπλασε κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση. ῾Ο ἄλλος σκεπάζει, ὡς καὶ τὸ πρόσωπό του, ὡσὰν ὁ ἐργάτης νἄνιωθε φρίκη γιὰ τὸ ἔργο του. Ἄλλος γυρίζει τὴν πλάτη του πρὸς τὴ μεσημβρία, γιατὶ ἐκεῖ εἶναι ὁ ἄνεμος τοῦ δαίμονα· ἄλλος ἁπλώνει τὰ χέρια του πρὸς τὴν ἀνατολή, ὅπου ὁ Θεὸς δείχνει τὴν ἀχτιδόβολη ὄψη του. Κοπέλλες μὲ κλάματα τυραγνοῦνε τὴν ἀθώα σάρκα τους, γιὰ νὰ καθησυχάσουνε τὸ δαίμονα τῆς ἀκολασίας, μὲ μέσα ἱκανὰ νὰ τὸν ἐξαγριώνουν· ἄλλες, σ' ἐντελῶς ἀντίθετη στάση, ἐκλιπαροῦνε τὴν προσέγγιση τῆς Θεότητας. Ἕνας νέος, γιὰ νὰ ψοφήσῃ τὸ ὄργανο τοῦ ἀνδρισμοῦ του, τοῦ βάζει σιδερένια δακτυλίδια βάρους ἀνάλογου μὲ τὴν ὁρμή του· ἕνας ἄλλος ἐκτύπησε τὸν πειρασμὸ στὴ ρίζα του μὲ ἀπάνθρωπο ἀκρωτηριασμὸ καὶ κρέμασε στὸ βωμὸ τὸ προϊὸν τῆς θυσίας του.

᾿Ιδέστε τους ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὸ ναὸ καὶ γεμᾶτοι ἀπὸ τὸ Θεὸ ποὺ τοὺς κινεῖ, διαδίδουνε τὴ φρίκη καὶ τὴν πλάνη πάνου στὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Μοιράζουνται τὸν κόσμο καὶ σὲ λίγο ἡ φωτιὰ ἀνάβει στὶς τέσσερες ἄκρες· οἱ λαοὶ ἀκοῦν κι' οἱ βασιλιάδες τρέμουν. Αὐτὴ ἡ κυριαρχία, ποὺ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἑνὸς μόνου ἐξασκεῖ πάνου στὸ πλῆθος, ποὺ τονὲ βλέπει, ἢ τὸν ἀκούει, ἡ θέρμη, ποὺ τὰ πνεύματα συναθροιζόμενα μεταδίνουνε τόνα στ' ἄλλο, ὅλ' αὐτὰ τὰ θορυβώδη κινήματα, αὐξημένα ἀπὸ τὴν ταραχὴ τοῦ κάθε ἀτόμου, καθιστοῦνε σὲ λί-

γο γενική τὴν παραζάλη. Τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα, μιὰ καὶ βγεῖ ἀπὸ τὸ φωτεινὸ δρόμο, δὲν ξαναγυρίζει πιά· περιπλανιέται γύρω στὴν ἀλήθεια, χωρὶς νὰ συναντήσει τίποτ' ἄλλο, παρὰ λάμψεις, πού, ἀνακατευόμενες μὲ τὶς ψεύτικες διαλαμπὲς τῆς πρόληψης ποὺ τὴν περιτριγυρίζει, τὸ βυθίζουνε, ἐν τέλει, στὸ σκοτάδι.

Εἶναι φοβερὸ νὰ βλέπει κανεὶς πῶς ἡ γνώμη τοῦ ἐξευμενισμοῦ τοῦ οὐρανοῦ, μὲ σφαγές, μιὰ καὶ εἰσάχτηκε, πῶς ξαπλώθηκε σ' ὅλον τὸν κόσμο, σ' ὅλες σχεδὸν τὶς θρησκεῖες καὶ πόσο ἐπολλαπλασιάστηκαν οἱ λόγοι τῆς θυσίας αὐτῆς, ὥστε κανένας νὰ μὴ γλυτώσει ἀπὸ τὸ μαχαίρι. Πότε πρέπει τοὺς ἐχτροὺς νὰ θυσιάσουνε στὸν Ἄρη τὸν ἐξολοθρευτή; Οἱ Σκύθες σφάζουνε στὸ βωμό του τὸ ἕνα ἑκατοστὸ τῶν αἰχμαλώτων τους· κι' ἀπὸ τὸ νικητήριο αὐτὸ ἔθιμο μπορεῖ νὰ κρίνει κανεὶς γιὰ τὴ δικαιοσύνη τοῦ πολέμου. Κι ἄλλοι λαοὶ δὲν ἔκαναν πόλεμο, παρὰ γιὰ νἄχουν αἰχμαλώτους γιὰ τὶς θυσίες τους

Πότε ἕνας βάρβαρος Θεὸς ἀπαιτεῖ ἀνθρώπους δίκαιους γιὰ θύματα· Οἱ Γέτες διεκδικοῦν μεταξύ τους τὴν τιμὴ ποιὸς θὰ πάει νὰ φέρει στὸ Ζάμολξι τὶς εὐχὲς τῆς πατρίδας· ἐκεῖνον ποὺ θὰ εὐτυχήσει καὶ κληρωθεῖ γι' αὐτὴ τὴ θυσία τὸν πετοῦν οἱ ἄλλοι πάνου σὲ στημένα δόρατα· ἂν δεχτεῖ θανάσιμη πληγή, πέφτοντας πάνου στὶς αἰχμὲς τῶν δοράτων, θεωρεῖται καλὸς οἰωνός· μὰ ἂν γιατρευτεῖ ἀπὸ τὶς πληγὲς καὶ ζήσει, εἶναι ἄνθρωπος κακὸς κι ὁ Θεὸς δὲ θέλει νὰ τὸν ξέρει.

Πότε οἱ θεοὶ ζητοῦνε παιδιῶν μικρῶν τὴ ζωούλα τους ποὺ μόλις τοὺς τὴν εἶχαν δώσει δικαιοσύνη διψασμένη γιὰ ἀθῶο αἷμα, λέει ὁ Μονταίνιος. Πότε ἀπαιτοῦν τὸ πιὸ ἀγαπητὸ αἷμα: Οἱ Καρχηδόνιοι θυσιάζοντας τοὺς ἴδιους τοὺς γυιοὺς στὸν Κρόνο, ὡσὰν ὁ χρόνος νὰ μὴν τοὺς καταβρόχτιζε ἀρκετὰ γρήγορα. Πότε ζητοῦνε τὸ ὡραιότερο αἷμα: ἡ ἴδια ἡ Ἄμαστρις ποὺ πρόσταξε καὶ θάφτηκαν δώδεκα ἄντρες ζωντανοὶ στὴ γῆ, γιὰ νὰ πετύχει, μὲ τὴ θυσία αὐτή, ἀπὸ τὸν Πλούτωνα μακρότερη ζωή, θυσιάζει ἀκόμα στὴν ἀχόρταγη αὐτὴ θεότητα δεκατέσσερα ἀγόρια τῶν πρώτων οἰκογενειῶν τῆς Περσίας γιατὶ οἱ θύτες δίνουνε πάντα στοὺς ἀνθρώπους νὰ καταλάβουν πὼς πρέπει νὰ θυσιάζουν ὅ,τι πιὸ ἀκριβὸ ἔχουν. Πάνου σ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴ βασίζεται τὸ ἔθιμο πολλῶν λαῶν νὰ θυσιάζουν τὰ πρωτογέννητα παιδιὰ κι ἄλλων νὰ ἐξαγοράζουν αὐτὴ τὴ θυσία μὲ προσφορὲς χρησιμώτερες στοὺς λειτουργοὺς τῆς θυσίας. Ἀπ' αὐτὴ προῆλθε, χωρὶς ἀμφιβολία, στὴν Εὐρώπη, ἡ συνήθεια μερικῶν αἰώνων νὰ ἀφιερώνουνται στὴν ἀγαμία τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὴν ἡλικία τῶν πέντε χρόνων καὶ νὰ φυλακίζουνται σὲ μοναστήρια οἱ ἀδερφοὶ τοῦ διαδόχου, ὅπως στὴν Ἀσία τοὺς σφάζουν.

Πότε θέλουνε τὸ πιὸ ἁγνὸ αἷμα: ὑπάρχουν Ἰνδοί, ποὺ προσφέρουνε φιλοξενία σὲ κάθε ἄνθρωπο καὶ τόχουνε γιὰ καλὸ νὰ σκοτώνουν κάθε ἐνάρετο καὶ σοφὸ ξένο ποὺ θὰ περάσει ἀπὸ τὸ σπίτι τους, γιὰ νὰ τοὺς μείνουν οἱ ἀρετές του καὶ τὸ ταλέντο του.

Πότε ἀξιοῦν τὸ ἱερώτερο αἷμα: στοὺς περισσότερους εἰδωλολάτρες οἱ ἱερεῖς ἐχτελοῦν τὶς ὑπηρεσίες δημίου στὶς θυσίες· στὴ Σιβηρία ὅμως θυσιάζουν τοὺς ἱερεῖς, γιὰ νὰ πᾶνε νὰ προσευχηθοῦν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ στὸν ἄλλον κόσμο.

Ἀλλὰ νὰ κι ἄλλες μανίες, ἄλλα θεάματα. Ὅλη ἡ Εὐρώπη πάει στὴν Ἀσία ἀπὸ ἕναν δρόμο πλημμυρισμένο ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν Ἑβραίων, ποὺ σφάζονται μὲ τὰ ἴδια τους τὰ χέρια, γιὰ νὰ μὴν πέσουν στὸ λεπίδι τῶν ἐχτρῶν τους. Ἡ ἐπιδημία αὐτὴ ξεκληρίζει τὸ μισὸ κατοικημένο κόσμο: βασιλιάδες, ποντίφηκες, γυναῖκες, παιδιὰ καὶ γέρους, ὅλους, τοὺς συνεπαίρνει ἡ ἱερὴ παραζάλη, ποὺ τοὺς κάνει νὰ σφάζουν, ἐπὶ δύο αἰῶνες, ἀπειράριθμα ἔθνη πάνου στὸν τάφο ἑνὸς Θεοῦ τῆς εἰρήνης. Τότε εἶδε ὁ κόσμος ψευδομαντεῖα κ' ἐρημίτες πολεμόχαρους, μονάρχες στὸν ἄμβωνα καὶ ιερωμένους στὰ στρατόπεδα, ὅλα τ' ἀξιώματα νὰ

συμφύρονται μέσα σ' έναν ξέφρενο όχλο.

Τὸ ἴδιο πνεῦμα φανατισμοῦ ἐσυντηροῦσε τὴ φούρια τῶν μακρινῶν καταχτήσεων: μόλις ἡ Εὐρώπη εἶχε ἐπανορθώσει τὶς ἀπώλειές της, ἡ ἀνακάλυψη ἑνὸς νέου κόσμου ἐπιτάχυνε τὴν καταστροφὴ τοῦ δικοῦ μας. Μὲ τὸ φοβερὸ σύνθημα «πηγαίνετε καὶ μεταχειριστεῖτε τὴ βία», ἡ Ἀμερικὴ λεηλατήθηκε κ' οἱ κάτοικοί της ἐξοντώθηκαν· ἡ Ἀφρικὴ κ' ἡ Εὐρώπη ἐρημώθηκαν τοῦ κάκου, γιὰ νὰ τὴν ἐποικήσουν· τὸ δηλητήριο τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς εἶχε ξενευρίσει τὸ ἀνθρώπινο γένος, ὁ κόσμος βρέθηκ' ἔρημος καὶ ἀπειλήθηκε νὰ ἐρημωθεῖ περισσότερο μὲ τοὺς συνεχεῖς πολέμους, ποὺ ξάναψε στὴν ἤπειρό μας ἡ φιλοδοξία τῆς ἐπέχτασης στὶς ξένες αὐτὲς ἠπείρους.

Χιλιάδες ἔκανε σκλάβους ὁ φανατισμός, εἴτε στὴν Ἀσία, ὅπου ἡ μὴ περιτομὴ ἦταν στίγμα ἀτιμίας, εἴτε στὴν Ἀφρική, ὅπου τ' ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ ἦταν ἔγκλημα, εἴτε στὴν Ἀμερική, ὅπου τὸ πρόσχημα τῆς βάφτισης ἔπνιξε τὴν ἀνθρωπότητα. Μυριάδες ἄνθρωποι ἐχάθηκαν πάνου στὸ ἰκρίωμα, κατὰ τοὺς αἰῶνες τῶν διωγμῶν ἢ στοὺς ἐμφύλιους πολέμους, ἀπὸ τὸ χέρι τῶν συμπολιτῶν τους, ἢ ἀπὸ τὸ ἴδιο τους τὸ χέρι, μὲ τὶς ὑπερβολικὲς σκληραγωγίες. Ἂν διατρέξουμε τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, θὰ ἰδοῦμε, μὲ μιὰ ματιά, τόσα λάβαρα, ποὺ κυματίζουν ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας, στὴν Ἱσπανία ἐναντίον τῶν Μαύρων, στὴ Γαλλία ἐναντίον τῶν Τούρκων στὴν Οὐγγαρία ἐναντίον τῶν Τατάρων τόσα στρατιωτικὰ τάγματα, ἱδρυμένα γιὰ νὰ προσηλυτίσουν τοὺς πιστοὺς μὲ τὴ ρομφαία, νὰ ἀλληλοσφάζονται μπρὸς στὸ βωμό, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ὑπερασπίσουν. Ἀποστρέψτε τὰ μάτια σας ἀπὸ τὸ φριχτὸ ἐκεῖνο δικαστήριο, στημένο πάνου στὰ σώματα τῶν ἀθώων καὶ τῶν δυστυχισμένων, γιὰ νὰ κρίνει τοὺς ζωντανούς, ὅπως ὁ Θεὸς θὰ κρίνει τοὺς νεκρούς, μὰ μὲ ζυγαριὰ πολὺ διαφορετική. Μὲ μιὰ λέξη, ἰδέστε ὅλες τὶς φρίκες δεκαπέντε αἰώνων, ἀνανεωνόμενες, κάθε τόσο, μέσα σ' ἕνα μόνο αἰώνα, ἀνυπεράσπιστους λαοὺς σφαζόμενους μπρὸς εἰς βωμούς, βασιλιάδες μαχαιρωμένους ἢ φαρμακωμένους, ἕνα μεγάλο Κράτος κοψομεσιασμένο ἀπὸ τοὺς ἴδιους του πολίτες, τὸ ξίφος τραβηγμένο ἀνάμεσα σὲ πατέρα καὶ γυιό, ἅρπαγες, τυράννους, δήμιους, πατροκτόνους καὶ ἱερόσυλους, ποὺ παραβιάζουν ὅλους τοὺς θείους κι ἀνθρώπινους νόμους, ἀπὸ θρησκευτικὸ πνεῦμα. Νὰ ἡ ἱστορία τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῶν κατορθωμάτων του.

Λέγοντας φανατισμὸ σήμερα, εννοοῦμε θρησκευτικὴ τρέλλα, σκυθρωπὴ καὶ σκληρή. Εἶναι μιὰ ἀρρώστια τοῦ πνεύματος, ποὺ κολλάει σὰ βλογιά. Τὰ βιβλία τὴ μεταδίνουνε πολὺ λιγώτερο ἀπὸ τὶς συναθροίσεις καὶ τοὺς λόγους. Σπάνια ἀνάβουν οἱ ἄνθρωποι διαβάζοντας· γιατὶ τότε μπορεῖ κανεὶς νὰ ἔχει ἡσυχασμένες τὶς αἰσθήσεις του. Μὰ ὅταν ἕνας ἄνθρωπος φλογερὸς καὶ μὲ ἰσχυρὴ φαντασία μιλάει σὲ ἀδύναμες φαντασίες, τὰ μάτια του πετοῦνε φωτιές κ' ἡ φωτιὰ αὐτὴ μεταδίνεται: ὁ τόνος του, οἱ χειρονομίες του συγκλονίζουν ὅλα τὰ νεῦρα τῶν ἀκροατῶν. Φωνάζει: ὁ Θεὸς σᾶς κοιτάει θυσιάστε ὅ,τι δὲν εἶναι παρὰ ἀνθρώπινο· ἀγωνιστεῖτε τοὺς ἀγῶνες τοῦ Κυρίου: Καὶ ρίχνονται στὴ μάχη.

Ὅ,τι εἶναι τὸ παραλήρημα ἐν σχέσει μὲ τὸν πυρετὸ κ' ἡ λύσσα ἐν σχέσει μὲ τὴν ὀργή, εἶναι κι' ὁ φανατισμὸς ἐν σχέσει μὲ τὴν πρόληψη. Ὅποιος πέφτει σ' ἔκσταση κι ἔχει ὁράματα, ὅποιος παίρνει τὰ ὄνειρα γιὰ πραγματικότητα καὶ τὶς φαντασιοπληξίες του γιὰ προφητεῖες, εἶναι νεοσύλλεκτος φανατικός, ποὺ παρέχει μεγάλες ἐλπίδες: θὰ μπορεῖ σὲ λίγο νὰ σκοτώνει γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Ὑπάρχουνε φανατικοὶ μὲ ψυχραιμία: εἶναι δικαστές, ποὺ καταδικάζουνε σὲ θάνατο ἐκείνους ποὺ δὲν ἔκαναν ἄλλο ἔγκλημα, παρὰ νὰ μὴ σκέφτουνται ὅπως αὐτοί κι' οἱ δι-

καστὲς αὐτοὶ εἶναι τόσο περισσότερο ἔνοχοι, τόσο περισσότερο ἄξιοι τῆς ἀποστροφῆς τοῦ ἀνθρώπινου γένους γιατί, μὴ βρισκόμενοι σὲ παροξυσμὸ μανίας, θὰ μποροῦσαν καὶ θὰ ὤφειλαν νὰ ὑπακοῦνε στὴ λογική.

Δὲν ὑπάρχει ἄλλο φάρμακο τῆς ἐπιδημικῆς αὐτῆς ἀρρώστιας παρὰ τὸ φιλοσοφικὸ πνεῦμα, πού, διαδιδόμενο ἀπὸ τὸν ἕνα στὸν ἄλλο, ἁπαλύνει τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώπων καὶ προλαβαίνει τὸν παροξυσμὸ τῆς ἀρρώστιας, γιατί, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ κάνει προόδους αὐτὴ ἡ ἀρρώστια, πρέπει κανεὶς νὰ φύγει καὶ νὰ περιμένει νὰ καθαρίσει ἡ ἀτμόσφαιρα. Οἱ νόμοι κ' ἡ θρησκεία δὲν ἀρκοῦν ἐναντίον αὐτῆς τῆς πανούκλας τῶν ψυχῶν: ἡ θρησκεία ἀντὶ νἆναι τροφὴ σωτήρια, μεταβάλλεται σὲ δηλητήριο, μέσα στὰ μολυσμένα μυαλά. Οἱ νόμοι ἀκόμα πιὸ ἀνίσχυροι ἐναντίον τῶν παροξυσμῶν αὐτῶν τῆς λύσσας. εἶναι σὰ νὰ διαβάζετε μιὰ δικαστικὴ ἀπόφαση σ' ἕνα φρενοβλαβῆ. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι πεπεισμένοι πὼς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ποὺ τοὺς διαχέει, εἶναι παραπάνου ἀπὸ τοὺς νόμους, πὼς ὁ ἐνθουσιασμός τους εἶναι ὁ μόνος νόμος ποὺ ὀφείλουνε ν' ἀκοῦνε.

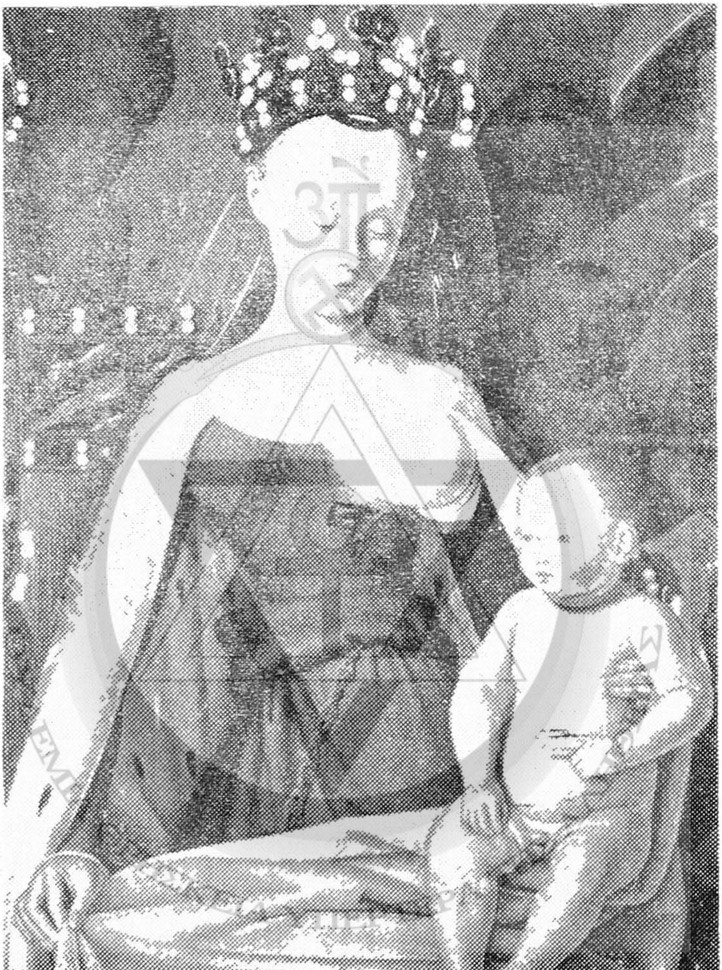
Τί ν' ἀπαντήσεις σ' ἕναν ἄνθρωπο ποὺ σᾶς λέει πὼς τοῦ ἀρέσει καλύτερα νὰ πειράξει τὸ Θεό, παρὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ποὺ συνεπῶς εἶναι βέβαιος πὼς ἀξίζει νὰ πάει στοὺς οὐρανούς, σφάζοντάς σας;

Ὅταν μιὰ φορά, ὁ φανατισμὸς γαγγραινιάσει ἕναν ἐγκέφαλο, ἡ ἀρρώστια εἶναι ἀνίατη.

Πάντα σχεδόν, οἱ κατεργαρέοι ὁδηγοῦνε τοὺς φανατικοὺς καὶ τοὺς βάζουνε τὸ μαχαίρι στὸ χέρι.

Ἀνήκει στοὺς ἐπιτήδειους νὰ φτιάνουν τοὺς φανατικούς, μὰ δὲν ἀρκεῖ νἆναι πονηροὶ καὶ τολμηροί, πρέπει νὰ τοὺς βοηθήσει κ' ἡ περίσταση.

Ἃς παρακαλοῦμε μόνο τὸ Θεό, στὸ ξύπνιο καὶ στὸν ὕπνο μας, νὰ μᾶς γλυτώνει ἀπὸ τοὺς φανατικούς, ὅπως οἱ προσκυνητὲς τῆς Μέκκας παρακαλοῦνε τὸ Θεὸ νὰ μὴν απαντήσουνε στὸ δρόμο τους θλιμμένα πρόσωπα.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Ἡ Γέννησις

Ἀργὰ σὰν παίρνει τὸ ξερὸ κομμάτι ἀπ' τὸ ταγάρι,
κι' ἁπλώνεται ξανάσαση στὸ σπλάχνο του γλυκιά,
ὁ βοιδολάτης ποὺ ἔσπρωξε στὸν ὄργο τὸ ζευγάρι,
τ' αλέτρι του γυρίζοντας γιὰ τὴ στερνὴ αὐλακιά,

τί, πιά, ὅσο σπόρον ἔριξεν, ἡ γῆ τὸν ἔχει πάρει,
κ' εἶν' ἡ ψυχή του ἀγναντια της βουβη και δεητικιά,
λογιάζοντας καὶ μέσα του καποιο ἀγαθὸ νὰ ἐσπάρη·
τὴν ὥρα ποὺ μιὰν αμετρη γαλήνη μυστικὰ

κρατεῖ τὰ πάντα ἀτάραχα, κι' οὐδὲ κλαδὶ σαλεύει,
οὐδ' ἀνασαίνει ἀντίφωνο στὰ βάθη τοῦ βραδιοῦ,
μ' ἀπο τὰ βαθη τ' οὐρανοῦ κάτι λευκὸ σαλεύει
νὰ βγεῖ, κ' εἶναι το χνῶτο του σὰν τοῦ μικροῦ παιδιοῦ,

κ' εἶναι ἡ ἀνάσα τοῦ Θεοῦ, π' ἀπ' την ἀρχὴ στοιχειώνει,
κάθε φορά, τὸν ἄμετρον ἀγῶνα τοῦ Παντος,
γιὰ νὰ χυθεῖ ἡ ἀγάπη του στὰ πάντα μὲ τὸ χιόνι,
ποὺ 'ναι κουνιὰ καὶ σαβανο, σεντόνι καὶ ξαντός,

κι' ὅ,τι στὸν κύκλο της βαθιὰ ἔχ' ἡ ζωή μας θρεψει
το ξαναφέρνει ὁλάκερο στὴν ἄλετρη σιγή,
γιὰ να ξανοιξει μέσα του μιὰν ὑπερούσια γέψη,
στὴν πρωτινὴ ἀνέκφραστη γυρίζοντας πηγή...

(Μήτηρ Θεοῦ, ἀπόσπασμα)

Οἱ Καλοὶ Ποιμένες (Κιονόκρανο τῆς Σαντέζ, Ἄνω Λείγηρος)

ΤΑ ΖΩΑ - ΣΥΜΒΟΛΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΔΕΝ ὑπάρχει φάτνη δίχως γαϊδουράκι καὶ βῶδι. Τὰ Χριστούγεννα εἶναι ἐπίσης ἡ ἑορτὴ τῶν ζώων, τὰ ὁποῖα εἶναι συνυφασμένα γιὰ πάντα μὲ τὴν ἔλευσι τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμο.

Ὁ θαυμάσιος συμβολισμὸς τῶν ζώων ἀνάγεται μόνον στὸν 6ον αἰῶνα καὶ ἔχει τὴν προέλευσί του στὰ γραφόμενα τοῦ ψευδο-Ματθαίου, συγγραφέως ἀποκρύφου εὐαγγελίου, ποὺ ἀναφέρεται στὴν παιδικὴ ἡλικία τοῦ Ἰησοῦ. Ἀπαντῶνται ἐκεῖ ἕνα σωρὸ ἀφηγήσεις, ποὺ δὲν συνεκατήθησαν μὲν ἀπὸ τοὺς θεολόγους, ὅμως ἐπέζησαν χάρις στὴ λαϊκὴ φαντασία, ποὺ τὶς οἰκειοποιήθηκε: ὅπως τὴν ἱστορία τοῦ Ἰησοῦ, ποὺ ἔφτιαχνε πουλιὰ ἀπὸ πηλὸ καὶ τοὺς ἐμφυσοῦσε ζωή, τῶν λιονταριῶν ποὺ ἀκολούθησαν τὴν Ἁγία Οἰκογένεια κατὰ τὴν φυγή της στὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν ἐπροστάτευσαν ἀπὸ ἐπιθέσεις ἀνθρώπων καὶ ἄλλων θηρίων...

Ἀλλὰ ἡ παράδοσις τοῦ γαϊδουριοῦ καὶ τοῦ βωδιοῦ, ποὺ ἐζέσταναν μὲ τὴν ἀνάσα τους τὸ νεογέννητο, εἶχε ἄλλη προέλευσι: Ἦταν ἡ ἐπιβεβαίωσις τῆς προφητείας τοῦ Ἠσαΐα: «Ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ». Ἡ ἐκκλησία τὴν διετήρησε καὶ ἀπέκτησε μεγάλην λαϊκότητα.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον τὰ ἀπόκρυφα εὐαγγέλια ποὺ ἀνέμιξαν στὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν Γέννησι μέχρι τοῦ Πάθους κάποιο ρόλο τῶν ζώων. Τὰ ζῶα ἔχουν τὴ θέσι τους στὰ ἐκκλησιαστικὰ κείμενα. Εἶναι οἱ καμῆλες καὶ τὰ ἄλογα τῶν μάγων βασιλέων ποὺ ἔφεραν σμύρναν, λίβανον καὶ χρυσὸν ὡς δῶρα στὸν Ἰησοῦν, εἶναι τὰ πρόβατα τῶν βοσκῶν τῆς Βηθλεέμ, εἶναι ὁ γάιδαρος μὲ τὸν ὁποῖον ἔφυγε ἡ Παρθένος Μαρία στὴν Αἴγυπτο καὶ ἀργότερα ὁ Ἰησοῦς εἰσῆλθε στὰ Ἱεροσόλυμα. Μάλιστα, εἰδικὰ γιὰ τὸν γάιδαρο δὲν ἐδίστασαν κατὰ τὸν Μεσαίωνα, νὰ τοῦ ἀφιερώσουν ὁλόκληρη λειτουργία, ἡ ὁποία ὅμως κατέληξε σὲ μασκαράτα.

Γαϊδάροι, βώδια, πρόβατα ἀναφέρονται συνεχῶς στὰ εὐαγγέλια. Δείχνουν τὸν ἀγροτικὸ καὶ κτηνοτροφικὸ χαρακτῆρα τῆς τότε κοινωνίας. Ἔκτοτε κατέλαβαν ἀξιόλογη θέσι στὴν θρησκευτικὴ τέχνη. Ἐπὶ μισὴ χιλιετηρίδα στοὺς ἀνεγειρόμενους καθεδρικοὺς ναοὺς τῆς Γαλλίας σκαλίζουν σωστοὺς εὐαγγελικοὺς σταύλους. Στὴν Σάρτρ, στὸν καθεδρικὸ ναό, ἡ Γέννησις περιβάλλεται ἀπὸ τὸ γάιδαρο καὶ τὸ βῶδι, ἂν καὶ σὲ σμίκρυνσι, ἑκατέρωθεν τῆς φάτνης. Στὴ Σάρτρ ἐπίσης, στὸ τύμπανο τῆς νοτίας πύλης σκαλίσανε ἕνα ποίμνιο προβάτων μὲ τὸν βοσκό τους. Στὸν Ἅγιο Πέτρο τοῦ Μουασάκ, ἀναπαράστασις τῆς φυγῆς στὴν Αἴγυπτο, στὴν Σάρτρ πάλι τὰ ἄλογα τῶν Μάγων βασιλέων, στὸ μουσεῖο τοῦ Κολμὰρ ὁ ὄνος τῆς εἰσόδου στὴν Ἱερουσαλήμ. Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ πολλαπλασιάση τὰ παραδείγματα, διότι ὑπάρχουν ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες. Κάθε ἐπεισόδιο ἀναπαρίσταται καὶ σὲ μιὰ γραφικὴ σκηνή. Εἶναι ἡ καθημερινὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων τοῦ δωδεκάτου, δεκάτου — τρίτου ἢ δεκάτου — τετάρτου αἰῶνος, σχεδὸν φωτογραφισμένη.

Στὸ μεσαιωνικὸ διήγημα ποὺ ἔχει ὡς τίτλο «Περὶ τῆς εἰς Βηθλεὲμ ἀφίξεως τῆς γλυκυτάτης Παρθένου Μαρίας», ἀναφέρεται ἕνα βῶδι ποὺ μεταφέρει τὶς ἀποσκευὲς τοῦ Ἁγίου Ἰωσήφ, ὀνομαζόμενον Μυλοδόντης καὶ ἕνα γαϊδοῦρι, ποὺ μετέφερε τὴν Παρ-

θένο, ὀνομαζόμενον Τριποδάκης.

Ἐξ ἄλλου, οἱ γλύπται τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀναπαριστῶντας ζῶα στὶς ἱερὲς σκηνές, δὲν ξεχνοῦσαν ὅτι ὄχι μόνον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τὰ ζῶα ἀποτελοῦνε τεκμήρια τοῦ μυστηρίου τῆς Δημιουργίας καὶ εἶναι πρωταγωνιστὲς στο ἴδιο δρᾶμα τῆς ζωῆς. Ἡ χριστιανικὴ γλυπτική, βαθειὰ δεμένη με την γῆ καὶ τὴν καθημερινὴ ζωή, εἶναι βαθεια ἀνθρωπινη.

Ἀλλά, στον Μεσαιωνα το παν ἦτο σύμβολον. Ἡ εικονογραφησις ειχε ιστορικο χαρακτῆρα, ἀλλὰ εἶχε και συμβολισμό. Ἡ δημιουργία ἐξετεινετο σὲ δύο ἐπίπεδα:

Ὄνος παίζων μὲ ψαλτήριον
(Σαίν Παρίζ—λε—Σατέλ)

τὸ πρόσκαιρο καὶ τὸ αἰώνιο. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν τάσι προέκυψε ἕνα σύστημα ἀλληγοριῶν, ποὺ συχνὰ ἔμενε δυσεξήγητο ἢ καὶ ἀνεξήγητο. Κάτω ἀπὸ τὸν ἐξωτερικο ρεαλισμὸ τῶν παραστάσεων, τὰ διάφορα ζῶα ἔκουβαν μυστικὲς ἔννοιες, μὲ βοήθουσες ερμηνειες. Σχετικὰ ὑπάρχει τὸ σύγγραμμα τοῦ Ν. Ντεμπιντοὺς «Τὸ ζωικὸν γλυπτολόγιον τῆς Γαλλίας», που παρουσιάζεται σὰν κλειδὶ γιὰ τὴν διείσδυσι στὶς κρυμμένες ἔννοιες τῶν γλυπτῶν ζώων τῶν ἐκκλησιῶν. Ἡ μορφὴ τοῦ Χριστοῦ ἐμφανίζεται στὴν παραδοσιακή της μορφή, ἀλλὰ συχνὰ προσλαμβάνει καὶ τὴ μορφὴ ζώων.

Ὁ Χριστὸς εἶναι β ο ῦ ς, διότι, σύμφωνα μὲ ἕναν ἀρχαῖο συγγραφέα, «μὲ τὸ ἄροτρον τοῦ σταυροῦ του, ἐδάμασε τὴν ἀρούρην τῆς σαρκός μας». Εἶναι κ ρ ι ό ς, διότι κατὰ τὴν θυσία τοῦ Ἀβραάμ, ποὺ ἦτο προαγγελία τοῦ Σταυρικοῦ Πάθους, τὴν τελευταία στιγμὴ ὁ πατριάρχης θυσιάζει ἕναν κριὸ ἀντὶ τοῦ Ἰσαάκ. Ἡ σκηνὴ παριστάνεται στὴ βορεινὴ πύλη τῆς Σάρτρ καὶ ἡ ἑρμηνεία της ειναι ἀναντίρρητη. Ὁ Χριστος εἶναι καὶ μ ο ν ό κ ε ρ ω ς, ὡς σύμβολο τῆς ἁγνότητας. Τὸ φανταστικο αὐτὸ ζῶον δὲν ἄφηνε νὰ συλληφθῇ ἀπὸ τοὺς κυνηγοὺς, παρὰ ἐὰν τοποθετοῦσαν ὡς δόλωμα ἕνα παρθένο κορίτσι· τότε ὁ μονόκερως ἐπήγαινε καὶ ἔβαζε τὸ κεφάλι του ἁπαλὰ στὰ γόνατά της. Δὲν ἔμενε παρὰ νὰ τὸ πιάσουν. Ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ π ε λ ε κ ά ν ο ς διότι, καθὼς αὐτὸ τὸ πουλὶ δέχεται τὸν θάνατο γιὰ νὰ σώσῃ τὰ μικρά του, τρέφοντάς τα μὲ τὰ σωθικά του, ἔχυσε στον Γολγοθᾶ τὸ αἷμα του ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι φ ο ῖ ν ι ξ, διότι, κατὰ τὴν παράδοσι, αὐτὸ τὸ πουλὶ καθε

Τράγος (ἐπὶ δράκοντος) παίζων πλαγίαυλον καὶ ἕτερος βιολονίστας (Κρύπτη καθεδρικοῦ ναοῦ Καντονμπερί)

πεντακόσια χρόνια καίγεται καὶ ξαναγεννιέται ἀπὸ τὴν τέφρα του.

Οἱ παραλληλισμοὶ εἶναι πολλοὶ ἀκόμη. Ἡ παρομοίωσις τοῦ Χριστοῦ ὡς προβάτου ἀνάγεται στὴν φράσι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ: «Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ». Ἡ παρομοίωσις μὲ ψάρι κατάγεται ἀπὸ τὴν ἀκροστιχικὴ ἐξήγησι τῆς λέξεως ΙΧΘΥΣ (Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτήρ). Μὲ τὴν λέξι αὐτὴ ἀναγνωρίζοντο οἱ χριστιανοὶ στὰ παληὰ χρόνια μεταξύ τους. Τὴν ἐχρησιμοποίησαν ἀρχικὰ σὰν κρυπτόγραμμα καὶ μολονότι ἔχασε κατόπιν τὴν ἀρχικὴ σημασία της, διετηρήθη στὴν εἰκονογραφία. Ἡ περιστερά, σύμβολο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐχρησιμοποιήθη σὰν ἔκφρασις καὶ τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλὰ ὁ Χριστὸς μπορεῖ νὰ ἐπενδυθῆ καὶ κάθε ἄλλο ἐξωτερικὸ παρουσιαστικό. Καὶ εἰκονίσθη διαδοχικὰ ὡς λεοντάρι, ἀετός, ὄφις. Ὁ λέων, διηγοῦνται, ἔχει τὴν συνήθεια, ὅταν κυνηγάει, νὰ σχεδιάζη ἕνα κύκλο μὲ τὴν οὐρά του στὸ χῶμα. Ὁ κύκλος εἶναι ὁ παράδεισος, ἡ οὐρὰ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν σβήση τὰ ἴχνη αὐτά, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ Ἐνσάρκωσις συνετελέσθη στὰ κρυφά, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ διαβόλου. Ἔτσι, ὁ λέων παριστάνει τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ. Διηγοῦνται ἀκόμη ὅτι τὸ λιονταράκι πεθαίνει καθὼς βγαίνει ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τῆς λιονταρίνας καὶ τὴν τρίτη ἡμέρα τὸ ἀρσενικὸ τοῦ φυσάει ζωὴ καὶ τὸ ξαναφέρνει στὴ ζωή. Μιὰ σχετικὴ ἀλληγορία ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Ἀβελάρδο: «Ὁ Κύριος ἀνεστήθη ὅπως τὸ νεογνὸ τοῦ λιονταριοῦ, ποὺ ἡ πνοὴ τοῦ πατέρα του,

τὴν τρίτη ἡμέρα, τὸ ἀφυπνίζει καὶ τὸ ζωογονεῖ». Σχετικὰ μὲ τὸ λιοντάρι ἀναφέρεται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη μιὰ σκοτεινὴ ἀφήγησις: Ὁ Σαμψὼν συνήντησε μιὰ μέρα στὸ δρόμο του «σκύμνον λέοντος ὀρυόμενον», ποὺ τοῦ ἐπετέθη. Μὲ δύναμιν Κυρίου τὸν συνέτριψε, χωρὶς νὰ πάθη οὔτε ἀμυχή. Δὲν εἶπε τίποτε στοὺς γονεῖς του, παρὰ μονάχα στὴ γυναίκα του, ἡ ὁποία θέλησε νὰ ἰδῆ τὸ πτῶμα τοῦ λιονταριοῦ. Καὶ ὅταν πῆγε πάλι ὁ Σαμψών, εἶδε «συναγωγὴν μελισσῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος καὶ μέλι». Ἡ σκηνὴ παριστάνεται στὴν βορεινὴ πύλη τῆς Σάρτρ. Εἶναι ἡ πάλη τοῦ καλοῦ μὲ τὸ κακὸ καὶ ἡ νίκη τοῦ ὑπηρέτου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν δυνάμεων τῆς νυκτός. Ἀλλὰ ἐπίσης εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ποὺ τὸν σκοτώνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ θάνατός του γίνεται πηγὴ νέας ζωῆς.

Ἡ διπλῆ σημασία ἀπαντᾶται καὶ σὲ τελείως ἀντίθετες ἔννοιες. Τὸ λιοντάρι, ὁ βασιλεὺς τῶν ζώων, ἐνσαρκώνει τὸν Χριστό, ἀλλὰ ἐπίσης τὸν δαίμονα. Ὁ προφήτης Ὠσηὲ ἀναγγέλλει τὸν Χριστὸ λέγοντας: «Ὡς λέων ἐρεύξεται... καὶ ἐκστήσονται ὡς ὄρνεον ἐξ Αἰγύπτου καὶ ὡς περιστερὰ ἐκ γῆς Ἀσσυρίων». Ἀλλὰ στὴν Ἀμιένη, ὁ «Καλὸς Θεὸς» συντρίβει κάτω ἀπὸ τὰ πέλματά του ἕνα δράκοντα κι' ἕνα λιοντάρι. Στὴν λειψανοθήκη τῆς Κονκ ὁ Δαβὶδ συντρίβει ἕνα λέοντα· εἶναι ὁ θρίαμβος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Σατανᾶ. Ἀλλὰ στὸ τύμπανον τῆς μητροπόλεως τῆς Ζακά, ἕνα λιοντάρι ὀρθώνεται ἐναντίον ἑνὸς ὄφεως καὶ τὸ πατάει. Ἐδῶ, ἀντιστρόφως, εἶναι τὸ σύμβολο τοῦ Χριστοῦ ὑπερασπιστοῦ καὶ σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ἴδια διπλῆ σημασία παρατηρεῖται καὶ στὸν ἀετό. Δὲν λένε ὅτι αὐτὸ τὸ πουλὶ μπορεῖ ν' ἀνεβαίνη ὥς τὸν ἥλιο χωρὶς ἀ θαμπώνη καὶ ὅτι ἀναγκάζει τὰ ἀετόπουλα νὰ κυττάζουν κατάματα τὸ ἄστρο τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ρίχνει στὴν ἄβυσσο, ἂν δὲν μπορέσουν; Συμβολισμὸς τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Ἐσχάτης Κρίσεως. Στὸ περίφημο κιονόκρανο τῆς Βεζελαὶ ἕνας ἀετὸς μεταφέρει ἕνα παιδὶ μὲ τὸ ράμφος του. Εἰπώθηκε ὅτι ἔχει ὑποστῆ ἐπίδρασι ἑλληνικὴ (ἡ ἁρπαγὴ τοῦ Γανυμήδη), ἀλλὰ συμβολίζει τὸν Χριστὸ ποὺ ὁδηγεῖ τὶς ψυχὲς στὸ Θεό.

Τέλος, δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸ νὰ παριστάνεται ὁ Χριστὸς σὰν ὄφις. Τὸ ἑρπετὸ αὐτὸ συνηθέστατα ἐνσαρκώνει τὸν Σατανᾶ, ἀλλὰ ὁ Μωυσῆς θέτει ἕναν ὄφι στὴν κορυφὴ τῆς ράβδου του, μὲ τὴν ὁποία θὰ θεραπεύη τοὺς Ἰσραηλίτες, ἔτσι καὶ οἱ ἄνθρωποι θ' ἀνεβάσουν τὸν Ἰησοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἵνα τὸ αἷμα του τοὺς ἀπαλλάξη ἀπὸ τὸν αἰώνιο θάνατο.

Αἱ παρομοιώσεις τοῦ Χριστοῦ μὲ ζῶα εἶναι πολυάριθμες. Ἀκόμη καὶ ζῶα τερατώδη ἐχρησιμοποιήθησαν, ὅπως ὁ κένταυρος. Ἐπίσης συνεδυάσθη μὲ τὰ ζῶα ποὺ παριστάνουν τοὺς εὐαγγελιστάς, τὸ λιοντάρι τοῦ ἁγίου Μάρκου, τὸ βώδι τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, τον ἀετὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, καθὼς καὶ μὲ τὸν ἄνθρωπο τοῦ ἁγίου Ματθαίου. Διότι, ἐνηνθρώπησε, ἐθυσιάσθη ὡς βοῦς, διέσχισε τον θάνατο χωρὶς νὰ βυθισθῆ σ' αὐτὸν ὡς ἀετὸς καὶ ἀνεστήθη ὡς λέων.

Σήμερα, βέβαια, ὅλα αὐτὰ φαίνονται ἀταίριαστα. Δύσκολα ἀκολουθοῦμε τὴν ἀλληγορία τῶν γλυπτῶν. Εἶναι ἐπειδὴ χάσαμε τὴν ἐπαφὴ μὲ τὶς πηγές, τὶς ἐμπνεύσεις τῶν προγόνων μας. Στὰ παληὰ τὰ χρόνια ἀντλοῦσαν ἀπὸ

τὴν ἑλληνικὴ μυθολογία, ἀπὸ τὴν Βίβλο, ἀπὸ τὰ ἐπιστημονικὰ βιβλία, ἀπὸ τὶς παραδόσεις. Ὁ κόσμος ἦταν ἕνα παιγνίδι φαινομένων. Ἔτσι, τοὺς ἄρεσε νὰ παίζουν μὲ τὰ φαινόμενα. Δίπλα στὶς ἀνεκδοτικὲς σκηνὲς τῆς Γεννήσεως, μὲ συμμετοχὴ γνωστῶν ζώων, προσέθεσαν ζῶα ἐξωτικὰ ἢ φανταστικά, ποὺ προσεφέροντο περισσότερο σὰν σύμβολα καὶ ἀλληγορίες. Ἔτσι ἐσκαλίσθηκε στοὺς παλαιοὺς ναοὺς αὐτὸ ποὺ μπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ «τὸ εὐαγγέλιο τῶν ζώων». Ὅπως ὁ Χριστὸς ἔγινε ἄνθρωπος γιὰ νὰ κατέλθη στὴ ζωή, ἔγινε καὶ ζῶο στὶς μητροπόλεις. Ἦταν σὰν ἕνας ἀκόμη ὕμνος πρὸς τὸν Θεό, τοῦ ὁποίου ἡ εἰκόνα ὁρᾶται σ' ὁλόκληρη τὴν Δημιουργία. Ὁ θρίαμβος τῆς ἀλληγορίας δὲν μετέβαλε τίποτε: Εἶναι ὁ ζωικὸς κόσμος ποὺ δοξάζεται ἀπὸ τοὺς γλύπτας, μέσῳ τοῦ ὁποίου δοξάζεται ὁ ἴδιος ὁ Χριστός.

DANIEL MADAIRE

Μυστικὸς ἀμνὸς (Μητρόπολις τῆς Βαράνς)

Δὲν μπορεῖς...

Δὲν μπορεῖς νὰ προωθήσῃς τὴν εὐδαιμονία ἀποθαρρύνοντας τὸ κέρδος.
Δὲν μπορεῖς νὰ ἐνισχύσῃς τὸν αδύνατο, ἀδυνατίζοντας τὸν ἰσχυρο.
Δὲν μπορεῖς να βοηθήσῃς τον μισθωτό, γκρεμίζοντας τὸν μισθοδότη.
Δὲν μπορεῖς νὰ προωθήσῃς την ἀδελφότητα ἐνθαρρύνοντας τὸ ταξικο μῖσος
Δὲν μπορεῖς να βοηθήσῃς το φτωχό, ἀποθαρρύνοντας τὸν πλούσιο.
Δὲν μπορεῖς νὰ κερδίσῃς τὴ γαλήνη, ξοδεύοντας περισσότερα ἀπὸ ὅσα κερδίζεις.
Δὲν μπορεῖς νὰ φτιάσῃς χαρακτῆρα παραγνωρίζοντας τὴν πρωτοβουλία και τὴν ἀνεξαρτησία.
Δὲν μπορεῖς νὰ βοηθήσῃς μόνιμα τοὺς ἀνθρώπους κάνοντας γι' αυτοὺς ὅ,τι θὰ μποροῦσαν καὶ θὰ ὤφειλαν νὰ καμουν οἱ ἴδιοι γιὰ τὸν ἑαυτό τους.

Ἀβραὰμ Λίνκολν

Ὅπως σκέπτεσαι...

Ὅπως σκεπτεσαι, πορεύεσαι. Ὅπως ἀγαπᾷς, ἑλκύεις. Βρίσκεσαι σήμερα ἐκεῖ ὅπου σὲ ὡδήγησαν οἱ σκέψεις σου. Θὰ βρεθῇς αὔριο εκεῖ ὅπου θὰ σε οδηγήσουν οἱ σκέψεις σου. Ἀδύνατον νὰ ξεφύγῃς ἀπὸ τὸ αποτέλεσμα τῶν σκέψεών σου, μπορεῖς ὅμως νὰ διδαχθῇς, νὰ ἀποδεχθῇς καὶ νᾆσαι χαρωπός. Μπορεῖς νὰ σκέπτεσαι πρὸς τὸ καλόν, το ὡραῖον, πρὸς τὴν ἀγάπη. Στὰ χέρια σου ἀνήκει τὸ αὔριο. Θὰ λάβῃς ὅ,τι θὰ κερδίσῃς, οὔτε πιὸ πολύ, οὔτε πιὸ λιγο. Θὰ γίνῃς τόσο μεγάλος ἢ τόσο μικρός, ὅσον και ὁ δεσπόζων πόθος σου.

Τζαίημς Ἄλλεν

Ἕτοιμοι γιὰ τὸ 8ον ἔτος

Με το παρον τεῦχος συμπληρωνεται το εβδομον ετος τοῦ «'Ιλισου».

Συμπληρώνονται επτα χρονια υψηλῆς πνευματικῆς καλλιεργειας και διαδοσεως τῆς ελευθεριας τῆς σκεψεως Επτὰ χρονια ἀνωτέρας και ἀληθινης ψ υ χ α γ ω γ ί α ς

Ευχαριστουμε ολους τους συνεργατας και βοηθους καὶ ἐνισχυτας τοῦ εργου, κατα ὁποιοδηποτε τροπο τοῦ «'Ιλισοῦ».

Ευελπιστοῦμε ότι το περιοδικο μας — ὁλων μας — θα περιβληθη καὶ κατα το 1963 μὲ πλατεια και θερμη εμπιστοσύνη

Ὑπενθυμιζουμε, ότι ΠΡΩΤΙΣΤΟΝ ΧΡΕΟΣ του καλοῦ συνδρομητου εἶναι να στειλη τὴν συνδρομη του, χωρις οχλησεις (που ἐπιφερουν περισπασμους, απασχολησεις και δαπανας)

Ἡ συνδρομὴ τοῦ ετους 1963 ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ στο ποσὸν τῶν 50 δραχμων

Σας παρακαλοῦμε να την στειλετε — κατὰ προτιμησιν μὲ ταχυδρομικη επιταγή — στην διευθυνσιν

Κωστῆν Μελισσαροπουλον
Δραγατσανίου 6
'Αθήνας — 122

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ γιὰ την ανανεωσι τῆς συνδρομῆς.
ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ σᾶς εὐχαριστοῦμε για την ἀποστολὴ τῆς συνδρομῆς ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Περιμένουμε τὴν συνδρομήν σας

Νέοι ποιηταὶ

Αἰσιοδοξία

Μὴ μου μιλᾶτε πια γιὰ τον ἄνθρωπο
Παραμενει η γνησιώτερη όψη τοῦ Κακοῦ
Μην τα πιστευετε, οι νεκροὶ δεν εἶναι ἀκινητοι
το κελυφος εἶναι που ἀφηνουν ὅπου ἔγκλειστοι ἦταν,
κι' αυτο με τη σειρα του θὰ γινει πάλι γήινη ζωή,
τὰ φτερα τῆς ψυχῆς δεν τὰ συλλογιεστε,
Δεν πεθαινουμε, ἀλλαζουμε κατοικία
Φευγουμε την ανιση δικαιοσυνη τῶν ανθρώπων
και σκεπαζομαστε με την τελεια Δικαιοσύνη
Πως θα σταθῶ, με ποια ποδια θὰ μείνω ὀρθιος ἐμπρὸς στὴ μεγαλη Κριση,
Πῶς θ' αποχτήσω αναλαφρα φτερα στους ουρανοὺς τῶν χρωμάτων τοῦ φωτος και τῶν ασυνήθιστων ηχων να πετάξω,
('Ολοκληρος μια περισπουδαστη ειμαι μελετη τοῦ θανάτου και η ζωη μας μιὰ λαμπρη Σχολη τοῦ θανατου).
Φωτογραφιες εἴμαστε εδω και τὶς παλιὲς φωτογραφιες ποιος τις θυμᾶται,
Πολεματε να καταργήσετε το θανατο, ω μωροί, ἀν δεν μᾶς τὸν χαριζε τοῦ Θεοῦ το Κρατος
θάπρεπε να τον ἀνακαλύψουμε, καθὼς μια μαγεμένη χώρα.
Νεότης εἶναι ο θάνατος και ο Θεός
Κι' ἐμεις ενα μικρο μερος νεοτητας
κι' ἀθανασιας.

Διαβάζουμε μιὰ ἱερὴ ἀπαγγελία καὶ ὁ τόπος γίνεται ἱερός,
διαβάζουμε μεσα μας τὰ ρήματα τῆς αἰσιοδοξίας
καὶ τὸ μελλον γίνεται χαμογελαστό.
Μιὰ ἱερότητα μᾶς περιμένει, τὸ μέλλον.
Τί εὐτυχία, μετὰ στὸ γεφύρι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου·
μᾶς καρτερεῖ ἐλεύθερος ὁ λαμπερὸς θάνατος. Δὲν ὑπάρχει σκοτάδι πιά.
Μήπως νομίζω λοιπὸν ὅτι ὑπάρχω;
Καθὼς ὅταν εἴμαστε μέσα σ' ἕνα ὄχημα
ποὺ σιγὰ φεύγει
καὶ κοιτάζουμε στὰ τζάμια ἀπέναντι
τὶς σκιὲς τῶν ἔξω πραγμάτων
τὶς σκιὲς τῶν ἀνθρώπων νὰ περνοῦνε;
Τί ἔχουμε νὰ χάσουμε λοιπὸν ἄλλο ἀπὸ τὶς σκιές μας;
Ἄρα θὰ μποῦμε μέσα στὴν ἰδέα τοῦ πραγματικοῦ
ὅταν φυγουμε ἀπὸ τη σκιά μας;
Δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ σκέψη κάτι περισσότερο ἀπὸ τὴν ἐλπίδα
δὲν εἶναι ὁ συλλογισμὸς αὐτὸς τῆς ἀπελπισίας μας τὸ χάδι;
Τώρα περιγελῶ τοὺς φόβους μου ὅλους.
Τώρα τίποτε δὲ μὲ σκιάζει.
Τὸ θάνατο τὸν ἀγκαλιάζω σὰν χῶμα ἐπαγγελίας
καὶ φιλῶ τῆς πατρίδας μου τὸ πρόσωπο.
Γελῶ γιὰ τὴν παγίδα τῆς δόξης.
Γιὰ τὴν ἐκεχειρία τῆς ἡδονῆς.
Γιὰ τὴν εἰρήνη τῆς κάθε χαρᾶς.
Κ' εὐλογῶ τὸν πόλεμό μου μὲ τὸ σῶμα
ποὺ μετατρέπει τὴν ἐπανάστασή του
σὲ μιὰ ἀτελῆ αἴσθηση,
σὲ μιὰ ζωη ἀνυπαρξίας!
Σὲ γνωρίζω τώρα, ὢ γνώση
ποὺ θεραπεύεις τὸ θρίαμβό μου!

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

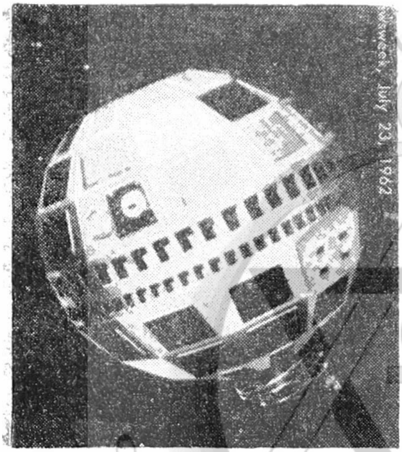
Ὅποιος ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποκτήση τὸ βιβλίο ποὺ ἐκυκλοφόρησε ὁ κ. Κωστῆς Μελισσαρόπουλος

ΜΗΤΙΣ

"ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ„

νὰ στείλη δρχ. 50 μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγή, Κ. Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας 122, καὶ θὰ τὸ λάβη ταχυδρομικῶς στὴ διεύθυνση ποὺ θὰ σημειώση στὸ ἀπόκομμα τῆς τα)κῆς ἐπιταγῆς, πίσω ἀπὸ τὸ ὁποῖο νὰ γράψη μόνον τὴ λέξη «Μῆτις».

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ο ΔΟΡΥΦΟΡΟΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΕΩΣ

Τὸ πιὸ σημαντικὸ ἐπιστημονικὸ ἐπίτευγμα τῶν Η.Π.Α. στὸν τομέα τοῦ διαστήματος ἦτο κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἡ τοποθέτησις εἰς τὴν τροχιὰν ἑνὸς εἰδικοῦ δορυφόρου, μέσῳ τοῦ ὁποίου μεταδίδονται εἰδήσεις καὶ εἰκόνες ἀπὸ ἀποστάσεις ἀπρόσιτες προηγουμένως. Πρόκειται γιὰ τὸν «Τέλσταρ».

Ἐξετοξεύθη τὴν Τρίτη 10 Ἰουλίου, ὥρα 9.35' ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριο Κανάβεραλ. Βάρος 76 κιλά. Μέγεθος διαμέτρου 85 ἑκατοστὰ μέτρου. «Πατήρ» του ὁ Φρέντερικ Κάππελ, πρόεδρος τῆς Ἀμερικανικῆς Ἑταιρίας Τηλεγράφων καὶ Τηλεφώνων. Γυρίζει σὲ ἀπόγειον 5.634 χιλιόμετρα καὶ περίγειον 954 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Γῆ. Γῦρος τῆς Γῆς σε 157' καὶ 8'' λεπτά. Ταχύτης 18.053 — 29.573 χιλιόμετρα τὴν ὥρα. Εἶναι ἐξοπλισμένος μὲ δέκτην — πομπὸν ραδιοφώνου καὶ τηλεοράσεως. Πηγὴ ἐνεργείας: Ὁ Ἥλιος!

Ὁ πρόεδρος Κέννεντυ ἐχαιρέτησε τὴν ἐπιτυχῆ ἐκτόξευσιν τοῦ τηλεπικοινωνιακοῦ δορυφόρου καὶ τὸν ἐχαρακτήρισε σὰν μέσον καλυτέρας κατανοήσεως μεταξὺ τῶν λαῶν.

Οἱ ἁρμόδιοι ἐδήλωσαν ὅτι ὁποιαδήποτε χώρα, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Σοβ. Ἑνώσεως, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκπέμψῃ καὶ νὰ λάβῃ σήματα διὰ μέσου τοῦ δορυφόρου «Τέλσταρ» «ἐὰν ἔχῃ τὰ κατάλληλα ὄργανα».

Τώρα ἀναγγέλλεται ὅτι ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις θὰ ἐπιχειρήσῃ κατὰ τὸ 1963 ἐκτόξευσιν ὁμοίου δορυφόρου.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ. ΥΠΕΡΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Στὴν ἑπόμενη δεκαετία τὰ δύο τρίτα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους θὰ βαδίζουν ἀπὸ τὴν φτώχεια στὴν κοινωνικὴ ἀναταραχή, στὸ χάος, στὴ δικτατορία πιθανὸν τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος καὶ πιθανώτερα τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν συνταγματαρχῶν.

Γιὰ τοὺς ὑπολοίπους, τὰ τυχερὰ βιομηχανικὰ ἔθνη, ἡ προοπτικὴ δὲν εἶναι λιγώτερο σκοτεινή, γιατὶ ἂν δὲν «ξεφύγωμε ἀπὸ τὴν ἰδεολογικὴ φυλακὴ καὶ τῆς ἐθνικιστικῆς καὶ μιλιταριστικῆς μας κουτιμάρας, μπορεῖ νὰ ἀναγκασθοῦμε ἀπὸ τὶς στρατιωτικὲς συνέπειες τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας μας νὰ κατεβοῦμε στὶς ἀτσάλινες καὶ μπετονιένες κρύπτες τῆς ὁλοκληρωτικῆς παθητικῆς ἄμυνας».

Αὐτὴ ἦταν ἡ θλιβερὴ εἰκόνα ποὺ προσέφερε σὲ 120 φιλοσόφους, ἐπιστήμονες καὶ συγγραφεῖς ὁ Ὤλντους Χάξλεϋ ἐξετάζοντας τὶς προοπτικὲς τῆς Δημοκρατίας 1963 — 1974». Αὐτὸς ἦταν ὁ τίτλος τοῦ συμποσίου ποὺ ἔφερε στὸ «Κέντρο Μελέτης τῶν Δημοκρατικῶν Θεσμῶν» διακεκριμένες προσωπικότητες, ὅπως τὸ δικαστὴ Γουΐλλιαμ Ντάγκλας, τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου, τὸν Πὼλ Χόφμαν, τοῦ σχεδίου Μάρσαλ, τὸν δρα Χάρρισον Μπράουν, συγγραφέα τῆς «Ἐπομένης Ἑκατονταετίας», τὸν σὲρ Ρόμπερτ Γουάτσον - Γουάτ, ἐφευρέτη τοῦ ραντὰρ καὶ τὸν δρα Τζόνας Σώλκ, ἐφευρέτη τοῦ ξακουστοῦ ἐμβολίου.

Ἡ συντροφιὰ ἦταν χαρούμενη στὸ ζεστὸ Δεκεμβριανὸ ἥλιο. Οἱ εὐκάλυπτοι καὶ οἱ πιπεριὲς εὐωδίαζαν, ἀλλὰ ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν βαρειά.

Τὸν τόνο τὸν ἔδωσε ὁ κ. Χάξλεϋ, μὲ ὠχρὴ καὶ σκελετώδη μορφή, ποὺ διάβαζε τὸ χειρόγραφό του μὲ ἕνα μεγεθυντικὸ φακό. Ἀφοῦ μίλησε γιὰ τὴ σημερινὴ ἀνταγωνιστικὴ μανία τοῦ κόσμου καὶ γιὰ τις σκοτεινὲς κρύπτες ὅπου θὰ ἀποσυρθοῦμε, δὲν ἔλειπε στὴ διάσκεψη παρὰ νὰ ἐξετάση τὴν αἰσιόδοξη πλευρά. Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ παρατάξη στερεὰ ἐπιχειρήματα γιὰ να ἀντικρούση ἢ νὰ ξορκίση τὶς λεγεῶνες τῶν φρικτῶν στατιστικῶν, ποὺ ὁ κ. Χάξλεϋ εἶχε μαζέψει γιὰ τὴν ἱερεμιάδα του.

Τί θὰ ἔπρεπε νὰ γίνη; Τί ἄλλο, ἀπὸ ἔλεγχο τῶν γεννήσεων. Στὰ παληὰ χρόνια, οἱ ἄνθρωποι ἄφηναν τὴν ρυθμιστικὴ φροντίδα στὶς ἐπιδημίες καὶ τοὺς πολέμους. Σήμερα, δὲν εἶναι νοητὸ νὰ μένουν οἱ ἄνθρωποι ἀνυπεράσπιστοι μπροστὰ στὶς ἐπιδημίες. Οὔτε πιὰ μπορεῖ νὰ γίνη λόγος περὶ πολέμου, σὰν μεθόδου ἀφαιμάξεως.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ

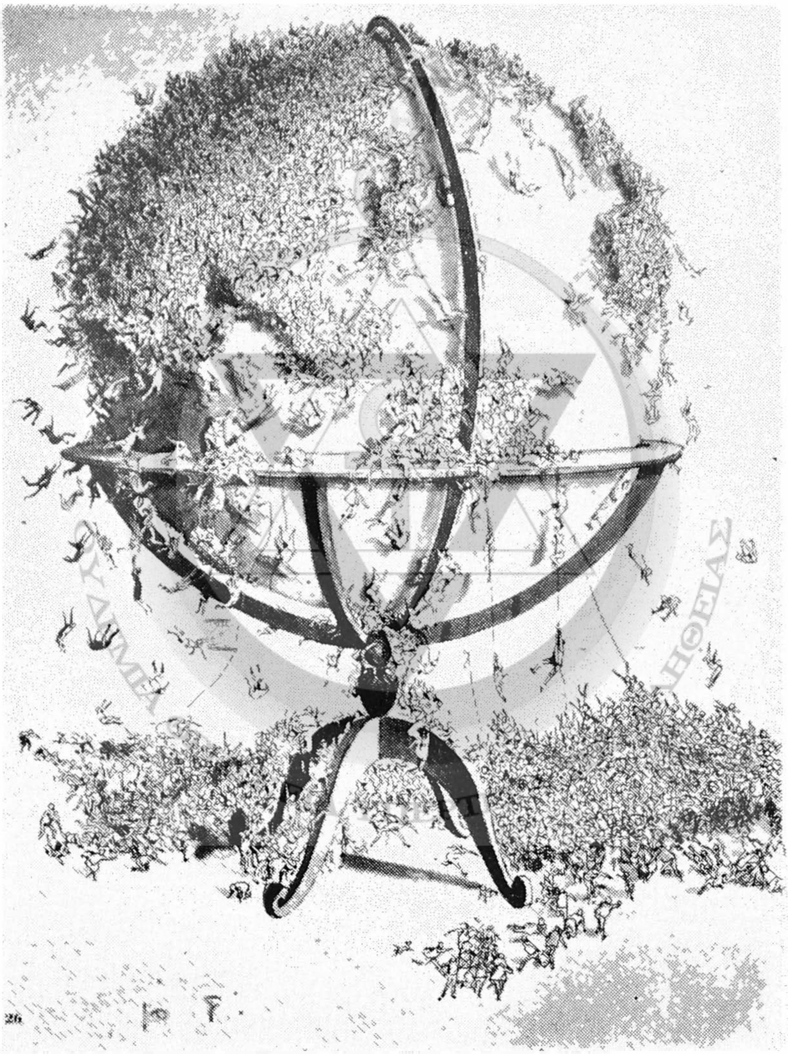
Σύμφωνα μὲ μία στατιστική, σὲ κάθε δευτερόλεπτο, κάπου στὸν κόσμο τελειώνουν αἱ ὠδῖνες τοῦ τοκετοῦ καὶ ἕνα νέο βρέφος ἔρχεται στὴ ζωή. Δηλαδή, τρία στὸ δευτερόλεπτο. Ποὺ θὰ πῆ, δύο ἑκατομμύρια τὴν ἑβδομάδα!

Ὁ ἐντονώτερος ρυθμὸς τῶν γεννήσεων παρατηρεῖται στὸ νότιο ἡμισφαίριο, στὶς φτωχότερες περιοχὲς τοῦ κόσμου. Στὴ νότιο Ἀμερικὴ ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει κατὰ 2,3 ο)ο ἐτησίως, ἐνῶ ἡ οἰκονομία προοδεύει μόνον κατὰ 1 ο)ο. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ποὺ προοδεύουν κατὰ 1,7 ο)ο ἐτησίως, εἶναι δύσκολο νὰ καλύψουν τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ, ποὺ σημαίνει 60.000 νέες θέσεις σὲ δουλειὰ κάθε ἑβδομάδα.

Ἡ Ἰνδία, ποὺ ζῆ μὲ 1.700 θερμίδες ἡμερησίως τὸ ἄτομο αὐξάνει τὸν πληθυσμό της μὲ τὸν ρυθμὸ τοῦ Τέξας, τῆς πλουσιώτερης ἀμερικανικῆς πολιτείας.

Στὸν μὴ κομμουνιστικὸ κόσμο, κάθε βρέφος ποὺ γεννιέται ἔχει πιθανότητες δύο πρὸς μία νὰ γεννηθῆ σὲ ἔθνος, ὅπου τὸ εἰσόδημα εἶναι λιγώτερο ἀπὸ 5 δολλάρια τὴν ἑβδομάδα, μὲ ἄλλα λόγια ἔχει 2 μὲ 1 πιθανότητες νὰ γεννηθῆ μὲ τὸ πιᾶτο τοῦ ζητιάνου στὸ χέρι...

Ἡ Ἰνδία χρειάσθηκε Δυτικὴ βοήθεια 4 δισεκατομμύρια δολλαρίων γιὰ τὰ δύο πενταετῆ σχέδια ἀναπτύξεως, ἀλλὰ ὁ πληθυσμός της ηὐξήθη κατὰ 85 ἑκατομμύρια, ὥστε τὸ εἰσόδημα ἀνῆλθε ἀπὸ 59 δολλάρια κατὰ κεφαλὴν μόνον τὰ 69. Ἡ ἀθλιότης παραμένει, διότι ἀναχαιτίζει τὴν πρόοδο ὁ ὑπερπληθυσμός. Ὁ πρόεδρος τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης κ. Μπλὰκ ἐδήλωσε: «Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ἀπειλεῖ μὲ ἐξουδετέρωση τὶς προσπάθειές μας ἀ-

Ὁ ὑπερπληθυσμὸς τῆς γῆς, ὅπως τὸν εἶδε Ἀμερικανὸς γελοιογράφος

ναβιβάσεως τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου στὶς φτωχὲς χῶρες».

Ἕνα μέτρο γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι ἡ ὀρθολογιστικὴ μετανάστευσις. Στὴν Ἀργεντινὴ ποὺ εἶναι χώρα εὔφορη, κατοικοῦν 18 ἄτομα μονάχα κατὰ τετραγωνικὸ μίλλι, ἐν συγκρίσει μὲ 340 στὴν Ὁλλανδία. Μέγα μέρος τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἀδειανό. Ἡ Νότιος Ροδεσία ἔχει πληθυσμὸ 3 ἑκατομμύρια, ἐνῶ θὰ μποροῦσε νὰ χωρέση 50. Ἡ Αἰθιοπία ἔχει 180 ἑκατομμύρια εὔφορα στρέμματα ποὺ μένουν χέρσα. Καὶ ἡ Ρωσσία ἀκόμη δὲν διαθέτει τὸν πληθυσμὸ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ σηκώση. Στὴν Ἰνδονησία ἡ Γιάβα καὶ ἡ Μαδούρα ἔχουν στριμωγμένους 1.146 ἀνθρώπους στὸ τετραγωνικὸ μίλλι, ἐνῶ ἡ γειτονικὴ Σουμάτρα μόνον 86. Ἡ Αὐστραλία, ὁ Καναδᾶς ἐπίσης μπορεῖ νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἔθνη μισο-ἀδειανά.

Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα τῆς μεταναστεύσεως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἑδραίωσι τῆς παγκοσμίου εἰρήνης πρᾶγμα πολὺ πιὸ δύσκολο ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῶν γεννήσεων. Ξαναγυρίζουμε στὴν πηγὴ τοῦ προβλήματος.

Πολλὲς χῶρες ἀσχολοῦνται μὲ τὸν περιορισμὸ τῶν γεννήσεων.

Στὴν γειτονική μας Τουρκία ὁ ἔλεγχος τοῦ πληθυσμοῦ περιελήφθη στὸ πενταετὲς σχέδιο! Ὅταν τὸ σχέδιο κυρωθῆ, οἱ ἐπιστήμονες θὰ προχωρήσουν στὴν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος ἀπὸ τεχνικὴ ἄποψι.

Σύμφωνα με τὸ σχέδιο θὰ διανεμηθοῦν εἰδικὰ ἡμερολόγια καὶ κομπολόγια μὲ χρωματιστὲς χάνδρες για να πληροφοροῦνται οἱ γυναῖκες ποιες μέρες εἶναι πιθανὸν να συλλάβουν. Οἱ χάνδρες προορίζονται για τοὺς ἀναλφαβήτους καὶ καθεμιὰ θὰ ἀντιπροσωπεύη μιὰ μέρα. Θὰ εἶναι ἄσπρες, κόκκινες καὶ κίτρινες. Οἱ ἄσπρες θὰ δείχνουν τὶς «ἀσφαλεῖς» μέρες ὅπου ἡ σύλληψις εἶναι ἀπίθανη.

Οἱ γυναῖκες ποὺ μποροῦν νὰ διαβάζουν θὰ ἔχουν τὰ ἡμερολόγια μὲ τὰ ἴδια τρία χρώματα γιὰ τὶς 28 μέρες τοῦ κύκλου τῆς ἐμμήνου ροῆς.

Ὡς τώρα οἱ γυναῖκες ποὺ δὲν ἤθελαν ἄλλα παιδιὰ ἔδιναν στὸ τελευταῖο τους παιδὶ τὸ ὄνομα «Ντουρσούν», ποὺ σημαίνει «ἄλτ» ἢ «στόπ».

Τὸ Ντουρσοὺν εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ διαδεδομένα ὀνόματα στὴν Τουρκία.

Ἂν τὸ σχέδιο θὰ ἐπιτύχη, εἶναι ἄλλο ζήτημα. Μιλώντας σὲ διάσκεψι ὑποαναπτύκτων χωρῶν στὸ Κάιρο, ὁ Πακιστανὸς ἀντιπρόσωπος Ἀλτὰφ Γκωχὰρ εἶπε ὅτι «τὸ σὲξ εἶναι ἡ μόνη γνωστὴ στὸν φτωχὸ ποίησις»... Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Γουϊνέας Καμάρα Μόσις εἶπε: «Τοῦ φτωχοῦ τὸ τραπέζι εἶναι ἄθλιο, ἀλλὰ τὸ κρεββάτι του εἶναι παραγωγικό». Ἕνας ἀντιπρόσωπος εἶπε: «Δὲν θὰ πρέπει νὰ δικαιοῦνται ὡρισμένοι ἄνθρωποι νὰ ἀποκτοῦν παιδιά, ἀφοῦ τὰ ἔχουν σὰν ζῶα». Πηγαίνετε ὅμως νὰ τοὺς τὸ πῆτε...

ΑΝΤΙΘΕΤΩΣ
ΤΑ ΖΩΑ ΛΙΓΟΣΤΕΥΟΥΝ

Ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ μόλις 10 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι ζοῦσαν ἐπὶ τῆς Γῆς. Ὑπολογίζεται ἐπίσης ὅτι μέχρι τοῦ τέλους τοῦ παρόντος αἰῶνος θὰ ὑπάρχουν 6.000 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι. Ἴσως οἱ ὑπολογισμοὶ αὐτοὶ νὰ μὴ εἶναι ἀκριβεῖς, ἀλλὰ πρέπει νὰ προστεθῆ καὶ ἕνας τρίτος ὑπολογισμός: ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ

ἔζουσαν 6.000 ἑκατομμύρια μεγάλα ζῶα, ἐνῶ σήμερα ὁ ἀριθμός των δὲν φαίνεται νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ 10 ἑκατομμύρια. Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ζῶα ἀνταγωνίζονται γιὰ τὸ ἴδιο εἶδος τροφῆς. Ὡς ἐκ τούτου, ἀφ' ὅτου ὁ ἄνθρωπος ἔμαθε τὸν τρόπο γιὰ νὰ ἐπιζήσῃ καὶ ἠδυνήθη νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ, ἐθριάμβευσε ἐπὶ τῶν ζώων. Κατ' ἀρχάς, ὁ ἀνταγωνισμὸς αὐτὸς ἦτο παρασιτικοῦ χαρακτῆρος, διότι ὁ ἄνθρωπος ἔτρωγε τὰ ζῶα. Κατόπιν ἄρχισε νὰ τὰ ἐξοντώνῃ. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολὴν ἀνεκαλύφθησαν χιλιάδες χιλιάδων θαλάσσια κήτη τῆς τάξεως τῶν σειρηνίων. Μετὰ εἴκοσι ἔτη ἐξοντώθησαν πλήρως. Φυσικά, ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Τὰ ἴδια συνέβησαν καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὅπου ὑπῆρχαν ἑκατομμύρια βίσωνες, πρὶν ὅτι οἱ Ἰνδιάνοι τοὺς ἔσφαζαν εἰς μεγάλους ἀριθμούς. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, οἱ βίσωνες τῶν πεδιάδων ἐξωντώθησαν πλήρως καὶ ἀπέμειναν μόνον ἐλάχιστοι βίσωνες τῶν δασῶν. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ μὲ πολλὰ ἄλλα εἴδη ζώων. Ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ γεωργία ἀναπτύσσονται διαρκῶς εἰς βάρος τῶν ζώων. Ἡ ἐξόντωσις συνεπῶς συνεχίζεται. Ἀλλὰ τώρα, ποὺ τὸ βασίλειο τῶν ζώων περιορίζεται συνεχῶς, ἤρχισαν νὰ λαμβάνωνται ὡρισμένα μέτρα προστασίας ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ ὁποῖα ἔχουν διασωθῆ ἀπὸ τὴν μακραίωνα καὶ ἀπηνῆ καταδίωξιν.

ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ ΕΝΟΣ ΘΗΡΙΟΥ

Μιὰ εὐρωπαϊκὴ ἀποστολὴ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ταγκανίκας γιὰ τὴν διεξαγωγὴ τοπογραφικῶν ἐργασιῶν, παρακολούθησε, σ' ἕνα χωριὸ ἰθαγενῶν, ἕνα πρωτοφανὲς κι' ἀπίστευτο γεγονός.

Ὁ Μπαλοῦ, ὁ ἀρχηγὸς καὶ μάγος μιᾶς φυλῆς νέγρων, ποὺ εἶχε μεγάλη ἰσχὺ ἀνάμεσα στοὺς ὑπηκόους του καὶ ποὺ οἱ ἄνθρωποί του τὸν ἐκτιμοῦσαν καὶ σέβονταν γιὰ τὴν φρόνησή του καὶ τὴν δικαιοσύνη του εἶχε σὰν κανόνα, παρ' ὅλο ποὺ ἦταν περίφημος κυνηγός, «νὰ σκοτώνῃ γιὰ ἀνάγκη κι' ὄχι γιὰ εὐχαρίστηση».

Μιὰ μέρα, γυρνώντας στὸ χωριό του ἀπὸ μιὰ κυνηγετικὴ ἀποστολὴ γιὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸ σὲ κρέας τῆς φυλῆς του, ὁ Μπαλοῦ ἔφερε μαζί του ἕνα μικρὸ λιονταράκι, λίγων μόλις ἡμερῶν ποὺ τὸ εἶχε βρῆ στὶς παρυφὲς τῆς ζούγκλας, καὶ ποὺ εἶχε, φαίνεται, χαθῆ.

Τὸ πῆρε στὴν καλύβα του καὶ τὸ περιποιήθηκε μὲ στοργὴ καὶ ἄρχισε νὰ τὸ ταΐζῃ μὲ κατσικίσιο γάλα καὶ νὰ τὸ ποτίζῃ μὲ καθαρὸ νερό.

Λίγες μέρες ἀργότερα, ὁ Μπαλοῦ πῆγε σ' ἕνα ἄλλο χωριό, γιὰ νὰ ἐπισκεφθῆ ἕνα φύλαρχο, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε φιλικὲς σχέσεις. Φεύγοντας, ἄφησε τὸ λιονταράκι στὶς φροντίδες τῆς γυναῖκας του Τάρα, ἡ ὁποία εἶχε κι' ἕνα ἀγοράκι ἑνὸς χρόνου. Ἡ Τάρα, ὅμως, εἶχε ἀρκετὲς δουλειὲς νὰ κάνῃ καὶ πολλὲς φορὲς ἀναγκαζόταν ν' ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν καλύβα της, ὅπου ἄφηνε τὸ παιδάκι της μόνο του, μαζὶ μὲ τὸ λιονταράκι.

Γυρνώντας ἀπὸ μιὰ ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἀπουσίες της, ἔμεινε ἀπολιθωμένη στὴν εἴσοδο τῆς καλύβας της. Στὸ ἐσωτερικὸ βρισκόταν μιὰ τεράστια λέαινα πού, ξαπλωμένη μακάρια στὸ πάτωμα, βύζαινε τὸ παιδάκι! Το ζῶο καὶ τὸ μωράκι φαίνονταν ξένοιαστα καὶ τὰ δύο καὶ τίποτε στὴ στάση καὶ στὴν ἔκφραση τοῦ θηρίου δὲν ἔδειχνε πὼς εἶχε σκοπὸ νὰ βλάψῃ τὸ ἀνθρωπάκι. Τὸ λιονταράκι κοιμόταν ἥσυχα

σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς καλύβας.

Ἡ Τάρα ἔβαλε τὶς φωνὲς κι᾽ ἔτρεξαν ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ. Ἡ τρομοκρατημένη μητέρα τοὺς ἐξήγησε πὼς ἕνα λιοντάρι βρισκόταν μέσα στὴν καλύβα της καὶ τοὺς ζήτησε νὰ κάνουν ἀμέσως κάτι γιὰ νὰ σώσουν τὸ παιδί της. Οἱ γέροι, ὅμως, τῆς φυλῆς, ὅταν εἶδαν τί ἀκριβῶς συνέβαινε, συμβούλεψαν νὰ μὴ πειράξουν τὸ θηρίο. Κι᾽ ἐξήγησαν στοὺς ἔκπληκτους νέγρους, πὼς ἡ λέαινα εἶχε ἔρθει στὸ χωριὸ γιὰ νὰ πάρη τὸ μικρό της καὶ πὼς εἶχε νιώσει ὑποχρέωση νὰ εὐχαριστήση μὲ τὸν τρόπο της τὸν γυιὸ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ περιποιήθηκε τὸ κουτάβι της.

Πραγματικά, ὅταν τὸ παιδάκι χόρτασε, ἡ λέαινα σηκώθηκε μὲ ἀργὲς κινήσεις τεντώθηκε καὶ προσέχοντας μὴ πατήση τὸ ἀνθρωπάκι, πῆγε στὴ γωνία ὅπου κοιμόταν τὸ λιονταράκι, τὸ ἔπιασε ἀπαλὰ ἀπὸ τὸ σβέρκο κι᾽ ἀπομακρύνθηκε πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς ζούγκλας, χωρὶς νὰ ρίξη οὔτε μιὰ ματιὰ στοὺς ἔκπληκτους ἀνθρώπους. Φυσικὰ κανένας τους δὲν διανοήθηκε νὰ τὴν πειράξη.

Ὁ μόνος ποὺ δὲν ἔδειξε ἔκπληξη ὅταν ἔμαθε τὸ γεγονός, ἦταν ὁ Μπαλοῦ. Πῆρε μόνο στὴν ἀγκαλιά του τὸ παιδάκι του, τὸ φίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

— Γιέ μου, νὰ φέρεσαι πάντα ὅπως φέρονται μερικὰ ζῶα καὶ θὰ γίνης ἕνας ἀληθινὸς ἄνθρωπος!

ΟΧΙ ΠΡΩΙΝΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΣΤΑ ΑΜΕΡ. ΣΧΟΛΕΙΑ

Τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν ἀπεφάνθη ὅτι ἡ καθημερινὴ ἀπαγγελία προσευχῆς εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα εἶναι ἀντισυνταγματική.

Ἡ ἀπόφασις ἐχαρακτηρίσθη ὡς ἐπιβεβαίωσις τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ Κράτος. Πολλοὶ θρησκευτικοὶ ἐκπρόσωποι ἐπεκρότησαν τὴν ἀπόφασιν, ὡς προστατεύουσαν τὰ θρησκευτικὰ δικαιώματα τῶν μειονοτήτων. Ἄλλοι τὴν κατέκριναν σφοδρῶς, ὡς βῆμα πρὸς τὸν ἀθεϊσμόν.

Ὁλόκληρος αὐτὴ ἡ ἱστορία ἤρχισεν ὅταν πέντε οἰκογένειαι τοῦ Λόγκ Ἄϊλαντ (ἐκ τῶν ὁποίων αἱ δύο εἶναι ἑβραϊκαὶ καὶ ἡ μία ἄθεος) προσέφυγαν εἰς τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐζήτησαν νὰ ἀποφανθῆ ἐὰν ἡ σύντομος προσευχή, ἡ ὁποία ἀπαγγέλλεται κάθε πρωὶ εἰς τὰ σχολεῖα εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ Σύνταγμα τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν.

Καὶ τότε τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον, συγκληθέν, ἀπεφάνθη ὅτι αἱ ἀρχαὶ παραβαίνουν τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, ἡ ἔννοια τοῦ ὁποίου εἶναι νὰ ἐξασφαλίση τὸν χωρισμὸν τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἐξασφαλισθῆ ἡ ἐλευθερία τῶν θρησκευτικῶν.

Συνοψίζων τὰς ἀπόψεις τῆς πλειοψηφίας, ὁ δικαστὴς Μπλὰκ ὑπεγράμμισεν ὅτι «ἡ προσευχὴ κάθε ἀνθρώπου, ἡ ὁποία βγαίνει ἀπὸ τὴν ψυχήν του, εἶναι προσωπική του ὑπόθεσις» καὶ ὅτι «ἡ δύναμις, τὸ κῦρος καὶ ἡ οἰκονομικὴ ὑποστήριξις τῆς κυβερνήσεως ὑπὲρ μιᾶς θρησκείας, τείνει νὰ ἐξαναγκάση τὰς θρησκευτικὰς μειονότητας ὅπως ὑποταχθοῦν εἰς τοὺς νόμους τῆς πλειοψηφίας».

Ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς ἐπίσκοπος τῆς Βοστώνης παρετήρησεν ὅτι τὸ δολλάριον ἀναγράφει χαραγμένην τὴν φρᾶσιν «Ἐμπιστευόμεθα εἰς τὸν Θεόν», ὡς ἔμβλημα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Καὶ ὅμως δὲν θὰ πρέπει ἐφεξῆς νὰ ἀναφέρεται εἰς τὰ σχολεῖα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ...

Ἡ στάσις τοῦ προέδρου Κέννεν-

του εἰς τὴν ὀξεῖαν αὐτὴν διαμάχην ὑπῆρξε κατευναστική. «Ὑπάρχει, ἐδήλωσε, μία εὔκολος θεραπεία. Ἡ λύσις εἶναι νὰ προσευχώμεθα μόνοι».

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΡΑΣΟΥ Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΙΑ

Ἡ ἱεραρχία τῆς Γαλλίας ἐψήφισεν ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς περιβολῆς διὰ τοὺς κληρικούς, τοῦ μαύρου, δηλαδή, ἐνδύματος μὲ λευκὸν κολλάρον, ἀντὶ τοῦ συνηθισμένου ράσου.

Ὁ Τύπος τῆς Γαλλίας, θρησκευτικὸς καὶ πολιτικός, ἐχαιρέτισε τὸ γεγονὸς ὡς πρόοδον τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Συγκεκριμένως ὁ καθηγητὴς τῆς Ποιμαντορικῆς τοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Παρισίων ἀββᾶς Πιὲρ Ζουνέλ, εἰς σχετικὰς δηλώσεις του πρὸς τὴν ἐφημερίδα «Κρουά», λέγει τὰ ἑξῆς: «Τὸ Κανονικὸν Δίκαιον προβλέπει δύο ἀμφιέσεις διὰ τοὺς κληρικούς: Μίαν λειτουργικήν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, καὶ μίαν ἔξω τοῦ Ναοῦ. Μέχρι τοῦ 19ου αἰῶνος εἰς τὴν Ρώμην ὅλος ὁ Κλῆρος καὶ οἱ Καρδινάλιοι ἐνεφανίζοντο πρὸ τοῦ Πάπα μὲ ἁπλῆν ἐνδυμασίαν κοντήν. Τὸ 1851 ἐπεβλήθη τὸ μακρὺ ράσο. Ἔξω ἀπὸ τὸ Βατικανόν, ὅμως, ὁ Κλῆρος ἔφερε πολιτικὴν ἐνδυμασίαν. Κατὰ τὴν πρώτην Σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ (τὸ 1870) οἱ Γάλλοι ἐπίσκοποι προέτειναν νὰ φέρουν ὑποχρεωτικῶς οἱ κληρικοὶ ράσον, ἀλλ' ἡ πρότασις ἀπερρίφθη μετὰ ζωηρῶν διαμαρτυριῶν. Λόγοι, ὅμως, ἄκρας συντηρητικότητος ἐπέβαλον, παρὰ τὴν ἀρνητικὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου, τὸ ράσον. Ἴσως νὰ συνετέλεσεν εἰς τοῦτο καὶ μία τάσις ρωμαντισμοῦ.

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΕΔΕΜ ΧΩΡΙΣ ΑΔΑΜ ΚΑΙ ΕΥΑΝ

Ἡ ἱστορία τοῦ Κήπου τῆς Ἐδὲμ δὲν περιλαμβάνεται εἰς μίαν ἔκδοσιν τῆς Βίβλου ὑπὸ τοῦ δρος Μπράιαν Πάμπλιν, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ντέρχαμ, διότι «ἡ ἰδέα τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῶν εἰδῶν».

Ἡ Βίβλος τοῦ δρος Πάμπλιν ἀρχίζει ὡς ἑξῆς:

«Ἐν ἀρχῇ ὁ Κύριος συνέλαβε τὸ σχέδιον τῆς Δημιουργίας. Ὁ Κύριος εἶπεν: Γεννηθήτω Φῶς, Ἐνέργεια καὶ Ὕλη.

Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος ἡ Ὕλη καὶ ἡ Ἐνέργεια ἂς σχηματίσουν ἄτομα καὶ τὰ ἄτομα ἂς σχηματίσουν ἀστέρας καὶ πλανήτας. Καὶ ἐγένετο οὕτω».

Ἡ δημιουργία τοῦ Ἀνθρώπου περιγράφεται ὡς ἑξῆς:

«Οὕτω ὁ Ἄνθρωπος ἐδημιουργήθη, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐκ τῶν ἀνωτέρων ζώων καὶ μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Κυρίου».

Ὁ δρ Πάμπλιν, ἐνεργὸν μέλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ἐδήλωσεν ὅτι προσεπάθησε νὰ γράψῃ μίαν «ἐπιστημονικῶς ἀκριβῆ» περιγραφὴν τῆς δημιουργίας, βάσει τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως τῶν εἰδῶν.

Ἡ «Βίβλος» του πρόκειται νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν κρίσιν Ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἀπὸ ἐπιστήμονας καὶ κληρικούς.

ΤΙ ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΝΔΙΑ

Ἀπὸ μιὰ βιογραφία τοῦ Γκάντι:

«Ὅλοι οἱ Ἰνδοὶ εἶναι ἤρεμοι μπροστὰ στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο. Ἡ γέννηση καὶ ὁ θάνατος εἶναι νόμοι ποὺ ἐπαναλαμβάνονται, ὅπως ὁ ὕπνος καὶ τὸ ξύπνημα. Μιὰ ἀνθρώπινη ζωὴ μοιάζει μὲ μιὰν ἡμέρα ὅπου σὰν τελειώση συνάζει

κανεὶς τὸ στάρι ποὺ μάζεψε, γιὰ νὰ πεθάνῃ καὶ νὰ ξαναγεννηθῇ αἰώνια. Κι' ὁ Ἰνδὸς ἀποκοιμιέται μὲ τὴ σιγουριὰ πὼς θὰ ἐνσαρκωθῇ καὶ πάλι σὲ μιὰν ἄλλη ζωή, ὅπου θὰ πληρώσῃ τὸ τίμημα τῶν πράξεων τῆς περασμένης του ζωῆς.

Δὲν θἄχῃ πιὰ τὸ ἴδιο κορμί, δὲ θὰ βρίσκεται στὸ ἴδιο περιβάλλον. Θὰ γνωρίσῃ καινούργιους συντρόφους στὸ ταξίδι του. Θὰ ἔχῃ λησμονήσει τὴν ἀλλοτινή του ζωή, ἀλλὰ ὁ θάνατός του δὲν θὰ εἶναι τέλος.

—Ὅλες αὐτὲς οἱ ζωὲς δὲν εἶναι λοιπὸν παρὰ μιὰ μακρυὰ ἁλυσίδα; ρώτησα.

—Ἡ ζωή μας δὲν εἶναι παρὰ ἕνας σταθμός. Γιὰ σένα καὶ γιὰ τοὺς φίλους σου ἀπὸ τὴ Δύση, ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος δὲ συμβαίνουν, παρὰ μιὰ μονάχα φορά. Ἀγκομαχᾶτε καὶ τρέχετε γιὰ νὰ κάμετε ὅ,τι μπορεῖτε περισσότερα σ' αὐτὴ τὴ μηδαμινὴ προθεσμία ποὺ σᾶς ἔχει δοθῆ. Γιὰ μᾶς ὅμως οἱ δρόμοι εἶναι μεγάλοι κι' ἀπέραντοι. Ἀνηφορίζουν ἀδιάκοπα πρὸς τὸ Θεό, ποὺ θὰ τὸν εὕρουμε στὸ τέρμα τοῦ ταξιδιοῦ μας.

—Ἀλλά, ὁ πόνος, τὰ βάσανα;

—Κάθε ἀνθρώπινη πράξη φέρνει τοὺς καρπούς της. Ὅ,τι ἔσπειρες θερίζεις. Ὅ,τι κι' ἂν παθαίνουμε, καλὸ ἢ κακό, εἶναι συνέπεια τῶν πράξεών μας. Ἀναρωτιέσαι συχνά, γιατὶ ὑποφέρει ἕνα παιδί ; Γιατὶ ἕνας ἄνθρωπος γεννιέται ἄρρωστος καὶ παραμορφωμένος ; Γιατὶ ὑπάρχει τόση ἀδικία πάνω στὴ γῆ ;

—Τὸ ἀναρωτιέμαι. Καὶ μαζί μου ἑκατομμύρια ἄνθρωποι.

—Κύτταξε. Ὁ ἥλιος χαμηλώνει σιγὰ—σιγά, σὲ λίγο θἄναι ἡ ὥρα τοῦ Σίβα, ποὺ θὰ μοσχοβολήσουν τὰ λουλούδια. Ὁ πόνος; Οἱ πράξεις μας σοῦ εἶπα, φέρνουν τὸν καρπό τους. Γιατὶ ὅμως αὐτὸ νὰ γίνεται μέσα στὴν ἴδια ζωή; Καμμιὰ φορὰ πρέπει νὰ περιμένῃ κανεὶς πολλὲς ζωὲς γιὰ νὰ ἰδῇ τὶς συνέπειες. Κι' ὅμως ἔρχονται ἀναπόφευκτα, τόσο σίγουρα, ὅσο κι' ὁ κεραυνὸς μετὰ τὴν ἀστραπή. Ἂν λοιπόν, γιὰ κάθε ἄνθρωπο ὑπάρχουν πολλὲς ζωές, τότε γιατὶ νὰ ξαφνιάζεσαι ἐπειδὴ ἕνας ἐγκληματίας μένει ἀτιμώρητος ἐνόσω ζῇ σὰν ἐγκληματίας; Ἢ ὅταν ἡ ἀρετὴ δὲν ἀμείβεται;

—Δὲν εἶναι ἄδικο; ψιθύρισα. Γιατὶ νὰ τιμωρηθῶ ἢ νὰ ἀμειφθῶ γιὰ πράξεις μιᾶς περασμένης ζωῆς ποὺ δὲν τὴ θυμοῦμαι καθόλου;

—Ἐσὺ τὸ λὲς αὐτό. Παραδέχτηκες ὅμως τὶς συνέπειες μιᾶς ἀρρώστειας ἀπὸ τὴ λησμονημένη παιδική σου ἡλικία. Κράτησες μήπως τὴν ἀνάμνηση τῶν πρώτων σου χρόνων, ὅπου πέρασες μιὰ σοβαρὴν ἀρρώστεια ποὺ γι' αὐτὴν πληρώνεις μόλις τώρα; Κράτησες τὴν ἀνάμνηση τοῦ παιδιοῦ ποὺ τυφλώθηκε ἀπὸ τὄνα μάτι σὲ ἡλικια δυὸ μόλις χρονῶν; Κι' ὅμως δέχεσαι τὴ μοῖρα αὐτή. Καὶ δέχεσαι ἀκόμη νὰ ὑποστῇς τὶς συνέπειες τῶν σφαλμάτων τῶν γονικῶν σου, ποὺ ὡστόσο δὲν εἶναι δικά σου σφάλματα. Ποιὰ λοιπὸν ἡ διαφορὰ στὴν ἀδικία; Κι' ὑπάρχει μήπως ἀδικία;

—Δὲν ξέρω, ἀποκρίθηκα.

—Κάθε πράξη πληρώνεται. Οἱ ἴδιοι οἱ θεοὶ δὲ γλυτώνουν. Κάποια ἡμέρα, ὁ Ἴντρα, ὁ βασιλιᾶς τῶν θεῶν, θέλησε νὰ μάθῃ ποῦθε ἐρχόταν ἕνας ὁλόχρυσος λωτὸς ποὔπλεε πάνω στὸ Γάγγη. Βρέθηκε μπροστὰ σ' ἕνα ὄμορφο παλληκάρι. Κι' ἐπειδὴ τὸ παλληκάρι δὲν ἔδειχνε σημάδια μεγάλου σεβασμοῦ, ὁ Ἴντρα ὠργίστηκε. Μὲ μιά του μόνο ματιὰ ὅμως ὁ νεαρὸς ἄγνωστος τὸν παράλυσε. Ἦταν ὁ Σίβα. Κατόπιν ὁ Σίβα πρόσταξε τὸν Ἴντρα νὰ κυλήσῃ μιὰ πέτρα ποὺ ἔφρα-

ζε τὸ ἔμπα μιᾶς σπηλιᾶς. Κι' ὁ Ἴντρα βρῆκε ἐκεῖ τέσσερις θεούς, ποὺ ὅπως κι' ἐκεῖνος εἶχαν ἁμαρτήσει ἀπὸ ἀλαζονεία...

ΑΣΠΡΟ ΚΑΙ ΜΑΥΡΟ

Τὰ χριστιανικὰ αἰσθήματα δὲν ἐμποδίζουν τοὺς λευκοὺς κατοίκους τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς νὰ ἀπαγορεύουν αὐστηρότατα τὴν εἴσοδο εἰς τοὺς μαύρους σε ὡρισμένες ἐκκλησιες. Ἕνα ἀνέκδοτο διηγεῖται πῶς ἕνας λευκὸς αστυνομος, εισερχομενος σὲ ἐκκλησία, βλέπει ἕνα μαῦρο μόνο του γονατιστό. —«Τι καμεις ἐκεῖ,» τὸν ρωτᾶ. —«Σφουγγαρίζω» απαντᾶ ὁ μαῦρος. —«Καλα, λέγει ὁ αστυνομος, κοιταξε μονον να μὴ σε τσακωσω νὰ προσευχεσαι».

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΑΞΙΟΜΙΜΗΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Καλυμνος 26—4—1962

Ἀδελφὲ Μελισσαροπουλε,

Πρὸ δυο εβδομαδων ευρεθην γιὰ πέντε ημέρες στην νῆσον Ἀστυπαλαια, μαζι με τὸν γαμβρόν μου, Μιχ. Καθοπουλην, Σχολιατρον της ἐπαρχίας Καλυμνου.

Οἱ τα πρῶτα φεροντες μᾶς ἔκαμαν περιποιησεις φιλικας. Ἐπιστρέψας, ἐσκεφθην, ἀντι ἄλλου δωρου, να στειλω στους κατωθι Κυρίους ἀπὸ ενα τομον τοῦ 1961 τοῦ ἐκλεκτοῦ μας περιοδικοῦ «Ἰλισός».

(Ἀκολουθοῦν τὸ ονόματα)

Οἱ τομοι να συνοδευωνται ἀπὸ ενα δελταριον, οτι στελλονται ὡς δωρον ἐκ μερους μου καὶ ὅτι αν θελουν να συνεχίσουν δια τὸ 1962 ἡ ἐτησία συνδρομη ειναι δρχ. 50.

Σας αποστέλλω τὸ αντιτιμον τῶν τόμων καὶ τα εξοδα αποστολῆς.

Μὲ ἀγαπην

Ἀντ. Οἰκονομου

Ὁ ΙΛΙΣΟΣ σᾶς

εὔχεται εὐτυχισμένον

τὸν καινούργιο χρόνο

1963

Ὁ «Ἰλισὸς» τοῦ 1963 μπορεῖ νὰ εἶναι καλύτερος!

ΜΠΟΡΕΙ ο «Ιλισος» νὰ γινη καλύτερος

ΑΣΦΑΛΩΣ μπορει να γινη καλυτερος Το καθε τι στὸν κοσμο μπορει να γινη καλυτερο γιατι ἡ προοδος ειναι ἐμφυτος νομος Μπορει λοιπον να γινη καλυτερος ὁ «Ἰλισός», γιατί ὑπάρχει παντοτε κατι καλύτερο απο το παρόν

ΟΜΩΣ το χρεος να γινη ὁ «Ιλισος» καλύτερος δεν εἶναι μοναχα ΔΙΚΟ ΜΑΣ χρεος

Ειναι και ΔΙΚΟ ΣΑΣ

Ο,τι ειναι σημερα ὁ «Ιλισος» δεν οφείλεται μονάχα στὴν προσπαθεια των συντακτῶν και συνεργατῶν του Ὀφείλεται καὶ στην ενισχυσι τῶν φιλων του Συνεπῶς, μπορει να γινη καλυτερος, εαν οι φίλοι του αποφασισουν να πολλαπλασιασουν την ἐνισχυσι τους

Σᾶς παρακαλοῦμε νὰ θέσετε τὸ ἐρώτημα στὸν ἑαυτό σας:

Πράγματι ἔχετε εξαντλήσει την ενισχυσι, που θα μπορούσατε να δωσετε στὸ περιοδικο,

Πραγματι δεν εχετε κανενα πλεον φιλο και γνωριμο, γιὰ να τοῦ συστησετε το περιοδικο,

Πραγματι δεν θὰ μπορούσατε να εγγραψετε αλλον κανένα συνδρομητή,

Πραγματι, δεν περιμενατε απο τον «Ιλισο» του 1963 τιποτε αλλο, παρα την στασιμότητα,

Τολμοῦμε νὰ ἀπαντήσουμε γιὰ σᾶς:

ΟΧΙ, βεβαια!
Και περιμένουμε τὴν δική σας ΕΜΠΡΑΚΤΗ ἀπάντησι.

ΣΕ ΚΟΣΜΟΥΣ ΦΩΤΕΙΝΟΤΕΡΟΥΣ

ΙΩ. ΒΑΣΙΛΗΣ

Ὁ σεβάσμιος ἀδελφός μας, ὁ ἐκλεκτὸς φίλος μας, ὁ πολύτιμος συνεργάτης μας, προεπορεύθη ἡμῶν...

Πορευόμενος σὲ φωτεινότερους κόσμους, ἄφησε τὸν δικό μας κόσμο χωρὶς τὸν πλοῦτο τῆς ψυχῆς του, χωρὶς τὸ φῶς τοῦ μυαλοῦ του, χωρὶς τὴ ζέστα τῆς καρδιᾶς του...

Ἀπῆλθε στὸ πρῶτο μισὸ τοῦ Δεκεμβρίου, ὕστερα ἀπὸ μακρὰ ἀσθένεια, ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ τῆς ἐπιβληθῆ μὲ ὅλην τὴν καρτερία καὶ τὴν ἠρεμία του. Ἐπὶ ἡμέρες πολλές, κλεισμένος στὸ σπίτι του, ἔδινε τὴ μάχη του, μιὰ μάχη διαρκείας, σὲ μιὰ στασιμότητα, ποὺ δὲν ἐχειροτέρευε, μὰ καὶ δὲν ἐβελτίωνε τίποτε. Τὴν τελευταία ἑβδομάδα, ἡ καρδιά του ἦταν στὴν ἴδια ἀκριβῶς κατάστασι, ὅπως καὶ τὴν ἐπομένη τοῦ πρώτου πλήγματος.

Ἀγωνίσθηκε νὰ κρατηθῆ στὴ ζωή, ἀπὸ τὴ συναίσθησι πὼς εἶχε πολλὰ νὰ προσφέρη ἀκόμη στοὺς ἀδελφοὺς συνανθρώπους του, μὰ στὸ τέλος ἐκάμφθη. Ἀλλὰ οἱ κύριοι τοῦ Κάρμα ἤξεραν ὅτι εἶχε ἐπιτελέσει στὸν ὕψιστο βαθμὸ τὸν προορισμό του, εἶχε τελειώσει τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, ἦταν καιρὸς νὰ πάρη τὴν ἀνοδικὴ πορεία τῆς ἐξελίξεώς του.

Καὶ διάβηκε τὴν Ἀχερουσία... Στὸ τεῦχος Δεκεμβρίου 1961 οἱ φίλοι τοῦ «Ἰλισσοῦ» διάβασαν ἕνα ἀφήγημά του μὲ τὸν τίτλο: Ὀπτασία ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ πόνου. ΕΠΛΗΣΙΑΣΑ ΤΗΝ ΑΧΕΡΟΥΣΙΑ... Καὶ ἀτένισα τὰ φωτεινὰ πεδία τῶν μακάρων...

Μιλοῦσε γιὰ ἕνα παληὸ «φίλο του». Μὰ ἐπρόκειτο γιὰ προσωπικὴ ἀφήγησι. Ἦταν ὕστερα ἀπὸ τὴν πρώτη σοβαρὴ ἀσθένεια, τὸ προμήνυμα τῆς τελικῆς μάχης.

Περιέγραφε στὴν ἀρχὴ τὴ συνάντησί του μὲ τὸν ὁδηγὸ στὸν ὑπερχθόνιο κόσμο, ἕνα γέροντα μὲ ἀρχαία Ἑλληνικὴ ἐνδυμασία. (Ὁ Βασιλῆς, ἱδρυτὴς τοῦ Ἀρχαιοφίλου Ὁμίλου Ἐκδρομῶν, ἦταν ποτισμένος ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ πνεῦμα καὶ πάντα τριγύριζε στὸν κόσμο τῶν ἀρχαίων μυστηρίων). Ὁ γέροντας ἐκεῖνος τοῦ ἐθώπευσε τὸ κεφάλι καὶ πρῶτα-πρῶτα τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὴν πλάνη. Ὄχι, δὲν εἶχε ἀκόμη ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸν κόσμο τῆς γῆς.

«Ἡ εἱμαρμένη — τοῦ εἶπε — δὲν ἀπεφάσισε ἀκόμη νὰ σοῦ κόψη τὸ νῆμα τῆς ἐπίγειας ζωῆς σου. Θὰ ὑποστῆς ἀκόμη δοκιμασίες. Θὰ

ὑποβληθῆς σὲ ἄθλους. Θὰ ξεπληρώσῃς τὸ χρέος ποὺ ἔχεις ἀπέναντι τῶν συνανθρώπων σου μέχρις ὅτου ἀποδώσῃς καὶ τὸν τελευταῖον κοδράντην. Καὶ τότε, ὅταν σημάνῃ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου σου, θὰ ἔρθῃς κοντά μου γιὰ νὰ συνεχίσῃς ἀπὸ τὸ πνευματικὸ πεδίο τὴ δράση σου».

Ἡ περιοδεία του στὸν «ἄλλο κόσμο» θὰ ἦταν προσωρινή. Θὰ ἔβλεπε σὲ εἰκόνες Δαντικὲς τὴν ἐπιβεβαίωσι τῆς πίστεώς του γιὰ τοὺς Νόμους τῆς Φύσεως, ποὺ τοὺς ἐδίδασκε στοὺς ἀγαπημένους του μαθητὰς μὲ τόση ἀφοσίωσι...

Εἶδε νὰ δέρνωνται στὸ σκοτάδι καὶ τὴν ἀγωνία, τὶς ψυχὲς τὶς ἀνήλικες. Ἔπρεπε νὰ ἐκπαιδευθοῦν. Μὲ τὸν τροχὸ τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων, γιὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν κάποτε ἀπὸ τὴν ἀνωριμότητα, γιὰ νὰ ἀνέλθουν. Διότι ἡ θεία νομοτέλεια ὠθεῖ τὸ πᾶν πρὸς τὰ ἄνω.

«Ἡ Θεία Δικαιοσύνη — ἀφηγεῖτο ὁ Βασιλῆς, μεταφέροντας τὰ λόγια τοῦ πνευματικοῦ ὁδηγοῦ του —παιδεύει γιὰ νὰ ἐκπαιδεύσῃ. Δοκιμάζει, στερεῖ πρόσκαιρα ὡρισμένων ἀγαθῶν τὸν ἄνθρωπο ποὺ τὰ περιφρόνησε, γιὰ νὰ τὰ νοσταλγήσῃ καὶ νὰ τὰ ἀναζητήσῃ μόνος του. Τὸ χάος καὶ ἡ ἄρνησῃ εἶναι καταστάσεις οἱ ὁποῖες κεντρίζουν τοὺς ἀνθρώπους γιὰ νὰ ποθήσουν, νὰ ἀναζητήσουν τὴν ἀπαλλαγήν τους, τὴν φυγή τους ἀπὸ τὴν στεῖρα στασιμότητα. Ὁ μεγάλος νόμος τῆς νομοτέλειας ποὺ φωλιάζει στὸν ἐσωτερικὸ πυρῆνα κάθε συνειδήσεως, θὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν στασιμότητα σπρώχνοντας τὸ Πᾶν, μορφὲς καὶ συνειδήσεις, στὴν ἐξέλιξη, στὴν μεταμόρφωση, στὴν ἐλευθερία, στο φῶς. Ἐὰν σκοπὸς τῆς φύσεως εἶναι ἡ δημιουργία συνειδήσεων, τούτων κλῆρος εἶναι ἡ ἀποθέωσις, ποὺ μόνες τους πρέπει νὰ τὴν ποθήσουν, νὰ ἐργασθοῦν γι' αὐτὴν καὶ τὴν ἀποκτήσουν. Κανεὶς ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν παθητικότητα τοῦ Ἅδου τὶς ψυχές, ἐὰν αὐτὲς οἱ ἴδιες δὲν τὸ ποθήσουν, ἐὰν αὐτὲς οἱ ἴδιες δὲν τὸ θελήσουν. Καμμία χάρη, οὔτε θυσία, οὔτε τὰ συγχωροχάρτια τοῦ Πάπα, οὔτε οἱ στεῖρες εὐχὲς καὶ ἡ ἄφεση ἁμαρτιῶν ἀπὸ τοὺς λειτουργοὺς τῶν διαφόρων Θρησκειῶν ποὺ ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουν τὸ δικαίωμα, αὐτοὶ οἱ δῆθεν πληρεξούσιοι τοῦ ὑπερτάτου Θεοῦ, νὰ λύουν καὶ νὰ δένουν τὶς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὴ ἡ ἀνοσία σύλληψις συνιστᾷ τὴν βαρύτερη βλασφημία κατὰ τοῦ Δημιουργοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιὰ εἶναι ὅλο ἀγάπη καὶ ὁ νοῦς σοφία καὶ δικαιοσύνη».

Εἶδε κατόπιν καὶ τὰ ἀνώτερα πεδία τῶν ψυχῶν, τὰ πεδία τῶν μακάρων, τόσο φωτεινὰ ποὺ μάτια ἀνθρώπων δὲν ἄντεχαν νὰ τὰ θωροῦν. Ἐκεῖ ἦσαν:

«Ὅσοι στὴ γῆ ἐλάτρευσαν τὴ φύση, ἐγνώρισαν καὶ ἀκολούθησαν τοὺς νόμους της. Ἐπόθησαν καὶ γνώρισαν τὴν ἀλήθεια. Σεβάστηκαν καὶ τίμησαν τὴν ἀνθρώπινη μορφή. Ἀγάπησαν χωρὶς διάκριση τὸν ἄνθρωπο, τὸν λευκὸ καὶ τὸν ἔγχρωμο, τὸν καλὸ καὶ τὸν κακό. Ὑπῆρξαν ἐλεύθεροι καὶ δίκαιοι. Σεβάστηκαν τὴν ἐλευθερία τοῦ ἄλλου. Βοήθησαν καὶ θυσιάστηκαν για τὴν πρόοδο καὶ τὴν εὐδαιμονία ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Πολέμησαν τὶς παντοειδεῖς προλήψεις, τὴν μισαλλοδοξία, τὴν ἀγυρτεία, τὴν ψευτιά, τὴν ὑποκρισία, τὴν κοινωνικὴ καὶ τὴν πνευματικὴ δεσποτεία. Ἀφιέρωσαν τὴν ζωή τους καὶ δὲν φεισθήκανε κόπων γιὰ νὰ ἀφυπνίσουν καὶ νὰ φωτίσουν τὸν συνάνθρωπό τους, γιὰ νὰ τοῦ μεταδώσουν σοφία καὶ γνῶσι. Ἐτίμησαν τὴν γυναῖκα καὶ τὴν σεβάσθηκαν. Ἀκολούθησαν τὴν ἀρετή. Ἔγιναν ἐρασταὶ τῆς σοφίας. Ἐπόθησαν καὶ λάτρευσαν

τὸ φῶς. Τὸ φῶς τοὺς ἐτράβηξε κοντά του καὶ τοὺς ἀφωμοίωσε. Ὅλοι αὐτοὶ ποὺ κατοικοῦν στὰ φωτεινὰ πεδία ὑπῆρξαν ἁγνοί, ἄμεμπτοι, ἄψογοι καὶ ἄφοβοι. Ὑπῆρξαν ἥρωες νικηταί. Καὶ τώρα ἀνεδείχθησαν φωτεινοὶ προσωπικοὶ Λόγοι».

Μὲ αὐτὸ τὸν εὐχάριστο τρόπο ὁ σεβάσμιος φίλος καὶ διδάσκαλός μας συνέχιζε τὴν Μυστική του ἐργασία στὶς αἰώνιες ἀλήθειες, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι ὡπλισμένος μὲ ἐλευθερία σκέψεως γιὰ νὰ τὶς προσεγγίση κανείς.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Βασιλῆ ἐτόνιζε πάντοτε: «Ἐκεῖνος ποὺ ποθεῖ τὴν πρόοδο καὶ τὴν ἐξέλιξή του, ἀκόμα καὶ τὴν μεταμόρφωσή του, ἐκεῖνος ποὺ προσπαθεῖ νὰ πλησιάση τὴν τελειότητα, πρέπει νὰ εἶναι πάντα ἕτοιμος νὰ τροποποιῆ τὶς σφαλερὲς ἢ πεπλανημένες δοξασίες του. Νὰ μὴν εἶναι μισαλλόδοξος, προληπτικὸς ἢ φανατικός. Τίποτε δὲν πρέπει ὁ εἰλικρινὴς ἐρευνητὴς νὰ ἀπορρίπτη χωρὶς ἕνα ἐμπιστευτικὸ διάλογο μὲ τὸ ἐσωτερικό του Ἐγώ, ποὺ βρίσκεται στὸ Ἄδυτο τοῦ Εἶναι του. Πάντοτε μὲ ἐλεύθερη καὶ ἀδούλωτη σκέψη τὰ πάντα νὰ ἐρευνᾶ, τὰ πάντα νὰ ἐξετάζη καὶ νὰ τὰ μελετᾶ χωρὶς δισταγμὸ ἢ προκατάληψη.

Ἐπέμενε νὰ λέγη στοὺς νέους: «Ζῆτε π ν ε υ μ α τ ι κ ά. Ζῆτε κοντὰ στὴ Φύσι. Ζῆτε ἐ ν ά ρ ε τ α. Καὶ πρὸ πάντων ζῆτε ἐ ρ ε υ ν η τ ι κ ά. Τὰ πάντα νὰ ἐρευνᾶτε, τὰ πάντα νὰ προσέχετε, νὰ μελετᾶτε. Μὲ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἔρευνα, θὰ βρῆτε τὸ δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ στὴ Σοφία. Ἡ Σοφία θὰ σᾶς ὁδηγήση στὴν Ἀλήθεια. Καὶ ἡ Ἀλήθεια θὰ σᾶς περιβάλη μὲ τέτοιες ἱκανότητες, ὥστε μιὰ μέρα θὰ σᾶς ἐπιτραπῆ νὰ ἀτενίσετε τὰ φωτεινὰ πεδία τῶν Μακάρων...».

***

Τὸν εἴδαμε γιὰ στερνὴ φορὰ μιὰ ἑβδομάδα πρὶν ἀπὸ τὴν ἀποδημία του (δὲν λέμε θ ά ν α τ ο, γιατὶ ὁ Βασιλῆς δὲν τὸν πίστευε).

Τοῦ ἀναγγείλαμε ὅτι γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουμε τοὺς πολλοὺς φίλους τῆς διδασκαλίας του, μιὰ ποὺ δὲν μποροῦσε ἀπὸ μερικοὺς μῆνες νὰ γράψη, εἴχαμε πάρει γιὰ ἀναδημοσίευσι ἀπὸ τὸ παληὸ περιοδικὸ «Πυθαγόρας—Γνώμων» τοῦ 1933 μιὰ ὁμιλία του, στὸν ἱερὸ τόπο τῆς Ὀλυμπίας, γιὰ τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ Μυστήρια. Καὶ πολὺ εὐχαριστήθηκε.

Μὲ εὔθυμη διάθεσι μᾶς ἀφηγήθηκε τί εἶχε ἀκούσει τὸ προηγούμενο βράδυ στὸ ραδιόφωνο. Μιὰ διασκευὴ ἑνὸς ξένου θεατρικοῦ ἔργου, ἐπηρεασμένου ἀπὸ τὴν ἄποψι τῆς Μετενσαρκώσεως. Εὕρισκε ὅτι εἶναι πολὺ χρήσιμη τέτοια ψυχαγωγία στὸ λαό, γιατὶ τοῦ διδάσκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ πραγματικὸς Κύριος τοῦ μέλλοντός του.

Μὲ ἀπόλυτη πνευματικὴ διαύγεια ὡς τὸ τέλος... Ἕνα μονάχα τὸν στενοχωροῦσε. Ποὺ δὲν μποροῦσε, φυσιολάτρης αὐτός, νὰ κοινωνήση μὲ τὸ ἀγαπημένο του ὕπαιθρο, μὲ τὴν μητέρα Γῆ, μὲ τὴν θεία Φύσι...

Στὸν κόσμο μας μένει ἡ συμπαθητικὴ μορφὴ τοῦ διδασκάλου καὶ φίλου. Μένει καὶ τὸ ἔργο του. Τὰ βιβλία του: «Τὸ βιβλίο τοῦ μαθητοῦ», «Εἶδον τὸν ἀκτινοβόλον ἀστέρα», «Τὸ σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου» καὶ τὰ ἀναρίθμητα ἄρθρα του στὰ πνευματικὰ καὶ μυσταγωγικὰ περιοδικά, ὁ ὄγκος τῆς πνευματικῆς ἐργασίας του στὰ πνευματικὰ ἱδρύματα ποὺ ἐφώτιζε καὶ ὁδηγοῦσε.

Ο «ΙΛΙΣΟΣ»

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

— Τὰ Γραφεῖα τοῦ ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου 6 (Πλατ. Κλαθμῶνος) εἶναι ἀνοικτὰ κάθε Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11—12 π.μ. καὶ 6.30΄—7.30΄ μ.μ. Ὅλοι οἱ φίλοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ νὰ περνοῦν ἀπὸ τὰ Γραφεῖα γιὰ κάθε πληροφορία.

— Ὁ Ταχυδρομικὸς τομεὺς τοῦ ΙΛΙΣΟΥ εἶναι 122. Νὰ μὴ τὸ ξεχνοῦν ὅσοι μᾶς γράφουν: Δραγατσανίου 6, Ἀθῆναι 122.

— Μὲ ὅλες μας τὶς ἐκκλήσεις, πολλοὶ συνδρομηταὶ ἀλλάζουν διεύθυνσιν χωρὶς νὰ γνωρίζουν νέαν διεύθυνσίν των καὶ τὸ ταχυδρομεῖον μᾶς ἐπιστρέφει τὰ τεύχη, μὲ τὴν ἔνδειξι «Ἔφυγε εἰς ἄγνωστον διεύθυνσιν».

— Ὅσοι συνδρομηταί μας βλέπουν τὴν διεύθυνσιν των λανθασμένην ἢ ἀνεπαρκῆ, νὰ μᾶς εἰδοποιοῦν χωρὶς αναβολή, ὥστε νὰ λαβαίνουν ἀσφαλῶς τὰ ἐκδιδόμενα τεύχη.

— Προηγούμενα τεύχη καὶ τόμοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ ἀπὸ τοῦ 1956, πωλοῦνται στὰ Γραφεῖα μας κάθε Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11—12 π.μ. καὶ 6.30΄ — 7.30΄ μ.μ.

— Χρήματα νὰ μᾶς ἐμβάζωνται διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς, ὄπισθεν τοῦ ἀποκόμματος τῆς ὁποίας νὰ αναγράφεται λακωνικῶς ὁ λόγος τῆς ἀποστολῆς. Αἱ παραγγελίαι θὰ ἐκτελοῦνται ἀμέσως.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Γεωργ. Ν. Κουνσύπη «Δελφικὴ Ἰδέα», Ἀθῆναι 1960.
Εὐαγ. Σ. Σταματη «Πυθαγόρας», ανάτυπον, Ἀθῆναι 1962.
Ἰ. Ν. Δαμπαση «Ἴκκος ὁ Ταραντῖνος καὶ Ἡρόδικος ὁ Σηλυμβριανος», Ἀνατυπον, Ἀθῆναι 1962.
Παν. Βλαχοπούλου «Νόμοι τῆς πραγματικότητος», Ἀθῆναι 1962.
Β. Γ. Τσινούκα «Ὁ Πνευματισμὸς καὶ αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησιαι» (Ἀπαντησις εἰς βιβλίον κ. Τρεμπέλα), 6΄ ἔκδοσις.
Ὄλγας Βότση «Πρώτη ρίζα», ποιήματα, Ἀθήνα, 1962.
Δημ. Κάβουρα «Αἴθρια» ποιήματα, Πατραι 1962.

ΜΑΝΩΛΗ ΔΡΟΣΟΥ ΚΩΛΕΤΤΗ «Φθινοπωρινὲς Πνοές» (Στοχασμοὶ — ποιήματα — ἐπιστολαί).

Ἕνα βιβλίο ποὺ προκαλεῖ αὐθόρμητα πηγαια συγκίνηση. Σπαρακτικὴ κραυγη ἑνὸς πονεμένου πατέρα, που χτυπήθηκε σκληρὰ ἀπὸ τη μοῖρα. Πνευματικὸ μνημόσυνο ἑνὸς νεου ποὺ ἔφυγε τοσο πρόωρα, ἐνῶ υπέσχετο τοσα πολλά. Οἱ στοχασμοι, τα ποιήματα, ὁ γραπτὸς λογος τοῦ Μανώλη Κωλέττη δείχνουν καθαρὰ μιὰ ἐξελιγμένη ψυχή, ποὺ εἶχε να εκπληρώση επὶ τῆς Γῆς σκληρὸ πεπρωμένο. Οἱ ὄμορφες ψυχες επλαστηκαν για να πονοῦν. Καὶ ὁ Μανωλακης ἐπονεσε χτυπημένος απο τὴ μοῖρα καὶ τὸ θανατο, ποὺ πῆρε πρῶτα τὴν αγαπη του καὶ επειτα καὶ τὸν ιδιον. Οἱ θεοι, ποὺ τοσο τὸν επροικισαν, τὸν αγαποῦσαν καὶ τὸν ἐθανατωσαν νέον, ἀδιαφοροι για τὸν αλλον εκεῖνον ἥρωα, τὸν τραγικὸ πατέρα τοῦ νέου, ποὺ η φυσιογνωμια του αναδύεται ὁλύμπιος ἀπο τὸ ενδιαφέρον βιβλιον —μνημοσυνον τοῦ παιδιοῦ του.

Ὁ Ἰ. Μ. Παναγιωτοπουλος γράφει στην «Ἐλευθερια»: «Μᾶς υπετύπωσε μὲ τη ζωή του καὶ μὲ τὸ «εργο» του ολοκληρη τὴν τραγωδια τῆς ἐφηβειας — καὶ ὄχι μόνο τῆς ελληνικῆς, ἀλλα τῆς ανθρωπινης — ποὺ μᾶς εμαθε ἀλλη μιὰ φορὰ πόσο φοβερο εἶναι το παθος τοῦ απολυτου. Νιάτα χωρὶς τον ερωτα τοῦ απολυτου δεν εἶναι νιάτα». Καὶ πιὸ κατω: «Καθως οι ασκητικοὶ πυθαγορειοι, ετσι κ' ἐκεῖνος ζοῦσε συνειδητα την καθε στιγμή του κ' ἐρευνοῦσε τὸν εαυτό του με ἄγρυπνο ματι ἐπισημαίνοντας τα ἐλαττώματο του και τις αδυναμίες του, προσπαθῶνας να σταθμιση με περισκεψη και δικαιοσύνη τὶς πιθανὲς ἀρετές του. Οι νέοι συχνα ελέγχουν τοὺς αλλους, ἀλλα δεν αὐτελέγχονται».

Ἡ πιστη τοῦ πατέρα γιὰ τη μεταθανατια ζωὴ καὶ γιὰ μιὰ αἰωνία ἐξέλιξη, ας σταθῆ ἡ παρηγοριά του.

Κ. Μ.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΥΠΟΜΝΗΣΙΣ

1. Οἱ ἐλάχιστοι συνδρομηταί, ποὺ ἀκόμη (!) καθυστεροῦν την συνδρομην τοῦ λήγοντος ἔτους 1962, παρακαλοῦνται θερμῶς νὰ την εμβασουν.

2. Ἅπαντες οἱ ἐν τάξει συνδρομηταί, παρακαλοῦνται να ἐμβάσουν ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ τοῦ 1963 τὴν συνδρομή τους Δρχ. 50.

3. Οἱ κατὰ τεῦχος αγορασταὶ παρακαλοῦνται νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομηταί. Ἔτσι ἐνισχύουν περισσότερο τὸ περιοδικό.

4. Ἅπαντες οἱ φιλοι τοῦ «Ἰλισοῦ» παρακαλοῦνται νὰ κινηθοῦν δραστηριως για την ἐγγραφη νέων συνδρομητῶν, μὲ την πεποιθησι ὅτι οἱ φίλοι τους θα τοὺς εὐχαριστήσουν γιὰ τὴν ὑπόδειξι ἑνὸς περιοδικοῦ, που ξεχωρίζει ἀπὸ οἱοδήποτε ἄλλο ἔντυπο.

ΜΗΝ ΑΝΑΒΑΛΕΤΕ!

ΣΤΕΙΛΕΤΕ ΤΗΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΝ ΣΑΣ

ΕΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΣΗΜΕΡΑ

Διεύθυνσις:

Κωστῆν Μελισσαρόπουλον

Δραγατσανιου 6

Ἀθήνας — 122

Ἐὰν το καμετε, ἀπὸ σᾶς ἐξαρτᾶται, νὰ ἔχετε ἀπὸ την πλευρὰ τοῦ «Ἰλισοῦ» μιὰ αμεση ἀνταπόκρισι, ποὺ ΘΑ ΣΑΣ ΕΚΠΛΗΞΗ.

Ἐὰν ἀποφασίση να ἐγγραψη Ο ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΥΣ ΔΥΟ καὶ ἐμβαση τις συνδρομὲς ἐντὸς τοῦ Ἰανουαρίου, ἀσφαλῶς ΘΑ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ Η ΕΚΠΛΗΞΙΣ!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΤΟΥΣ 1962

Σελὶς

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ν. ΣΡΙ ΡΑΜ

ΘΕΟΣΟΦΙΑ

ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΑ

«ΘΕΟΣΟΦΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ» ΣΥΝ)ΣΜΟΣ Π. Ε.

Δραγατσανίου 6, Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11—12 καὶ 6,30 — 7,30

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

H. P. Blavatsky:	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας	Δρχ.	50*
»	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	»	20
Annie Besant:	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως	»	40
»	Πρὸς τὴν Μύησιν	»	20
»	Μετενσάρκωση	»	10
»	Κάρμα	»	10
C. Leadbeater:	Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἀτραπὸς	»	80*
»	Κεκρυμμένη Ζωὴ ἐν τῷ Τεκτονισμῷ	»	80*
»	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	»	10
Besant-Leadbeater:	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	»	10
Ed. Arnold:	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	»	30
J. Van der Leeuw:	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	»	10
—	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	»	10
J. Krishnamurti:	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου	»	10
»	Ἡ Ἀτραπὸς	»	10
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας	»	15
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	»	15
»	«Δελτίον Ἀστέρος» ἐτῶν 1931, 32, 33	»	60
»	12 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάι 1934	»	20
»	10 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάι 1944	»	20
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωή μας	»	50*
Ἀντ. Ἀδριανοπούλου:	Ὁ Ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	»	50*
Ἰωάν. Βασιλῆ:	Τὸ Σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	»	50*
Κ. Μελισσαροπούλου:	Ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ Ὀρθολογισμοῦ καὶ τοῦ Μυστικισμοῦ	»	25
»	Προσωκρατικοὶ Φιλόσοφοι καὶ Θεοσοφία	»	20
»	Μῆτις (τὸ βιβλίον τῆς σοφίας)	»	50*
»	Ὁ Κομήτης (θέατρο ἰδεῶν)	»	15
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΙΛΙΣΟΣ»	Τόμοι 1956 — 1962, ἕκαστος	»	50*

Τὰ σημειούμενα δι' ἀστερίσκου ἐπιβαρύνονται μὲ δραχ. 10 ὅταν πρόκειται δι' ἀποστολὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐξ αὐτῶν τὰ 3 πρῶτα καὶ ἡ Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως πωλούμενα δεμένα ἐπιβαρύνονται μὲ δρχ. 10

...σας κάνει πλούσιο!

Τιμὴ τεύχους δραχμαὶ 10.—